

İstihdam stratejisinde de torba
yasada da tam hayal kırıklığı:

KADINLARA YİNE BİR ŞEY YOK

Coko-Werk işçisi kadın üyelerimiz:

'MÜCADELEYE DEVAM'

Kadın parlamenterler... Nasıl seçilir,
mecliste ne yapar, neden fazla konuşamazlar?

**ERKEKLER KULÜBÜ'NDE
SİYASET YAPMAK**

2014 Toplumsal Cinsiyet
eğitimlerini tamamladık

**ALTI YILDA YAKLAŞIK
BİN ÜYEYE ULAŞTIK**

Polimer Kauçuk'tan
kadın üyelerimizle görüştük:

**'BİR KADININ TEMSİLCİ
OLARAK SEÇİLMESİNİ
İSTERDİK'**

- 4 KISA... KISA...
- 6 İstihdam stratejisinde de torba yasada da tam hayal kırıklığı:
KADINLARA YİNE BİR ŞEY YOK
- 8 KOZLU'DAN SOMA'YA MADENCİLERİN ÖLÜMÜ
- 10 Somalı kadınlarla konuştuk:
'KADINLAR ÇAPADA ERKEKLER MADENDE'

TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİ

- 12 2014 Toplumsal Cinsiyet eğitimlerini tamamladık...
ALTI YILDA YAKLAŞIK BİN ÜYEYE ULAŞTIK...
- 13 KADIN KOMİSYONU KURULURSA ÇALIŞIRIZ
- 15 EĞİTİMLERDE KADINLARA ÖNCELİK VERİLMESİNİ İSTİYORUZ
- 17 EĞİTİMLER CİNSİYET AYRIMCILIĞINI GÖSTERMEK AÇISINDAN ÖNEMLİ
- 18 Kadın merkezli bir işçi sağlığı iş güvenliği için:
HEM EVDE HEM DIŞARIDA YAPILAN İŞLERİ DİKKATE ALMALIYIZ
- 20 Coko-Werk işçisi kadın üyelerimiz:
'MÜCADELEYE DEVAM'
- 25 INDUSTRIALL KADINLARIN TEMSİLİNDE ÖNCÜLÜK ETMELİ
- 26 Kadın parlamenterler... Nasıl seçilir, mecliste ne yapar, neden fazla konuşmazlar?
ERKEKLER KULÜBÜ'NDE SİYASET YAPMAK
- 29 İmece Ev İşçileri Sendikası 1. Olağan Kongresi yapıldı:
'İŞİ YOKUŞA SÜRME, EV İŞÇİLERİ KOLAY SİGORTA İSTİYOR!'
- 30 HAKLARIMIZ
MEDENİ KANUN VE KADIN

- 32 Polimer Kauçuk'tan kadın üyelerimizle görüştük:
'BİR KADININ TEMSİLCİ OLARAK SEÇİLMESİNİ İSTERDİK'

DIŞ HABERLER

- 35 Kongo'da kadınları örgütleyen bir kadın
JOSÉE SHİMBİ
- 36 INDUSTRIALL'DAN TUNUS VE FAS'TA
KADIN EĞİTİMLERİ
- 37 İsveç sendikaları kotayı yüzde 50'ye çıkardı
EŞİT HAK EŞİT TEMSİL
- 38 TARİHTEN KADIN SESLERİ
Kadınlar Dünyası'nda Eğitim:
CEHALET ESARETİ DOĞURUR
- 40 Kadınların İstanbul'da artık bir yayınevleri var
GÜLDÜNYA YAYINEVİ KURULDU
- 42 Kültür sanat yazarımızın 3. kişisel sergisi
CEMİLE SİYAH-BEYAZ KOZMOS'DAN
SESLENİYOR
- 44 SAĞLIK
KİLO VEREMEMENİZİN SEBEBİ HASTALIK
OLABİLİR
- 46 CEMİLE TEYZE
HER ŞEY NAYLONDANDI O KADAR
- 47 EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!
DÜNYA LEZZETLERİNE DEVAM

MERHABA

Türkiye'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerine hazırlandığı bir dönemde yine karşınızdayız. Kadınların, genel olarak kadın haklarına, özel olarak da çalışan kadınların haklarına saygı duyan, kadının görevini evde çocuk bakıp yemek pişirmekle sınırlandırmayan, onların her alanda önlerini açan bir cumhurbaşkanına ihtiyacı var. Bunu bir kadın çok iyi yapar esasında, ama her seçimde olduğu gibi bu seçimde de kadınların adaylığı gündeme bile getirilmedi.

Kadınlar çocukların, işçilerin, yoksulların haklarını da daha iyi savunurlar. Ama nedense hiç kadın cumhurbaşkanı olmadı bu memlekette, seçilmesini bırakın, kadınlar aday bile gösterilmedi. Çünkü siyaset asırlardır hep erkek işi olarak görülüyor bizim memlekette...

Siyaset erkek işi mi? Sorunun cevabını kadın parlamenterlerle bir sözlü tarih projesi yürüten ve daha sonra bu çalışmasını kitap haline getiren dergimiz yazarlarından Prof. Dr. Serpil Çakır hocamızla yaptığımız söyleşide bulabilirsiniz.

Bahar dönemi aktif üye eğitimlerinde verdiğimiz toplumsal cinsiyet eğitiminin bu yılki bölümünü de tamamladık. Üç grupta, toplam 118 kişinin katıldığı eğitimlerde 6 kadın üyemiz vardı, derslerin sonunda onlarla sohbet etme olanağı da bulduk. Sendika ve kadın çalışmaları hakkındaki düşüncelerini paylaştıkları söyleşileri toplumsal cinsiyet eğitimi sayfalarında bulabilirsiniz.

Soma'da 301 maden işçisini "geliyorum" diyen bir iş cinayetinde yitirdik. Maden işçisinin kaderi değildir "ölüm", batı ülkelerinde maden kazalarında insanların ölmemesinin ardında, zamanında alınan işçi sağlığı, iş güvenliği tedbirleri yatıyor. Özelleştirmeler, madenlerin taşeronla devredilmesi, madenlerde ölümlü kazaları artırdı. Çünkü taşeron şirketler daha fazla üretim için işçileri ölümüne çalıştırıp, en sıradan sağlık tedbirlerini bile almıyorlar. Almanya'daki madenci çocuğu bisiklete binip, çikolatasını yerken, Soma'daki madenci çocuğunun kaderi aldığı karneyi gözyaşlarıyla babasının mezarına götürmek olmamalı. İnsansak, bu kahrolası düzenin bize sunduğu avantajlar nedeniyle vicdanımız nasırlaşmadıysa, Soma'daki çocukların kaderine kayıtsız kalamayız... Soma'yı unutmayalım, unutturmayalım.

Petrol-İş Sendikası 15 Mayıs günü, Türk-İş'in almış olduğu Soma için bir günlük iş bırakma kararı doğrultusunda, tüm işyerlerinde işi bıraktı. Polimer işyerinde iş bırakanlar arasında kadın arkadaşlarımız da vardı...

Biz oradaki kadın arkadaşlarımızla daha sonra bir söyleşi yaptık. Onları tanımadık çok gecikmiş olduğumuzu itiraf ederek, bu direngen, mücadeleciler kadınları sizlere tanıtalım istedik.

Coko-Werk Çerkezköy'de yeni örgütlendiğimiz bir işyeri. Üretimde genellikle kadınlar çalışıyor, Alman kökenli bu şirket, uluslararası sözleşmeleri çiğneyerek, arkadaşlarımızı sendikalı oldukları için işten çıkardı. Aralarında dört kadın arkadaşımız var... Kadınlar direnişte olur da biz gitmeyiz olmaz, Çerkezköy'de Coko-Werk'te direnen kadın arkadaşlarımızın hikâyeleri de yine bu sayımızın konusu...

Kadın işçilerin işçi sağlığı ve güvenliği, torba yasanın bizden götürdükleri, yine bu sayımızın konuları arasında yer alıyor.

Hocalarımız bu sayıda yine yazılarıyla bizleri aydınlatıyorlar. Sıcak yaz günlerinde gönlünüzü ferahlatacak, güzellikler yaşamamız dileği ile...

petrol-ış **kadın**

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın
Genel Başkan

Ali Ufuk Yaşar
Genel Sekreter

İbrahim Doğangül
Genel Mali Sekreter

Nimetullah Sözen
Genel Örgütlenme ve Eğitim
Sekreteri

Ahmet Kabaca
Genel Yönetim Sekreteri

**Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri
Sendikası adına sahibi:**
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad.
No: 23 Altunizade 81180 Üsküdar/
İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Gün Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın Tic. Ltd. Şti. Beşyol
Mah. Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece, İstanbul

Web Adresi:
www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

e-posta: kadin@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Temmuz 2014'te basılmıştır.

KESK'te kadınların dönemi: **Artık bir konfederasyonda da eş başkanlık var**

KESK Genel Kurulu yeni yönetimin seçilmesiyle sona erdi. Yönetimde eş başkanlık, organlarda eşit temsiliyet, Kadın Meclisi'ne karar yetkisi ve seçimlerde nispi temsil getirildi.

3 Temmuz'da Ankara'da başlayan 8. Olağan Genel Kurul, yapılan seçimle birlikte sona erdi. Karayolları Genel Müdürlüğü'nün toplantı salonunda dört gün süren genel kurulda tüzük değişikliği üzerine yapılan tartışmalardan sonra delege çoğunluğunun onayı ile yeni tüzük kabul edildi.

Kadın meclisi karar organı oldu

Tüzük değişiklikleri ile birlikte KESK yönetimine eş başkanlık sistemi getirildi. Basın-yayın ve eğitim sekreterlikleri birleştiren, KESK'in tüm organlarında

kadın ve erkek sayısının eşitliğine dayanan "eşit temsiliyet" ilkesi kabul edildi. Kadın temsiliyetine yönelik bir adım da *Kadın Meclisi*'nin kurulmasıyla bir karar organı haline getirilmesi oldu.

KESK'teki seçim sisteminde de değişikliğe gidildi ve "nispi temsil" yöntemine geçildi. 7. Olağan Genel Kurul'da delegelerin oylarıyla seçilen KESK Genel Meclisi'nin işlevsiz kalan yapısında yeniden değişikliğe gidildi ve Genel Meclis'in delegeler tarafından değil, üye sendikaların karar organları olan kurullardan seçilmesine karar verildi. ■

BM Kadın Birimi UN Women'den kampanya: Pekin +20

Birleşmiş Milletler'in toplumsal cinsiyet eşitliği için çalışan birimi UN Women toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat çekmek ve 4. Dünya Kadın Konferansı'nın 20. yılını dünya çapında kutlamak amacıyla Pekin +20 kampanyasını başlattı.

Konuyla ilgili bir açıklama yapan UN Women İcra Direktörü Phumzile Mlambo-Ngcuka: "*Pekin Deklarasyonu kadınlar ve kız çocuklarına tutulmamış bir sözdür. Amacımız çok net: toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınları ve kadınların ve kız çocuklarının insan haklarını güçlendirmek için taahhütlerin yenilenmesi, eylemlerin güçlendirilmesi ve kaynakların çoğaltılması*" dedi.

Kampanya 22 Mayıs'ta #Beijing20 hashtag'inin kullanıldığı 24 saat sürecek bir Tweet Maratonu ile başladı.

Ayrıca UN Women <http://beijing20.unwomen.org> web adresinden erişilebilen, çeşitli ve farklı seslere, kişisel deneyim ve kazanımlara, ünlülerin toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalarına ve ayrıca Pekin +20 aktiviteleri takvimine yer veren küresel bir bilgi platformu oluşturuldu. *HeforShe* web platformunda ise kadına karşı şiddete karşı toplumda yer etmiş erkeklerin seslerine yer veriliyor.

Bilindiği gibi, Pekin'de 1995 yılında toplanan 4. Dünya Kadın Konferansı'nda 189 ülkenin onayladığı Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu ile toplumsal cinsiyet eşitliği için bir yol haritası belirlenmiş, kadınlar ve kız çocuklarının hayatlarının her aşamasında eşit hak, özgürlük ve fırsatlara sahip olduğu bir dünya resmedilmişti. ■

Tekgıda-İş Sendikası Kadın Komisyonu: SÜTAŞ ürünlerini tüketmiyoruz

Tekgıda-İş Kadın Komisyonu SÜTAŞ'taki sendika karşıtı uygulamaları protesto eden bir basın açıklaması yaparak, kadınları, kadın örgütlerini sendikaların kadın yapılarını SÜTAŞ ürünlerini boykot etmeye çağırıyordu.

Bildiride direniş alanına tezekküllükten eski TÜSİAD Başkanı Muharrem Yılmaz'ın bu tutumunu protesto etti ve "Bizler büyük bir aileyiz" şeklinde kadınları aile içine geleneksel rollere hapseden söylemini de kınayarak, "Sendikalaşma hakkının kadın işçileri de kapsadığının" altını çizdi.

Kadınların örgütlenme mücadelesinin önünün asla kesileme-

yeceğini vurgulayan Tekgıda-İş Kadın Komisyonu: "Kadınları, kadın kuruluşlarını, sendikaların kadın yapılarını, kadın emeğinin acımasızca sömürüldüğü, kadının insan haklarının hiçe sayıldığı SÜTAŞ fabrikasının tüm ürünlerini tüketmemeye davet ediyoruz." çağrısında bulundu. ■

BARİŞ İÇİN KADIN GİRİŞİMİ Konferansı yapıldı

Kadınlar Yeni Dönem Barış Programını Açıkladı

Barış İçin Kadın Girişimi (BKİG), 28 Haziran günü farklı illerden pek çok kadının katıldığı "Kadınlar Çözüm Sürecini Konuşuyor, Barışta İsrar Ediyor" isimli bir konferans gerçekleştirdi. Konferans sonunda yayımlanan sonuç bildirisinde barış sürecinden kadınların istekleri ve bundan sonra nasıl davranacakları da deklere edildi.

Kadınların, barışın nasıl toplumsallaşacağı tartış-

masında gündeme getirdikleri önerilere göre şekillenen sonuç metninde, önümüzdeki bir yılın eylem planı çıkarıldı. Açıklamada, kadınların tecrübelerinin, taleplerinin ve katılım isteklerinin görmezden gelindiği bütün yasal metin ve düzenlemelerin kadınlar lehine değiştirilmesi için mücadele etmeye devam edeceklerine dikkat çekildi.

Annelik söylemi eleştirildi

Müzakere sürecinde kadınların eşit temsiline sağlan-

ması için kurdukları "Temas ve Gözlem" grubunun çalışmalarına devam etmesi gerektiğini de vurgulayan kadınlar, Batıda kadınların savaşı nasıl yaşadığını anlamak için hakikat çalışması yapmayı düşündüklerini belirttiler. Savaşın gündelik hayatımıza sadece annelik ve şehitler üzerinden uğradığı algısını dönüştürecek gerçeklerin anlatılabileceği ve hafızaya dönüştürülerek arşivinin oluşturulmasının planlandığı dile getirildi. Açıklamada, kadınların barış için güçlerini birleştirme çağrısı yapıldı. ■

BAŞAK'TAN KADINLARA YÖNELİK STRESLE BAŞ ETME EGZERSİZLERİ

Başak Kültür ve Sanat Vakfı tarafından yürütülen Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu destekli "Yerel Destek Mekanizmasıyla Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlikle ve Kadına yönelik Şiddetle Mücadele" projesi kapsamında kadınlara yönelik psikolojik destek seminerlerinin 4. gerçekleşti.

21 Haziran 2014 tarihinde Başak Kültür ve Sanat Vakfı etkinlik salonunda yapılan Stresle Baş Etme Yöntemi Olarak Gevşeme Egzersizleri Seansı Psikolog-Psikodramatist Barış Tok eşliğinde gerçekleştirildi.

Yaklaşık 30 kadının katıldığı seans, Tok'un stresle ilgili ön bilgi vermesiyle başlarken, büyük kısmı evli ve çocuklu olan kadınlar seans boyunca içinde bulundukları psiko-sosyal durum çerçevesinde karşılaştıkları sorunlar ve stresle baş etmek için bilgilendirildi.

Vakıf çalışanlarının da dâhil olduğu seansta kadınlar kendi hayatlarında karşılaştıkları itibariyle stresin ne olduğunu tanımlarken, stresin sadece olumsuz bir kavram olmadığını ve önemli olanın bunu kontrol etmek olduğunu fark etti.

Gevşeme egzersizleriyle devam eden çalışma sonunda ise müzik eşliğinde bir deneme yapıldı. Kadınlar çalışmadan son derece memnun olduklarını belirtirken, ileriki günlerde başka başlıklar altında yeni seansların düzenleneceği belirtildi.

Kadınlar gevşeme egzersizleri seansındayken çocuklu kadınların katılımını kolaylaştırmak için çocuklara yönelik ayrı bir etkinlik de -organize edildi. ■

Necla Akgökçe

**İstihdam stratejisinde
de torba yasada da
tam hayal kırıklığı:**

KADINLARA YİNE BİR ŞEY YOK

**Ulusal İstihdam
Stratejisi belgesi 30
Mayıs'ta resmi gazetede
yayımlandı, belgede esnek
çalışma yoluyla kadın
istihdamının arttırılması
öngörülürken, şu
sıralarda bütçe
komisyonunda tartışılan
ve kadınlara müjde
olarak sunulan Torba
Yasa'da ise kala kala
üç çocuk için doğum
borçlanması maddesi
kaldı.**

Sendikaların kadın yapıları, kadın istihdam örgütleri uzun süredir kadın istihdamını geliştirmek(!) için hükümetin torba yasada kadınlara yönelik tınak içindeki müjelerini bekliyordu. Müjde lafın gelişi elbette, kendisi ortaya çıkmadan ülke basının-da haberleri çıkan bu yasa, kadınlara pek çok şey vaat ediyordu. Fakat yasa metnine bir türlü ulaşamıyorduk. Kadın istihdamı ile uğraşan kadınlar olarak 'yasanın metni sende var mı, kimde var' diye birbirimize soruyorduk, ama bir türlü bulamıyorduk.

Soma faciasını takiben taşeronlaşma, üst işverenin sorumlulukları gündeme gelince, yasa son hızla tekrar tartışılmaya başlandı, taşeronda çalışan işçilerin hakları konusunda konfederasyonların da işin içine girmesi ile bazı değişiklikler yapıldı. Umutlanmıştık, ama son gelişme: TBMM Plan Bütçe komisyonunda görüşülen torba yasa tasarısından asıl işverene verilen alt işverenin gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerini alıp almadığını denetleme görevi çıkarıldı. Yani asıl işveren taşeron işçisinin sağlık ve güvenliği için gerekli önlemleri alıp almadığını gözetleme ve denetleme görevini yapmayacak. İşçi bu konularda bütünüyle taşeronun insafına bırakılacak. Taslağın son halinde hangi işçiye ne hak kalacak onu bilemeyiz, ama elimizde bir taslak olması bile en azından olayı takip etme açısından önemli.

Kadınlara özel politika

Bu arada başka bir şey daha oldu. Resmi Gazete'nin 30 Mayıs 2014 tarihli sayısında 2014-2023 yılları arası **Ulusal İstihdam Stratejisi** belgesi de yayımlandı.

Çalışan kadınları önümüzdeki günlerde neler beklediğini anlamak için bu iki belgeyi bir arada değerlendirmek gerekiyor.

Ulusal İstihdam strateji belgesinde kadınlar, gençler ve sakatlarla birlikte **Özel Politika Gerektiren Grupların İstihdamının Arttırılması** başlığı altında yer alıyor.

Belgenin durum analizi bölümünde kadın istihdamının pek çok tedbir alınmasına rağmen hâlâ arttırılmadığına vurgu yapılarak, onların çalışma hayatına katılımının hem bireysel hem de sosyal hayat açısından gerekliliğinin altı çiziliyor.

Devletin şöyle bir tespiti var, kadınlar yeteri kadar eğitim almıyor, kadınlara verilen meslek kursları da geleneksel işbölümüne göre kadın işleri olarak tanımlanan işlerde oluyor ve istihdamın artmasında pek etkileri olmuyor. Doğru bir tespit ama devletin kurumlarında da aynı şey yapılıyor. Mesela İş-Kur'un kadınlar için düzenlediği kurslardan bazıları şunlar: Hasta bakımı, cilt bakımı, eğitici annelik vs... Bu kurslarda da kadınlar çoğunlukla, geleneksel kadın mesleklerine yönlendiriliyor.

Kadınların işgücüne katılımının düşük olmasının nedenleri arasında geleneksel cinsiyetçi eviçi rolleri de sıralanıyor. Ama belgede kadınların eviçi rollerini hafifletebilecek, çocuk ve bakım hizmetlerini onların üzerinden alabilecek, kamu kreşleri açmak veya bir işyerinde kreş için gerekli işçi sayısını düşürmek veya bu sayıyı yalnızca kadınlar üzerinden değil, kadın-erkek üzerinden hesaplamak gibi, ciddi değişiklikler yer almıyor

Kreş başka bahara

Kreş meselesinin çözümü hâlâ kamu kreşlerinden özel sektör çalışanların da yararlanması -ki kamu kreşleri birer ikişer kapatıldı. Şu andakilerin kapasiteleri kamu çalışanlarına bile yetmiyor-. Ve özel sektörün kreş konusunda teşvik edilmesi gibi önlemler sıralanıyor. Anlaşıldığı üzere kreş konusunda kadınlar için eskisinden farklı bir uygulama olmayacak. Tek değişiklik hükümetin bu konuda da özel sektöre kaynak aktarmak istemesi, bakın bu olur.

Hükümet, Türkiye’de kadın istihdamını engelleyen nedenlerle mücadele ederek 2023 yılında şu sıralarda yüzde 29’larda seyreden kadın istihdamını yüzde 41’lere çıkarmayı hedefliyor. Bu hedefi nasıl gerçekleştirebilir peki?

Zaten esnek olan kadın istihdam piya-

salarını daha da esnekleştirerek.

Strateji belgesinde kadınların işgücü piyasasından kopmamaları için alınacak tedbirler sıralanırken şöyle deniyor: “*Kısmi süreli çalışma gibi esnek çalışma biçimlerinin kullanılması yoluyla, aile ve iş hayatı arasında denge kurulması, çocuk bakımı yükünün ebeveynler arasında paylaşılması...*”

Bir de mikro kredi aracılığıyla kadınlara meslek kazandırılması, çözümünü buluyor: Bu uygulama yıllardır var, o kadar az sayıda kadın bu yolla istihdam edildi ki?

Müşde doğum izni uzatılıyor, müşde doğum parası veriliyor, iki çocuğa şu kadar; üç çocuğa bu kadar şeklinde kamuoyuna lanse edilen Torba Yasa’ya gelince, bu konudaki manşetler gazete sayfalarına düşer düşmez, asıl amacın doğum gibi kadınların zorluklar yaşadığı bir dönemin kullanılarak özel istihdam büroları aracılığıyla kısmi süreli çalışmanın dayatılması olduğunu yazmış, çeşitli yerlerde anlatmıştık.

Sadece doğum borçlanması

Şu anda alt komisyon metni var elimizde, daha sonra neler eklenir bilinmez ama Torba Yasa’da maddeler 130’a çıkarken, kadınlara vaad edilen “hakların” hiçbirini göremiyoruz...

İlk taslakta kala kala bir 40. madde ve buna eklenenler kalmış elimizde, nedir bu madde diye soracak olursanız...

'Doğum borçlanması' diye cevap verebiliriz. Madde 40 ile “*çalışanlar arasında eşitlik sağlamak amacıyla 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının b ve c Bentleri kapsamındaki sigortalılara da doğum borçlanması hakkı getirilmektedir. Ayrıca borçlanabilecek çocuk sayısının ikiden üçe çıkarılması amaçlanmaktadır*” daha sonraki taslakta eklerle 41 olmuş bu madde.

Bu şekliyle eskiden sigortalı kadınlar için geçerli olan üç çocuk borçlanması artık Bağkur ve memur emeklisi kadınlar için de geçerli. Her çocuk için iki yıl borçlanabileceksiniz. Ama borçlanma sadece prim gün sayısından düşülüyor, şu anki haliyle, yani yaşı yine beklemek zorundasınız çünkü yaştan düşülmüyor. Yani üç çocuk doğurup da altı yıl erken emekli olamıyorsunuz, yaşı beklemek durumundasınız her halükarda.

Biz torba yasada kadınlarla ilgili bir maddeye daha rastladık o da tüp bebekte deneme sayısının üçe çıkarılmasıydı.

Son vaad edilenler arasında yer alan ve gazetelerde yazılan 'doğum yapan kadınlara 300 TL’lik aylık' maddesine ise biz rastlayamadık. Belki ileriki aşamalarda gündeme gelir. Ayrıca yukarıda bahsettiğimiz istihdam yasasında da annelerin değil, kreş açacak kişilerin desteklenmesinden bahsediliyor.

Türkiye’nin cumhurbaşkanlığı seçimleri başta olmak üzere devamlı değişen sıcak gündemi koşullarında torba yasa ne zaman geçer meclisten, o henüz belli değil. Muhalefet partileri, Soma Yasası’nın torbadan ayrı değerlendirilmesini istiyorlar. Bu Torba Yasa’nın biraz daha gecikeceği anlamına geliyor... Bekleyip göreceğiz. ■

Kozlu'dan Soma'ya Madencilerin Ölümü

Nuran Gülenç*

canı cehenneme rahat uyuyanın
kapısını örtenin perdesini çekenin
canı cehenneme yüreği yalnız kendiyile
dolanın
duvarları ancak çarpınca görenin
camlarında paramparça cesetler uçarken
dünyayı tüketenin canı cehenneme
ölüm hücrelerinde umutlarını sönerken
aşkları tüketenin canı cehenneme
canı cehenneme başkasının yangınıyla
ısınanın
evini ısıtıp yemeğini pişirenin...

Şükrü Erbaş

Hayatlarına dokunduğunuz, yaşamlarına tanıklık ettiğiniz, tüm madenci çocukları gibi her gün babanızın yolunu gözleyerek büyüdüğünüzde bir madencinin yerin yüzlerce altında öldürüldüğü haberini alınca, başka bir keder, acı, çaresizlik ve öfke kaplar içinizi, insan hayatının

bu kadar ucuz oluşuna, hayatların söndürülmesine yakınlarının hayatlarının ise söndürülmesine isyan edersiniz.

Bir madenci kızıyım, babam yıllarca Zonguldak'ta çalıştıktan sonra emekli oldu. Şimdi, çekildiği köşesinde, emekliliğini yaşıyor. Bir madenci şehrinde büyümek, ölümü sürekli ense-nizde hissetmektir. Keder kaygı başka türlü çöker şehrin üzerine, isteseniz de uzaklaşamazsınız karabasan gibidir. Çocukların rüyaları bile karmakarışık, ölümle iç içedir.

Üniversitede okuduğum yıllara denk gelen, ilk kitlesel madenci katliamı, 3 Mart 1992 Kozlu'da meydana geldi. 263 maden işçisi Kozlu madeninde grizu patlaması nedeniyle can verdi. Babamızın, akrabalarımızın sağ olduğu bilgisine ulaşınca rahatlayan yüreğimiz, 4 Mart sabahı paramparça oldu. Ocak girişinde, yakınlarını bekleyen,

ağlayan, donmuş gözlerle ocak çıkışına sabitlenen bakışlar... Bıraksalar, kendi canlarını hiçe sayıp koşacaklar, bilmedikleri bir karanlıkta el yordamıyla sevdiklerini arayacaklar. Aynı acının kapladığı yüzlerce yüz, adları yok, olmasının ne anlamı var ki, acıları ortak. Hepsinin canı içeride, yandı mı, boğuldu mu, yaralı mı bir haber... Sonra günler geçti. Umutlar tükendi. Söndürülemeyen ocak yangını nedeniyle ocak geçici olarak kapatıldı.

263 madencinin geride kalanları için, o günden sonra hiç bir şey eskisi gibi olmadı. Onlar için, 3 Mart gecesi, her vardiya bitişinde bugünü de atlattık yarına Allah kerim duygusunun sonu oldu. Bir acı ki telafisi mümkün değil. Bir yokluk ki, boşluğu hiç mi hiç doldurulamayacak. Ne taziyeler, ne ödenen paralar, bir çocuğun, babanın, bir oğlun, bir eşin varlığını, sıcaklığını unutturamadı. Hayatlar değişti. Hayat-

lar karardı. Bir ekmek parası derdi ki, yıllar sonra oğullar, kardeşler tekrar o ocaklarda çalışmaya başladı.

Ders alındı mı?

Elbette hayır! Öyle olsa yıllar sonra 30 madencinin hayatını kaybettiği Karadon'daki facia olmazdı. 30 ailenin ocağına tekrar ateş düşürülmezdi. Öyle olsaydı, Soma'da 301 işçinin katledildiği katliam olmazdı. Dün olduğu gibi bugün de ateş düştüğü yeri yaktı. Bu katliamların asıl sorumluları, kader diyerek vebal savdı. Koltuklarında oturmaya devam etti.

Kozlu ve Soma, iki katliamı da yerinde gözlemleme fırsatım oldu. Yıllar sonra tek değişmeyen, kazaların sorumlularının aymazlıkları, timsah gözyaşları, madenci yakınlarının ise yokluk içinde tek başarına başa çıkmak zorunda oldukları acıları oldu.

Değişense, insana verilen değer, acılı ailelere duyulan saygı ve anlayış oldu. Yüreklere dağlayan, dayanılmaz acının feryada dönüşmesinden daha doğal bir şey yokken, karşı karşıya kaldıkları hoyrat davranışlar, yöre halkına ve destekçilerine yönelik baskılar oldu. Soma'da yaratılan olağanüstü hal, polisiye tedbirler oldu. Şimdi ardına sözler veriliyor. Önceki katliamlarda olduğu gibi. Ama hayata dair tüm planlar, hayaller artık yarım kaldı. Sonu getirilmemiş bir film gibi.

Gelmeyen adalet

Soma'da madenci yakınlarını da, Kozlu'da, Karadon'da katliamdan sonra ailelerini bekleyen süreç bekliyor. Karadon katliamından sonra, yetkililerin "olayın gerçek sorumluları hesap verecek" sözleri havada kaldı. Hiçbir hükümet yetkilisi sorumluluğu üzerine almadı. Aile yakınlarının adalet arayışı yargının labirentlerinde kaybolmuş durumda.

Karadon'da madende 26 yaşındaki eşi Ahmet Karabektaşoğlu'nu, kardeşi Erdem Alkin'i ve eniştesini kaybeden Gülşen Karabektaşoğlu, 10 yaşında-

ki kızıyla oturduğu evde, hem geçim hem de adalet mücadelesi veriyor. Eşinin ardından bağlanan asgari ücretle hem kızını okutmaya hem de kirasını ödemeye çalışıyor. Acısını artırdığı için başka eve geçmek istemiş ancak maddi durumu kötü olduğu için aynı evde oturmaya devam etmiş. "Bakkala bile birlikte giderdik" dediği eşiyle birlikte uyuduğu odayı görmeye dayanmadığı için boşaltmış. Kızıyla birlikte uyuyor.

"Dört yıl nasıl geçti ben bilirim. Ömrüm gitti. İhmaller çok açık. Eşim daha önce de orada iş kazası geçirmişti. Ahmet, 'gaz yükseldi, uyku hali geliyor' dediklerini, ancak 'bir şey olmaz devam edin denediğini' anlatıyordu. Gaz maskeleri her zaman olmuyordu. Olay günü gaz yükseliyor, gaz izleme istasyonu önünde olması gereken iki görevli de dışarıda..."

Hayatımız, ailemiz darmadağın oldu. Hiçbir şey eskisi gibi olmuyor. Olay zamanı 'çocuklarınız üniversiteye kadar burslu okuyacak' denmişti. İki, üç ay burs bağlandı. Sonra yok. Geçen kış, Maden Şehitleri Derneği aracılığıyla valiliğe başvurduk, kömür istedik. Gelmedi bile. Ben ona muhtaç olmasam başvurmazdım."

Soma'da da işçilerin canı pahasına üretim politikası 432 çocuğu babasız bıraktı. Verilen sözlerin aksine, şimdi hayat mücadelesinde yalnızlar. Babalarının başlarını okşarken, duydukları güvenden, huzurdan yoksun kaldılar. Hangi tazminat, yardım bu duygunun yerini doldurabilir ki.

Katliamların sorumluları belli

Çalışma hayatının esnekleştirilmesi, taşeron uygulamaları ve özelleştirme politikalarının sonucunda ortaya çıkan kurlsız çalışma, ülkemizin en büyük madenci katliamı geliyorum diyerek geldi. Bu büyük katliamın zeminini hazırlayanlar, madeni özelleştirenler, göstermelik denetimlerle görevlerini yapmayanlar, işçi sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almayanlar birinci derecede sorumluyken, çalışanlar arasından sorumlular aranıyor. Bu da, önceki katliamlarda olduğu gibi, hem kamuoyunda hem de madenci yakınlarında, gerçek sorumluların cezasız kalması endişesini arttırıyor.

Söylenenin aksine, iş kazaları ne kadar ne de fitratında vardır. Gerekli önlemler ve oluşturulan İşçi Sağlığı ve Güvenliği kültürü ile ortadan kaldırılabilir. Ama önce bunun için, insan hayatının bir avuç kömürden daha değerli olduğuna inanan bir sistemin bir zihniyetin ve bir vicdanın hakim olması gerekiyor. Her şeyin kâr olgusuna odaklandığı bir sistemde, Soma Holding patronun 'kömür maliyetini 140 dolardan 23,8 dolara düşürdük' diye övünürken, 'bunu nasıl düşürdün nerede işçi sağlığı güvenliği tedbirleri' diye soru sormayan, madeni taşerona devredip, hiçbir biçimde denetlemeyen bir siyasi iradenin varlığında elbette bu mümkün değil. ■

* Maden Mühendisi, İş Sağlığı ve Güvenliği uzmanı

Somalı kadınlarla konuştuk:

'Kadınlar çapada erkekler madende'

Elif Tuğba Şimşek

Sayırsız ihmal zinciri neticesinde meydana gelen Soma faciası 301 maden işçisini genç yaşında hayatından etti. Arkalarında bıraktıkları kadınlar ve çocuklar yitirdikleri canların yasını tutmaya zaman bulamadan, derin bir yoksulluk, gelecek kaygısı ile baş başa kaldılar.

Zira neoliberal politikalarla bölgedeki tarım çökertilmiş, hayvancılık da pahalı ve yapılamaz bir iş haline gelmişti. Dünya Bankası Tarım Reformu Uygulama Projesi kapsamında yerli yabancı büyük şirketlerin tarıma girmesi ile birlikte kamu hızlı bir biçimde bu alandan çekildi, destekleme fiyatları azaldı veya ortadan kalktı, geçimlik üretim yapan köylünün, çiftçinin durumu içler acısı oldu.

Tarımın gelir getirici özelliğini yitirmesi, kadınları da fonksiyonsuzlaştırdı. Soma'da olduğu gibi tek gelirle borçlandırılarak yaşamaya başladı insanlar.

Elif Tuğba Şimşek, Petrol-İş Dergisi için gittiği Soma'nın Kınık ilçesinin pazarına gelen madenci eş ve yakınları ile de konuştu. Kadınlarda büyük bir korku olduğunu söylüyor, kolay mı, ağızlarından çıkan yanlış bir kelime onları eşlerinin ölümü nedeniyle bağlanacak olan aylıktan edebilir. Konuşabilen iki kadın bakın neler anlatıyor.

Soma faciasında yitirdiğiniz bir yakınınız var mı?

Zeynep: Kız kardeşimin oğlu, amcamın oğulları var ikisini de kaybettik.

Kınık'lısınız değil mi ?

Evet Kınık'ın Elmadere köyündenim.

Peki burada kadınlar ne yapıyorlar, dışarda çalışanlar var mı?

Yok burada yok, biz eşimiz sayesinde geçiniyorduk. Eşimiz yaşlandı 60 yaşında daha emeklisi yok, azıcık tütün yapıyoruz. Şimdi çiftçilik para etmiyor, hayvancılık para etmiyor. Başka bir işimiz yok.

Nadide: Benim oğlum da madenci. Bizim yapacağımız bir iş yok burada. Tarımda yapacak bir şey kalmadı.

Zeynep: Kalmadı, tütün ekiyoruz para etmiyor, hayvancılık yapsan para yapmıyor, ne yaparsın?

Nadide: Yapacak hiçbir şeyimiz yok bir iş sahamız yok, hanımlar ovaya gidiyor bazen, adamlar madende.

Zeynep: Yevmiyecilik yapıyoruz, domatese, dariya, pamuğa çapaya gidiyoruz.

Kazadan sonra yardım geldi mi hiç, yeterli buluyor musunuz?

Geldi, geldi yardım getiriyorlar, emekli aylığı bağlanacakmış.

Peki sizin istediğiniz bir şeyler var mı bunun dışındada?

Nadide: İstiyoruz, kadınlara iş sahası olsun burada, çocuklarımız daha rahat büyüsun başka bir isteğimiz yok. Madenlerin koşulları düzelsin. Benim oğlum gidiyor mesela aldığı para 1000 lira 1200 çok az. Onların yükselmesini istiyoruz. Bunlar çok önemli.

Çocuklarınız için tek iş sahası da maden oluyor o zaman?

Zeynep: Bir maden var sadece, madenden başka gidecek hiçbir yerleri yok.

Peki çocuklarınızın okul durumu nasıl oluyor?

Nadide: Buradaki çocuklar okulu pek önemsemiyor, baba madenci, abi madenci, o da madenci olmak istiyor, ne yapsın madenci görüyor evde, madeni istiyor, bir şey görmemiş ki.

Siz istiyor musunuz çocuğunuzun madenci olmasını?

Zeynep: İstemiyoruz, ister miyiz ya çocuklarımız bile ölüme gidiyor. Başımı yastığa koyduğum zaman hep onları düşünüyorum.

Oğlan kardeşimin bir oğlu yandı, üç günde buldu ölüsünü. Görseniz insan olacak hali kalmamış. Patlamış böyle gözleri akmış nasıl canlar dayanır buna. Kimse istemez tabii, imkanlar yeterli değil okuyamıyor.

Nadide: Maaş da çok az veriyorlar zaten benim eşim de gidiyor çok az. Burada hangi kadına sorsanız eşi madencidir.

Peki geride kalan kadınlar birbirine sahip çıkıyor mu?

Zeynep: Destek oluyoruz, tabii sahip çıkıyoruz, insanın insana ihtiyacı oluyor. Bizim Elmadere köyünde 11 tane şehidimiz var. Çevre köylerde 40-50 kişiyi buldu.

Tepkiniz nasıl oldu dışarı, çıktınız mı?

Nadide: Gösterdiler tabii yani ne demek bir evden iki cenaze çıktı, iki kardeş öldü. Mesela dört tane evde aynı acı yaşandı.

Zeynep: Benim amcam var hem oğlu öldü, hem iki damadı öldü. Çok dışardan gelenlerimiz oldu ziyarete geliyorlar, şehitlerin mezarına ziyarete geliyorlar. ■

2014 Toplumsal Cinsiyet eğitimlerini tamamladık...

Altı yılda yaklaşık bin üyeye ulaştık

Petrol-İş Kadın Servisi olarak 2009 yılından bu yana verdiğimiz toplumsal cinsiyet eğitimlerinin altıncısı bu yıl ikinci kademede üç grubun katılımıyla yapıldı... Yalova'daki eğitimlere 2014 yılında altısı kadın olmak üzere toplam 118 üyemiz katıldı...

Selgin Zırhlı Kaplan

2014 Bahar Dönemi Aktif Üye Eğitimle-ri'nde birinci kademeden ikinci kademeye geçen Petrol-İş üyelerinin katıldığı toplumsal cinsiyet eğitimlerinin 15 Nisan 2014 tarihinde yapılan birinci grubuna ikisi kadın olmak üzere 37 kişi katılmıştı. 29 Nisan tarihli ikinci grupta üçü kadın, toplam 43 kişi; 7 Mayıs'ta ise biri kadın, 38 kişi vardı. 2014 yılında toplam üç grupta altısı kadın olmak üzere toplam 118 üyemiz toplumsal cinsiyet eğitimi almış oldu.

Toplumsal cinsiyet eğitimleri teminat altında

Petrol-İş Sendikası'nda ilk olarak 2009 yılında "Toplumdan kaynaklanan daha çok da kadınların siyasal, toplumsal yaşamda, çalışma yaşamında ve sendikal örgütlenmede önlerini kesen cinsiyet temelli eşitsizlikleri ortadan kaldırarak, aktifleşmelerini sağlamak"; "Kadın erkek eşitliğini kurarak örgütün demokratikleşmesine ve genişlemesine katkıda bulunmak" amaç-

larıyla verilmeye başlayan toplumsal cinsiyet eğitimleri, 17-18 Eylül 2011 tarihli 26. Olağan Genel Kurul'da anatüzüğün Merkez Yönetim Kurulu'nun görev ve yetkilerinin tanımlandığı 23. maddesine eklenen "kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla toplumsal cinsiyet eğitimleri vermek, kadın büroları ve komisyonları kurmak" bölümüyle teminat altına alındı. Aynı genel kurulun dört yıllık eylem planında toplumsal cinsiyet eğitimleriyle ilgili şu madde yer alıyordu: "Genel Eğitim Programında yer alan "Toplumsal Cinsiyet" eğitimi derslerini sürdürür bu eğitimlerde kadın üyelerin daha fazla yer almasını sağlamak için gerekli önlemleri alacaktır." 2009 yılından bu yana, 6 defa tekrarlanan toplumsal cinsiyet eğitimleriyle bine yakın Petrol-İş üyesine ulaşıldı.

Kadın-erkek rolleri sorgulanıyor

Bilindiği üzere, toplumsal cinsiyet dersle-

rinde, içerisinde yaşadığımız toplumda ve tarihsel dönemde kadın ve erkeklere dayatılan toplumsal cinsiyet rolleri sorgulanıyor. Bu roller aracılığıyla ikincilleştirilen kadınların evde, işyerinde, sendikada, eğitim ve siyaset alanında uğradıkları ayrımcılıklar ve bunlarla mücadele etme yöntemleri anlatılırken, kadın üyelerin sendikal faaliyetlere aktif olarak katılmalarını arttırmanın yolları tartışılıyor.

Toplumsal cinsiyet duyarlılığı

İnteraktif eğitimin benimsendiği derslerde, ayrıca üyelerin karşılıklı tartıştığı, görüşlerini paylaştıkları atölye çalışması da yapılıyor. Atölye çalışmasında, üyelerden, toplumsal cinsiyet rollerini değerlendiren beş soruluk bir anketin cevaplandırılması da isteniyor. Bu dönemde yaptığımız eğitimin sonuçlarını önümüzdeki dönemlerde paylaşarak Petrol-İş Sendikası'nda toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve eşitsizlikleri hakkındaki eğilimleri saptamayı düşünüyoruz.

Kadın üyelerin katılımı

Diğer eğitimlerden farklı olarak, bu kez, aktif üye eğitiminin üçüncü kademe ödevlerinde "Kadın üyelerimizin sendikal çalışmalara katılımını ve yönetimlerde kadın sayısını arttırmak için ne tür çalışmalar yürütmelisiniz?" sorusu da yer alıyordu. Bu soruya verilen cevaplarla ilgili değerlendirme ve analizleri de önümüzdeki dönemlerde yayınlayacağız. Bu sayımızı, eğitimlere katılan kadın üyelerimizle yaptığımız söyleşilere ayırdık...

Kadın komisyonu kurulursa çalışırız

Filiz Balcı ve Melek Baytar, toplumsal cinsiyet eğitimlerinin ilk grubunda karşılaştığımız kadın üyelerimiz. Batman Şubesi'nden geliyorlar ve TPAO'da çalışıyorlar. Eğitimleri ve sendikadan beklentilerini konuştuk...

Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede çalışıyorsunuz, ne iş yapıyorsunuz?

Filiz Balcı: TPAO'da çalışıyorum, Petrol-İş Batman Şubesi'nden geliyorum. İnsan Kaynakları'nda çalışıyorum. İnsan Kaynakları'nın Sicil Ünitesi'ne bakıyorum. Personel'le ilgili bütün işleri yapıyorum.

Çocuğunuz var mı?

Evet, 13 yaşında bir kızım var. O da şu anda TEOG sınavına hazırlanıyor. Birinci grupta gelmeyi tercih etmemin sebebi de o, aslında ikinci grupta gelmeyi düşünüyordum, o tarih sınava denk geldiği için çocuğumu bırakmak istemedim. O yüzden erken geldik biz.

Çocuğa kim bakıyor?

Şu anda ailem bakıyor.

Buraya gelirken çocuklarınıza bakılacak bir yer olsaydı daha rahat hissedermiydiniz, daha küçük çocuğunuz olsaydı mesela...

Evet. Ama şu anda okul olduğu için zaten çocuğu

getirme gibi bir durumum yok. Çocuğun da bakıma ihtiyacı yok. Ailem bakıyor çocuğa. Hiçbir zaman da benim için problem olmadı.

Ailenizle birlikte mi oturuyorsunuz?

Ailemle birlikte değilim, ama sürekli içiçeyiz. Aynı apartmanda oturmasak da sürekli beraberiz.

Bir kadın olarak, sendika içerisinde veya dışarıda kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

İşyerinde olsun, sendikada olsun, bizde kadına bakış açısı çok güzel, bizde problem yaşamıyoruz. Hiçbir ayrımcılığa uğramıyoruz ve o yönden de şanslı olduğumuzu düşünüyoruz. Şubemiz de kadınlara karşı çok iyi, özellikle kadınlar üzerinde çok duruyorlar. Çok istiyorlar 'sendikaya gelin, bir oda kuralım, siz gelin gidin' diyorlar.

Neden böyle bir işe teşebbüs etmediniz bugüne dek?

Temsilci kadın arkadaşlarımız var, onlara elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yönetimde de iki kadın arkadaşımız var.

Bir kadın komisyonu kurulması gerektiğini düşünüyor musunuz, bu konuda çalışır mısınız?

Evet, kadın komisyonu kurulursa çalışırım.

Ne tür çalışmalar beklerdiniz kadın komisyonu kurulursa, veya kadın servisin-den neler isterdiniz?

Kadın sorunlarına yönelik çözümler bulunmasını isterdim. İşverenle sendika arasında bir köprü de olabilirsin aslında, bu biraz temsilciliğe giriyor ama... İşyerinde çalışan arkadaşların sorunlarını paylaşırsın, yardımcı olmaya çalışırsın... Sendikanın her imkânı sunduğuna inanıyorum. Ona yönelik çalışmaları da var. Kadınlarda pek niyet yok...

Sendikadan neler beklerdiniz, sendika kadınlara yönelik ne tür çalışmalar yaparsın mesela?

Melek Baytar: Ben de Batman TPAO'dan geliyorum. Örneğin, şu anda çocukları büyüttük ama, küçükken en çok sıkıntısını çektiğimiz kreş konusu vardı. Şu anda sorunum kalmadı, ama çocuklar küçükken çok çek-

tim. Ailemi çağırıyordum, kardeşimi çağırıyordum, buralarda bundan 5-6 sene önce çok fazla kreş de yoktu. Olanlar da çok pahalıydı, bütçeyi sarsıyordu. Sendikamız o yönde bir çalışma yapabilir bence.

Kaç kadın çalışıyor işyerinizde?

Filiz: 100'ü bulmuyor. Zaten kreş kanunlarında 100'ü aşması gerekir diyor, bizim şirketimiz de çocuğu olan kadınlara kreş parası ödüyor. Şimdi erkeklere de ödemeye başladılar, geçen seneden beri.

Karı koca olursa? Kadınların parasının ikiye bölünmesi sözkonusu oluyor mu?

Filiz: Hayır, o durumda ayrı ayrı alıyorlar.

Ne kadar kreş ücreti veriliyor?

Melek: 350 lira sanırım.

Filiz Balcı

Melek Baytar

Yetiyor mu Batman gibi bir yerde?

Yok, üzerine ekleyip veriyorlar.

O zaman bu kreş parası değil, kreş yardımı oluyor...

Evet, kreş yardımı oluyor. Ama Batman şartlarına göre iyi yine de... En yüksek ücret, 400-500'dür... Zaten genelde evde bakılıyor çocuklara.

Siz evli misiniz?

Evet, iki çocuğum var, biri kız.

Eşiniz çalışıyor mu?

Evet, Milli Eğitim'de memur olarak çalışıyor. Saat iki buçuk, üç gibi onlar eve geliyor. Çocuklarla daha çok eşim ilgileniyor. O konuda bir sıkıntım yok.

Temsilci olan var mı aranızda?

İkimiz de temsilci değiliz, ama kadın temsilcilerimiz var, geçenlerde seçim yapıldı, Selma Canpolat arkadaşımız seçildi.

Evet, geçtiğimiz eğitimlere de katılmıştı... Onunla da konuşmuştuk...

Figen var, Deniz var... Onlar yönetimler... İşyerinde çok fazla sıkıntı çekmiyoruz.

Sendikalı bir işyerinde çalışıyorsunuz ve şubeniz kadın erkek eşitliği konusunda duyarlı bir şube...

Doğum izinlerinizi rahatça kullanabiliyor musunuz?

Bazı arkadaşlar beş altı ay gelmeyebiliyorlar. Ben bile kendi dönemimde dokuz ay gitmedim mesela. Raporlarla uzatabiliyorsunuz. Artı altı ay ücretsiz izin hakkımız var, onu da kullanabiliyorsunuz.

Çalışma yaşamından memnunsunuz, evdeki işleri de bir şekilde organize etmişsiniz... Dışarıda, kadın olmanızdan kaynaklı talihsizlikler yaşadığınızı, sorunlarla karşılaştığınızı düşünüyor musunuz?

İstedığımız kadar sorun yok desek de, mutlaka vardır. Dedğim gibi, insanların bakış açıları vardır. Bizim işyerinde pek olmaz da, mutlaka onların da içinde vardır, belki bize çok yansıtmıyorlardır. Biz birebir bir soruna maruz kalmadık.

İşyerinde sağlık sorunları yaşıyor musunuz? İşyeri doktorunuz var mı?

Sağlık sorunları yaşadığımızda rapor alıyoruz. İşyeri hekimimiz var. Açıkçası kurumumuzdan da memnunuz, her türlü imkanı veriyor, servis veriyor, TPAO.

Eğitim durumunuz nedir?

İkimiz de lise mezunuyduk, işyerindeyken Açıköğretim'i dışardan bitirdik. Açıköğretim'de de beraberdik. Batman ortamında çok iyiyiz.

Siz ev işleri ve çocuklarla ilgili eşinizden yardım alıyor musunuz?

Ev işlerinde çok yardım etmiyor açıkçası, genel te-

mizliğimde bir yardımcı ya da ailemden destek alıyorum. Günlük işlerde yemeği genelde o yapıyor, çünkü yemek yapmayı seviyor. Bir haftadır zaten ona bıraktım, ailem sürekli arayıp çocukları bize getirsin diyorlar, eşim "yok ben idare ediyorum" diyor.

Kaç yaşlarında çocuklar?

Biri 13, biri 11. Yedinci ve beşinci sınıfta okuyorlar.

İş ortamınız nasıl? İşten kaynaklı herhangi bir sağlık sorunuz olduğunu düşünüyor musunuz?

Filiz: İşe ilk girdiğimizde taşeron işçisi olarak bizi aldılar, müteahhit elemanı olarak... O zamanlar çok yoğun çalıştım... Boynumda fıtık oluştu, o zamanlar daktiloyla çalışıyorduk bir de. Yazışma çok oluyordu... O zamanlar gerçekten çok sıkıntı çektik.

Sonradan kadroya geçince, sicil alınca biraz rahatladık. Elektronik ortam daha iyi oldu.

Melek: Çok emek verdik yani, stajyerken bile memur kadar çalıştığımı düşünüyorum.

Kaç saat çalışıyorsunuz?

Filiz: 8 saat

Servisiniz var mı?

Servisimiz var, evet...

Sizin tesisleriniz vardı...

Melek: Evet sosyal alanlarımız var, sitemiz güzel... Lojmandayım ben zaten... Daha rahatım diğer arkadaşlardan gidiş gelişte...

Bedava mı, yoksa ücret mi veriyorsunuz?

Ücret veriyoruz, ama şehre göre daha düşük.

Filiz: Aslında sendikamız

buna değinebilir. Çalışan kadınlara lojman verilmesi konusunda yardımcı olunmalı. Çünkü herkesin küçük çocuğu var.

Melek: Özellikle bebeği olanlara lojman hakkı tanınması lazım. Zaten beş sene...

Filiz: Çocuğu küçük olsun veya olmasın, oradaki sosyal tesislerden rahatça o çocuğun faydalanması lazım. Kadınlara özellikle öncelik verilmesi lazım, bu konuda da sendikaların da işvereni biraz daha zorlaması lazım.

Lojman neye göre belirleniyor, kim oturuyor?

Melek: Kapsam dışı olanların hepsi oturuyor...

Filiz: Onlar koşulsuz zaten... Bizlerde de A, B grubu var. A'lara tanıyorlar. Tabii şimdi çok yoğun oldu A'lar... Bu sefer sıraya aldılar, kıdeme göre vermeye başladılar.

Kadınlara bu konuda pozitif ayrımcılık yapılabilir diyorsunuz yani...

O sosyal tesisin içerisinde okulumuz var, spor sahası var, basketbol, tenis kortu olsun, her şey var, havuzumuz var, ama burada sadece sitede oturanlar faydalana-biliyor.

Dışardaki insan faydalanamıyor. Biz mesela 20-22 yıllık personeliz, 'A'yız, fakat bize bekleyin diyorlar.

Sendikadan, bizden beklediğiniz bir şey var mı?

Kadın komisyonu kurulmalı, kadınlar sorunlarını oraya aktarırsa, sendikalar daha konuya birebir mutabık olurlar...

Melek: Kadınların çok olduğu yerlerde kurulmalı da... ■

Eğitimlerde kadınlara öncelik verilmesini istiyoruz

Eğitimlerin ikinci grubunda üç kadın vardı. Raziye Çetin, Duygu Demir Adana SASA'dan, Asiye Uçar ise Adana Artenius'tan katıldı... Sorularımızı onlara da yönelttik...

Sizi tanıyalım?

Ben **Raziye Çetin**. Evliyim, iki çocuğum var. SASA'da laborant olarak çalışıyorum. Elyaf çıkartıyor SASA. Elyafın hammaddesi de bizim işletmede üretiliyor. O işletmenin analizlerini biz yapıyoruz. Kimyasallar geliyor, hammaddeler geliyor, onların uygunluğunu veriyoruz. İşletmeden gelen bazı numunelerimiz var, onların analizlerini yapıp yukarıdaki operatör arkadaşlara uygun diyoruz.

İşin en önemli bölümünü yapıyorsunuz gibi?

Evet evet, tabii elyafın hammaddesi bizim oradan çıkıyor. Bizden çıkan ürünü işletmelere gönderiyoruz. Fazla ürün çıkardığımız zaman paketleyip satıyoruz.

Kaç yıldır çalışıyorsunuz?

20 yıldır çalışıyorum. Günde yedi buçuk saat çalışıyoruz.

Laboratuvarın kadın erkek bileşimi nasıl?

Dört erkek üç kadın. Meslek Lisesi Kimya Bölümü mezunuyum. Bizim işletmede önceleri tek kadın bendim. Bölüm şefimiz kadınların çalışmasını daha beğendiği için benden sonra iki kadın çalışan daha aldı.

İki çocuk var demiştiniz, nasıl gidiyor peki hem bir işyerinde çalışıyorsunuz, hem de çocuklar, ev işleri?

Önceleri bakıcı vardı. Şimdi kendi başlarına idare ediyorlar ama çok yoruluyorum, kadınlar çok daha fazla yoruluyor. Hem işte çalışıyorsunuz, hem eve gelip ev işlerini yapıyor, yemek yapıyorsunuz. Çocukların ödevleriydi, onlarla da uğraşıyoruz. Akşam 22.00'a kadar ayaktaım. Mesai hiç bitmiyor. Yorucu, ama insan severse bu yorucu-luğa katlanıyor.

İşi mi çocukları mı kastettiniz?

Ben işimi de severek yapıyorum esasında. Ama çocuklarımı zaten seviyorum. Çocukları sabah okula gönderiyorum, sonra yemeği yapıyorum. Sonra kendim hazırlanıp işe gidiyorum.

Eşiniz var herhalde, o ne yapıyor, siz bunları yaparken?

Eşim de çalışıyor. Diğer işleri yaparken mi, genelde oturuyor, diyebilirim. Ama o da çocukların ödevleriyle ilgileniyor, onlarla konuşuyor, oy alıyor yani onları... Yorgun değilse... Kadınlar yorulmuyor ama erkekler hep yoruluyor.

Duygu Demir: Ben Duygu, Adana SASA'dan geliyorum. 21 aylık bir oğlum var. Raziye ablaya göre biraz daha şanslıyım. Benim çocuğuma kayıinvalidem bakıyor. Niğde'liyiz biz, yazın yaylaya götürüyor çocuğu. Hafta sonları hafta tatillerinde oğlumu görme şansı oluyor. Kayıinvalidem çok sevir, kendisi de kafa dağıtıyor sanıyorum.

Siz ne iş yapıyorsunuz?

Ben de laborantım. Kalite kontrol yapıyoruz, aynı işleri yapıyoruz.

Raziye Çetin

Sizin de mi öyle?

Asiye Uçar: Yok, bizim biraz farklı, onlar elyaf üretiliyorlar. Biz PET'in hammaddesini üretiliyoruz. Artenius Türkpct zaten bizim çalıştığımız yer. Kolaya hammadde gönderiyoruz, onlar da şişirip, kola olarak bize yoluyorlar. PET'in hammaddesi ile uğraşıyor, kimyasal deneyler yapıyoruz, bu deneyler Türkiye'de bulunmayan kimyasallarla yapılıyor ve bazıları kanserojen. Orto-klorosol, orto-klorofenol. Fenol grubu başlı başına kanserojen bir kimyasal. Onların yakımını da dış ülkeye gönderiyorlar.

Peki işçi sağlığı güvenliğine yönelik tedbirler alınıyor mı buralarda?

Tabii, maske, eldiven takmak zorundayız. Gözlüğümüz oluyor. İş güvenliği açısından pek çok şey yanlış, havalandırma kötüydü, çeker ocaklar çekmiyordu. İçeriden aldığı kimyasal dışarı, dışarıdan aldığını da bize geri veriyordu. Beş altı sene mücadele ettik, onları düzeltmeye çalışıyoruz, mücadeleimiz hâlâ devam ediyor, bir taraftan da eldiven taksak da sıçramalar oluyor mesela. Vardiyada bir kişi çalışıyoruz, ben tek çalışıyorum mesela. Gelen işlerin hepsi bana bakıyor, bitirmeye çalışıyorsun iş ahlâkı olarak. Maske taksan bu sefer tenine işliyor. Nefes alıyorsun, ciğerlerin mahvoluyor.

Duygu Demir

Nasıl tanımlanıyor sizin yaptığınız bu işler yönetmeliklerde?

Tanımlama yaptılar, eldiven takıyoruz ya, 'riskli değil' filan dediler. Riskli değil işler yani.

Bir kadın çalışan olarak ne tür sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?

Duygu: Biz kadınlar terazi gibiyiz. Her iki tarafı da idare etmek zorundayız. İşte iş arkadaşlarımız idare etmek zorundasınız, eve geldiğinizde kayınvalidenizi, eşinizi, çocuğu idare etmek durumundasınız. Eşin geldiğinde tek iş yapıp televizyon karşısına geçip, 'ben yoruludum' diyebiliyor mesela. Ama ben onu yapamıyorum. Oğlan bana çok düşkün, işten geldikten sonra 'hadi oyun oynayalım, sen at ol' vs. hep böyle, oynamak, zorluğu illa ki oluyor ama çocukla tabii ki tatlı zorluklar oluyor.

İşle ilgili, eşinizden daha zor iş yaptığınızı, daha riskli iş yaptığınızı düşünüyor musunuz?

Evet biz kimya sektöründe çalışıyoruz. Kesinlikle işler bizde daha riskli. Bizim laboratuvara gelen hammaddeler 140 derecede katılaşıyor. Aşırı sıcak, illa ki patlama ve sıçrama oluyor. Bizim sektör daha ağır ve daha riskli. Eşim tapu kadastro okulu mezunu, KPSS ile atama olmadığı için şu anda fırıncılık yapıyor. Onun çok riski olduğunu düşünmüyorum, fırında ekmek çıkarıyorlar. Aşırı derecede kimyasal gaza maruz kalmıyor.

İşten kaynaklanan sağlık sorununuz var mı?

Yok, ama tüm ekipmanları kullanıyoruz. İş yoğunluğuna göre eldiven gözlük bizde olmazsa olmaz, küçücük bir sıçramada yanıyor sunuz.

Asiye: Geçen hafta 16 saat çalıştım.

Nasıl yani, 8 saat değil mi?

Yok, normalde 8 saat çalışıyoruz. Biz dört kişiyiz, iki kadın iki erkek. Bir arkadaşım senelik izne ayrılmak istedi. Bir arkadaşım da çocuğunu ameliyat ettirmek zorundaydı. Pazar günüydü çalışmak zorunda kaldık, bizim orada zaten cumartesi ve pazar günü

de çalışma devam ediyor. Sadece gündüz-cü arkadaşlarımız hafta içi çalışırlar ve belli bir saatte işi bırakırlar. Bizim için o sözkonusu değildir. Gerekli olduğunda kalmak zorundasın. Mesela ben laboratuvarıda tek kalıyorum. Örneğin gece mesailerine kalmak istemiyorum. Gece işte işletme bozuluyor, gaz problemi oluyor. Şu oluyor bu oluyor. Zaten üç 11'e kadar çalışıyorsun, sonra eve geliyor, evde de çalışıyorsun. Kahvaltı yapıyorsun, temizlik yapıyorsun, çocuğu okula gönderiyorsun. O da çok az bir zaman kalıyor. Yorgun olarak işe gidiyorsun. Tek kişi olduğu için orada da çok çalışıyorsun. Ve ben gece mesaisine kalmak istemiyorum. Neden, kocaman bir fabrika, gece bazen kapımı kilitliyorum in yok cin yok, bir numuncici geliyor, kamyoncular geçiyor. Mecburen çalışmak zorundayız. Erkek arkadaşlarımızdan yardım istiyoruz bu durumlarda...

Peki sizce kadınlar niye böyle yaşıyorlar, niye erkekler ev işi yapmaz mesela?

Duygu: Esasında benim eşim yapar iş, ben bulaşıklarla uğraşırken eşim oğlanla ilgilenir. Beraber oynarlar, top oynarlar.

Bulaşıkları o yıkasa da siz oğlanla ilgileneniz, ya da yemeği pişirseniz... Niye bunlar olmuyor, bunu soruyorum ben?

Raziye: Erkekleri böyle yetiştirmiyorlar ne yazık ki. Ama ben oğlumu böyle yetiştirmiyorum. İşten arıyorum, 'şunları şunları yapacaksın' diyorum mesela. 'Lavaboyu fırçalayacaksın' diyorum, bir de kızım var, ona da 'şu işleri de sen yapacaksın' diyorum. İşleri paylaşıyorum yani. Herkes böyle yetiştirmiyor evlatları.

Asiye: Kadınlara hep sorumluluk yükleniyor. Her şeyi kadınlar yapacak. Benim kızım mesela 'anneciğim sen öğret, babam çok sinirleniyor ben anlamıyorum' diyor bana mesela. Ben oturuyorum çocuğa ödevi yaptırıyorum.

Kadınların sinirlenme hakkı yok yani?

Yok evet. (Üçü birden) yok yok bizim yok. Esasında benim eşim de hiç iş yapmıyor değil. O da bir şeyler yapıyor. Ama benim yaptığım gibi değil. Ben hergün yapıyorum, hergün aynı şeyleri yapıyorum. Hepimiz aynı şekildediz, eşler genellikle arada bir, mesela ayda bir filan yapıyorlar. Yorulduğumuzu görüp vicdan azabı duyup yapıyor mesela. Ben saat 6'da kalkıp 12'de uyuyorum hep.

Sendikali olmak sizce ne anlama geliyor, bu kadar işin gücün arasında mesela temsilci, yönetici vs. olmak ister misiniz, biraz zor gibi görünüyor.

Asiye: Ben üç seneden beri söylüyorum, "bu

eğitilmeye erkekleri yolluyorsunuz, bir kadın olarak ben de gitmek istiyorum, gideceğim" dedim. "Eşinize sorun" dediler. Benim eşim de katı değildir. Destekledi bizi. Sendikada Mecit başkanımız kadınları çok destekliyor. Cemalettin ağabey de. Her zaman arkamızdalar. Zaman zaman bir sorununuz var mı diye bizi arar. Ben hep istiyorum belki üç yıl değil, ama beş yıl sonra beni de yönetim kurulunda görürsünüz. Ben her zaman kadın olarak, vicdan olarak, adalet duygusu var bizde. Disiplin kurulunda olmak istiyorum mesela. Temsilcilik zor geliyor bana. Şöyle baktığımızda sağolsun erkek arkadaşlarımız da çok destekçiler bize, biz Artnius'a geçtikten sonra arkadaşların tamamı beni tanıyor. "Asiye sen bu işe talipsen biz sana oyumuzu veririz, ilk sırada sen girersin" dediler.

Duygu: Ben de aktif sendikal çalışmaya katılmak isterim. Bu zamana kadar olan eğitimlerde bir şey dememişlerdi. Bu sefer kadınlar gidecek dendi. Ben şaşıtm, üç gün gidecek, üç sefer olacak. İlk seferinde eşime söyleyemedim. Eğitim varmış filan dedim ama çekindim de Adana'dan Yalova'ya gideceksin, tek mi gideceksin, kiminle gideceksin. Ama sıcak baktı. Eşim de, kayınvalidem de desteklediler. Temsilci de delege de olmak isterim... Eğitimlerde kadınlara öncelik verilmesini istiyoruz, iki erkek gidiyorsa mutlaka bir de kadın gitmeli, üçle sınırlıysa. Neden, onlar da katılsın istiyorum, çünkü biz buraya geldik, ortam değişti. Oranın stresinden uzaklaştık, bilgilendik, ve kafayı da biraz dağıttık.

Asiye: Biz böyle düşünüyoruz herkes bizim gibi değil elbette. Onlara da söylendi. Aile problemi var dediler. Gelecek olanlar desteklensin.

Raziye: Sendikada daha aktif olmayı ben de isterim. Buraya gelirken arkadaşlarımız gerçekten de bize çok destek verdiler. Eşim de tepki göstermedi. Nerede olursa olsun bu tür eğitimlere katılmak isteriz.

Eğitimlerde çocuk bakımına ne dersiniz?

Çok isterdim, çocuğumun da benimle beraber olmasını çok isterdik. Hatta otelle de konuşulmuş dedik. Böyle bir şey olursa kadınlar daha rahatlıkla gelirler. ■

Asiye Uçar

Eğitimler, cinsiyet ayrımcılığını göstermek açısından önemli

Beria Pehlivan üçüncü grupta birlikte, Gebze Şubesi'nden katıldı eğitimlere... Dersten sonra yaptığımız sohbette sorularımızı sorduk, görüşlerini aldık...

Kendinizi tanıtır mısınız? Nereden katılıyorsunuz?

Adım **Beria Pehlivan**, Plascam'da çalışıyorum. Bekârim çocuğum yok, eğitime Gebze Şubesi'nden katılıyorum.

Toplumsal cinsiyet eğitimi nasıl buldunuz?

Bu eğitimleri önemli buluyorum, sadece kadınlar açısından değil, aynı zamanda erkekler açısından da önemli buluyorum. Çünkü benimsenmiş bir toplumsal cinsiyet ayrımcılığı var, onlara da bunu göstermek açısından, eğitmek açısından önemli buluyorum bu eğitimi. Toplamda baktığımız zaman kadınların işyerlerinde birçok sıkıntıları var. Mesela bizim işyerimizde en büyük sıkıntılarımızdan birisi kreş olmaması. Çünkü çocuklu kadınlar, çalışmakta zorluk çekiyorlar, bunun için işten çıkan arkadaşlarımız var ne yazık ki, çocuklarına bakabilecek kimse olmadığı için. Önemli bir talep olduğunu düşünüyorum kreş hakkının. Emzirme sürelerinin uzaması da çok önemli. Çünkü çocuğun iyi gelişebilmesi için de aynı zamanda o süreye ihtiyaç vardır. O yüzden bu talebin de çok önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı şekilde doğum izinleri mesela, ücretsiz değil, ücretli hale getirilmesi lazım. Yasalarda böyle bir şey var, ama bunu biraz daha geliştirmek bizler açısından çok daha önemli. Bunun gibi talepler önemli kadınlar açısından. Genişletilebiliriz de tabii...

Sizin çalıştığınız fabrikada kadınlar var, siz bilinçli bir arkadaşınız, kadın temsilci olmayı, kadınların taleplerini sendikaya iletmeyi düşünür müsünüz, bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Sendikada aktif görev almak, sendikacı olmak, yönetimlerde görev almak ister misiniz?

Kesinlikle, neden olmasın? Petrol-İş'te uygulanan bir sistem var, tabii ki bununla birlikte uygulanırsa neden olmasın... İşçi arkadaşlarımızın talepleriyle neden olmasın... Bence kadınlar ön tarafa olmalı, kadınlar ayrıca sorunlarını dillendirmeli...

Farklı sorunlarınız var, kadın temsilciye ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

Kesinlikle ihtiyaç olduğunu düşünüyorum kadın temsilcilere. İşyerlerinde kadınıyla erkeğiyle çalışıyoruz, sadece erkek temsilci arkadaşlarımız değil, kadın arkadaşlarımızın da olmasını önemli buluyorum çünkü sorunlarımız farklı

Beria Pehlivan

farklı olabiliyor, en azından kadın temsilcileri daha yakın buldukları için bu sorunları anlatacaklarını düşünüyorum. Bu sorunların çözümü için de birşeyler yapılacağını düşünüyorum, aynı zamanda kadınları aktif hale getirmek de önemli.

Ayrı bir kadın eğitimi ister misiniz, mesela kadınları güçlendirici bir eğitim?

Bence çok güzel olur. Sendikamızda bu uygun olabilir, kadınlar özel, mesela kadın sağlığıyla ilgili seminerler olabilir...

Ne tür konular olabilir?

Mesela kadınları rahatsız eden meme kanseri, bununla ilgili bir eğitim neden olmasın?

Sağlık dışında aklınıza gelen başka konular var mı?

Sağlık dışında, toplumsal şiddet belki olabilir, işyerinde buna uyan, uymayan da olabilir, ama bu talepler çok önemli. Mesela vardiyalı çalışma... bunun sonucu olarak çocuklarını bir yere bırakamaması, kreşin olmaması, bunlar çok daha can yakıcı...

Haklar üzerinden bir şeyler anlatılabilir, kadın işçi olarak ne tür haklarınız var mesela...

Kesinlikle, ne tür haklarımızın olduğunu içeren bir eğitimimiz olabilir.

İşyerinizde, kadınlara özgü hastalıklar gözlemlediniz mi? İşçi sağlığı ve iş güvenliği açısından 'bu hastalıklar var' diyeceğiniz bir durum var mı? En çok neden şikayet ediyorlar kadın işçiler?

Kadınlara özgü olarak en çok, genel olarak erkeklerde de bulunan şikayetler çok yoğunlukta, boyun fıtığı, bel fıtığı, bacaklarda rahatsızlık, ama aynı zamanda biz kadınlara özel olarak ayrıca özel günlerimiz var, o günlerde sancı çeken, sancıyla birlikte çalışan birçok kadın arkadaşımız var ve bunu dillendiremiyorlar maalesef. Dolayısıyla o şekilde çalışmak zorunda kalıyorlar. Aslında bu konuda pozitif bir ayrımcılık olmalı.

Aslında izinler var ama uygulanmıyor sanırım...

Yok, böyle bir iznimiz yok, kullanılmıyor.

Sendika içerisinde veya yönetimlerde kadın sayısının artırılması için sizce neler yapılmalı?

Benim de dikkatimi çeken böyle bir sorun var, bizim işyerinde de var... Örneğin bir toplantı düzenliyor temsilci arkadaşlarımız, diyorlar ki 'sorunlarımızla ilgili bir toplantı düzenleyelim sendikada'. Ve evet, herkes gelmeye çalışıyor bu toplantılara, katılım gayet iyi, ama orada sorunlarını dillendiren çok konuşmalar yapıyorlar, yani öne atılmıyorlar. Nedeni de, 'zaten bizim bu sorunlarımızı birileri söylüyor' diye düşünmeleri. Ben de arkadaşlarıma, 'bizim sorunlarımız gerçekten de şunlar şunlar' diye anlatıyorum, ama bu sefer de "erkeklerle anlatamayız ki bu sorunlarımızı" gibi tepkilerle de karşılaşıyorum.

Her işyerinde kadın komisyonları olursa, hem kadınların sorunları konuşulabilir, sendikada nasıl aktifleşebiliriz, komisyonlarda konuşulabilir. Tartışıp onları da konuya dahil etmek, aktif katılımı artırmak gerekir.

Kadın dergisini de takip ediyorum, işyerinde de herkes alıyor Kadın Dergisi'ni ve içlerinde beğendiğim, okumadıkları bir şey olursa kendim de anlatmaya çalışıyorum. Biraz eğitim alsalar, kadının da önde olması gerektiği konusunda ilgili, çünkü kendilerine güvenleri yok...

Güçlendirici eğitimler mi olsun diyorsunuz?

Güçlendirici eğitimler alabilirsek, bence önemli, faydalı olacağını düşünüyorum... ■

Necla Akgökçe

Kadın merkezli bir işçi sağlığı iş güvenliği için:

Hem evde hem dışarıda yapılan işleri dikkate almalıyız

Cinsiyetimiz ve toplumsal cinsiyetimiz yaptığımız işler neticesinde maruz kaldığımız riskleri, hastalıkları kazaları etkiliyor. Kadın işçi merkezli bir işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışı inşa edebilmemiz için, erkek işlerini norm alan geleneksel anlayışı sorgulamak, eviçlerindeki ücretsiz kadın emeğini, kadın bedeninin ve kimliğinin denetim mekanizmalarını da dikkate almalıyız.

Gerek sektörümüzden, ya da farklı sektörlerden kadınlarla gerçekleştirdiğimiz söyleşilerde en çok sorduğumuz sorulardan biri de işyerinde çalışmadan kaynaklanan rahatsızlıklarının olup olmadığıdır. Çok somut durumlarda cevaplandırılır ancak. Ağır kaldırmaktan bel fıtığı oldum, gibi.

Meme ya da rahim kanseri geçirmiş, kemoterapi görmüş kadın arkadaşlarımız arasında -epey rastladığımızı söyleyebilirim, 11 yıldır -yaptığı işle kanser arasında bir bağ kuranına henüz rastlamadım. Ama Batılı sendikaların yaptığı kadın işçi sağlığı ve iş güvenliği araştırmaları, laboratuvarlarda kimyasal maddelerle çalışan, kimyasal tozlara maruz kalan kadınların çeşitli cilt hastalıklarından alerjilere, anemi, kan kanseri gibi hastalıklardan kısırlığa ve ölü doğumlara kadar pek çok hastalık riski ile karşı karşıya kaldığını gösteriyor.

Geleneksel işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışı toplumsal cinsiyet karşısında tarafsız gibi görünür, riskler, herkes için aynıymış gibi yansıtılır. Fakat teknik olarak, gözle görülen ve o anda ölçülebilir riskler üzerinden hareket ettiği için daha ağır ve tehlikeli işler olarak değerlendirilen erkek işyerilerindeki kazalarla, meslek hastalıkları ile ilgilenir.

Toplumsal cinsiyet farklılıklarının kadın ve erkeklerin ücretli işlerini ve hayatlarını farklılaştırdığı, işyerlerinde karşılaştıkları hastalıkların ve risklerin de farklı olduğu, işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışının, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla gözden geçirilmesi gerektiği, Batı sendikalarında 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren

tartışılmaya başlandı. Yapılan ilk işlerden biri genel olarak çıkarılan meslek hastalıkları listelerini, kadınlar açısından taramak oldu. Bu liste içinde tahmini veya kesin kadın meslek hastalığı sayısı çok azdı.

Batılı kadın uzmanlar yirmi yılı aşkın süredir bu konuda çalışılmasına rağmen tanımlanmış meslek hastalıkları içinde kadınlarda görülen meslek hastalıklarının sayısının hâlâ çok düşük düzeyde olduğundan yakınıyorlar.

Almanya'da 1992-2010 yılları arasında yapılan bir araştırmada kadın meslek hastalığı diye kabul edilen hastalıkların, erkek meslek hastalığı olarak kabul edilen hastalıkların yarısı kadar olduğu görülmüş.

Kadınların yaptığı işler risksiz değil

Alman Metal İşçileri Sendikası'nın (IG-Metall) Eğitim Merkezi uzmanlarından Doç. Dr. Ulrike C. Kannengiesser işyeri pratiklerini de göz önünde bulundurarak yaptığı "**Kadınlar İçin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği**" isimli araştırmada kadınlara ait meslek hastalıklarının sayısının az olmasını ve yeterli koruma önlemi bulunmamasını, bir kısır döngü olarak tanımlıyor: "**Kadınların yaptıkları işler kolay ve güvenlidir, önyargısından hareket ediliyor. Bu önyargı kadınların çalışma şartlarının iyileştirilmesini ve onlara özgü koruma tedbirlerinin geliştirilmesini ve onlara özel program yapılmasını engelliyor. Bu durumda kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı yerlerdeki riskler görülmüyor ve ölçülmüyor. Kadınların hastalıkları**

onların bilgisizliğine ya da hormonal yapıları vs. gibi şeylere bağlanıyor. Ölçülmeyince kadınlara ait hastalıklar meslek hastalığı olarak tespit edilemiyor. Tespit edilmeyince önyargı pekişiyor..." Tekrar başa dönülüyor ve bu kısır döngü devam ediyor.

Bir örnek de bizden verelim. Akort çalışma kadınlara dair bir çalışma biçimidir. Akan bant üzerinden kadın işçiler, el becerilerini kullanarak beş on saniyede bir şey üretir, ya da üretilmiş parçalara bazı şeyler eklerler, genellikle ayakta dururlar, eller bazen de vücudun bir bölümü çok hızlı bir ritimle, aynı hareketi yapar durur. Bu da boyun, bel fıtıkları, kas yırtılmaları, karpal tunel sendromu gibi rahatsızlıkların ortaya çıkmasına sebep oluyor. Böyle bir işyerinde çalışan bir sendika üyesinde ameliyat gerektiren ciddi bir bel fıtığı rahatsızlığı oluşmuştu, sendikanın yönlendirmesiyle meslek hastalıkları hastanesine gittiğinde kendisine söylenen şeydi: "Ne malum işyerinde olduğu, belki evde temizlik yaparken olmuştur."

15 sene göz kontrolü -kadınlar daha dikkatli oldukları için ürünün bu son kontrolü onlara yaptırılır- yaptığı için gözleri bozulan bir kadına, meslek hastalıkları hastanelerinde "sen evde nakış işliyorsundur, ya da örgü örüyorsundur, ondan olmuştur" denilebiliyor.

İşverenlerin ya da devletin argümanları çoğu zaman bize nereye bakmamız gerektiğine dair ipuçları verir. Karşımızdakiler, çalışırken karşılaştığımız riskleri ve hastalıkları ev içinde yaptığımız ev işlerine ve bakım hizmetlerine bağlıyorsa, bizim de oralara bakmamızda yarar var.

Evdeki ve işteki işler

Evet kadınlar erkeklerden farklı olarak evde de çalışıyorlar ve bu işleri evde ücretsiz olarak yaparken hasta olup, ev kazalarına maruz kalabiliyorlar.

Ama bunun ötesinde evde ücretsiz yapmış oldukları bu işler, ücretli emek sürecinde karşılaştıkları riskleri ve hastalıkları da etkiliyor ve artırıyor. Küçük çocuğu olan bir kadın işçi çocuğun gazını çıkarmak için sabaha kadar uyumayıp, sonra işe gittiğinde, aynı işyerinde çalışan, bütün akşam uyuyan kocasına göre iş kazaları açısından daha riskli durumdadır. Uykusuzdur, yorgundur, dikkati daha kolay dağılabilir vs...vs.

Evdeki çocuk bakım yükünü onun sırtından almadığınız sürece, makinelerle, mekânın havalandırmasına vs. bakıp, bu işyerinde kadın ve erkeğin riskinin aynı derecede olduğunu söyleyemezsiniz.

Kadınlar söz konusu olduğunda mesele sadece "kapitalizm, kadın emeği, ucuz emek, maliyetleri düşürmek.... vs." değildir, kadın emeğinin en ucuz emek olmasını sağlayan, kapitalizm dışında bir başka sistem ve onun devamını sağlayan, kurumlar, mekanizmalar ve ideoloji var; erkek egemenliğinden bahsediyorum. Kadınların eviçlerinde sadece emeklerine el konulmuyor, bedenleri de, kimlikleri de kocaların, babaların, erkek kardeşlerinin denetiminde. Evde, işyerinde kadınlar erkek şiddeti ile dize getirilmeye çalışılıyorlar. Bu koca dayaağı da olabiliyor, işyerinde cinsel taciz, cinsel sataşma veya mobbing de. Akşam koca dayaağına maruz kalan bir kadın işçinin, gündüz yaptığı işten dolayı karşılaşmış olduğu risk bir erkekle aynı mıdır? Elbette değildir.

Örneğin *İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kadın Meclisi*'nin geçtiğimiz günlerde ikinci çalıştayı adına düzenlediği **Satiye Gür**, bir tekstil fabrikasında makineye kapılarak yaşamını yitirmişti. Arkadaşları Satiye'nin yalnız işte değil, evde de bir takım sorunları olduğunu, o nedenle moralinin çok bozuk olduğunu söylüyordu. Satiye'nin uğradığı iş kazası neticesinde yaşamını kaybetmesinin sorumluluğu bile mahkemede ona yüklenilmeye çalışılırken evde uğradığı şiddet, ka-

zayı artırıcı bir neden olarak hesaba katılır mı sizce... Bizce katılmaz.

Daha işin başındayız. Bir yerden başlamak gerekiyor. Kadın işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda, sendikaların veya bu işle meşgul olan kadın kurumlarının atması lazım gelen bazı adımlar var, söylediklerim öneri olarak da algılanabilir.

Öncelikle mevcut işçi sağlığı ve güvenliği yasaları ve politikaları toplumsal cinsiyet açısından gözden geçirilmeli. Kadınların eviçi emeğini merkezine alan bir iş tanımı üzerinden yeniden düzenlenmelidir.

Bu ne anlama geliyor? Kadın işlerinin daha kolay ve risksiz olduğu önyargısı bir kenara itilmeli. Kadınların yoğun olarak çalıştığı sektörler ve kadınlara ait yeni çalışma biçimleri -yarı zamanlı çalışıyor, o halde risk azdır- gözönünde bulundurularak risk analizleri ve hastalık, sağlık tanımları yapılmalıdır. Ayrıca cinsel taciz, cinsel sataşma, kadına yönelik şiddet, kadınlara dair riskler olarak risk analizlerinde yer almalıdır.

Sendikalar ya da meslek kuruluşları ne yapmalı?

İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği birimleri, komiteleri oluşturmali. Bu komiteler içinde kadın işçi sağlığı ve güvenliği konusunda uzmanlaşmış bir ya da iki üye bulunmalı.

Kadınların işyerindeki konumları ve karşı karşıya oldukları riskleri ve işyerindeki cinsel taciz ve sataşma ve kadına yönelik şiddeti de içine alan özel raporlar hazırlanmalı, bu raporlar genel raporlara yansıtılmalı.

Kadınlar bireysel olarak ya da işyerilerindeki konumları üzerinden gruplandırılarak ağır günlükleri oluşturmaları konusunda yönlendirilmeli.

Raporlara kadınların evde yaptıkları işler, orada harcanan zaman vs. mutlaka yansıtılmalı.

Risk analizi yapılırken, kadınlara ilişkin özel riskler (koca dayaağı, baba şiddeti) anlatılmalı.

Sözün kısası bu toplumda kadınlar erkeklerden farklı yaşıyorlar, dolayısıyla riskleri ve uğradıkları meslek hastalıkları birbirinden farklı. Kadın merkezli işçi sağlığı ve iş güvenliği anlayışı inşa etmek istiyorsak, sadece kapitalizmi değil, kadınları ezen, sömüren diğer sistemi, patriyarkayı da hesaba katmak zorundayız. Çünkü bu iki sistem birbirinin değirmenine su taşıırken, kadın yaşamları sönüp gidiyor. ■

Coko-Werk işçisi kadın üyelerimiz: 'Mücadeleye devam'

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren ve üretimde ağırlıklı olarak kadınların çalıştığı Coko-Werk fabrikası, sendikamıza üye oldukları için 11 arkadaşımızı işten çıkardı. Arkadaşlarımız hergün fabrika önüne giderek, en temel Anayasal hak olan örgütlenme haklarını savunuyorlar. "Mücadeleye devam" diyen kadın üyelerimizle süreci konuştuk.

Necla Akgökçe

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren, Coko-Werk, merkezi Almanya'nın Bad-Salzuflen kentinde bulunan, buzdolabı ve çamaşır makinelerine plastik aksam üreten bir işyeri. Coko-Werk ev aletleri devi Bosch-Siemens'e ürettiyor bu ürünleri. Polonya'da da bir fabrikası bulunan Almanya'daki merkezinde İGMetall Sendikası'nın örgütlü olduğu Coko-Werk'in Türkiye'deki üretim yerinde işçiler, düşük

ücretler ve uzun çalışma saatlerine karşı çözümlü, Petrol-İş'te örgütlenmekte buldular. "Her şey tek elden" sloganı ile ISO kalite belgelerine ve çevre koruma ödülleriyle sahip şirket, Türkiye'deki işçilerin örgütlenme hakkını hiçe sayarak 4-5 Haziran günlerinde dördü kadın 11 üyemizi işten çıkardı.

Arkadaşlarımız hergün öğleden sonra fabrika önüne gidip, işten çıkarmaları protesto ediyor, sendika-

laşma haklarını savunuyorlar. Biz de onlara destek olmak için Çerkezköy'deydik, işten çıkarılan kadın arkadaşlarımızla kadınlık, işçilik, sendika üyeliği meselelerini konuştuk...

Şengül Bektaş

Coko-Werk'e geçen yıl 29 Temmuz'da girdim... Evliydim, geçtiğimiz günlerde boşandım, anlaşamadık. 15 yaşından beri çalışıyorum, 2003'ten beri sigortalıyım.

Daha önce ne işler yaptınız?

Ön muhasebe, sekreterlik, genel müdür asistanlığı yaptım. Sonra da buraya girdim işte 2013 yılında. Neredeyse bir yıllık eleman olacaktım.

Niçin çıkardılar sizi, hangi gerekçeyle yani?

“Performans düşüklüğü” dediler. Sendikaya üye olduğunuz için çıkardık, diyemiyorlar tabii. Ben geçen yıl işbaşı yaptığımda Ramazan bayramına denk gelmişti. Arife günü, bayramın birinci, ikinci, üçüncü günü çalıştım hep. Aşağı yukarı 60-70 gün hiç izin yapmadan çalıştığım dönemler de oldu. Bir de haber vermeden mesai çok fazlaydı. Mesela pazar mesaisine yazacaklar sizi, size hiç sormuyorlar. İsminizi yazıveriyorlar, benim işim var, hastam var, filan diye miyorsunuz. Her şeyden son anda haberiniz oluyor.

Normalde çalışma saatleriniz kaçla kaç arası?

Üç vardiya şeklinde çalışıyoruz, 08.00-16.00, 16.00-24.00 ve 24.00-08.00 arası. Pazar mesaisine 24.00'da gittiğimiz zaman, pazar-tesi sabahı işten dönüyor, iki saat uyudun uyumadın, sonra 16.00'da

tekrar işe gidiyor ve gece yarısına kadar orada çalışıyorduk.

Peki hiç itiraz etmediniz mi?

Kime itiraz edeceksiniz ki, kimse- nin sizi dinlediği yok ki “işine ge- lirse” diyorlar. O kadar.

Sendikaya üye olmak nereden aklınıza geldi?

Arkadaşlar bu işe kalkışmışlar be- nim yanıma geldiler, böyle böyle, anlattılar. Petrol-İş Sendikası'nın nasıl bir sendika olduğunu, sendi- kalı olmanın ne anlama geldiğini anlattılar. Aklıma yattı, insanca ça- lışma koşullarında çalışma varken, niye asgari ücretle gece-gündüz çalışayım, mesai yapayım, dedim.

İşe girerken ne söylenmişti size, çalışma saatleri hakkında?

Ben ilk girerken 8 saat çalışaca- ğımı sanıyordum. “Bizim burada her ay primlerimiz var, üç ayda bir erzağımız, ayın elemanı olursan altınımız var, seneni doldurduktan sonra yıl sonunda yarım ikramiye- var” demişlerdi. İnandım, koşa- rak girdim diğer yerlere baktığınız zaman şartları gayet iyi gelmişti. Ama içeriye girince her ay olan primler üç ayda bire indirildi, sene sonundaki ikramiye kaldırıldı.

Sendikaya üye olayım, emeğimin karşılığını alayım bari dedim.

İşten çıkarılabileceğinizi düşündünüz mü o zaman?

Evet, her şeyi göze aldım, benim kaybedecek bir şeyim yok ki. Ben Coko'ya girdim bileğimden sa- katlandım, devamlı aynı işi yaptığ- ım için, bileğime iğneler yapıldı. Doktor yaptığım işten kaynaklan- dığını söyledi, sakatlığın.

Ne tür bir iş yapıyordunuz?

Çamaşır makinesinin kapaklarında plastik yerler var ya, onu alıyor, kontrol ediyor, çapaklarını alıyor, paketleyip kolilelere kaldırıyor- dum...

Çapakları sürekli kırıyoruz ya, hep aynı hareketi yapıyoruz, ondan ha- sar görmüş. Meslek hastalığı yani bir nevi. İğneler yapıldı şu an ga- yet iyiyim, ama çok çekti.

Üretimde kadınların sayısı daha fazlamış galiba öyle mi?

Evet, üretimde kadınlar daha çok, erkeklerin sayısı daha az. Ustalar erkek, portföçiler -malzemeleri çe- kenler var ya- onlar erkek. O ka- dar, geneli hep kadın. Biz dört ka- dınız şu anda.

Sendikalaşma şartmış herhal- de?

Aynen öyle, çalışıyoruz çalışı- yoruz, elde ettiğimiz bir şey yok, istediğin kadar mesaiye kal, aylık 1200 Lira'yı geçemiyorsun. Ev kiralari 400-500 TL, nasıl geçine- ceksin? Yiyecek içecek öyle.

Bir işyerinde çalışmak kadın için ne anlam ifade ediyor?

Kendi ayaklarının üzerinde dura- biliyorsun, ben çalıştım kazandım, diyorsun kocanın eline bakmıyor- sun. Kocayı bırak, ben ailemden bile para almadım, çalıştım onlara da baktım. Bir hafta oldu işten çı- kalı, aşırı sıkıldım inanın.

Daha önce çalıştığımız işyerleri sendikalı mıydı?

Yok değildi. Son işyerinden zaten nikâh çıkışı yapmıştım -evlendiğim için çıkmıştım- Ben kendimi asla ezdirmem babam sağolsun bana baskı yapmadı, annem de çok sağlam bir kadındır. “Kızım kendini ezdirme” der hep.

Türkiye toplumunda kadın olmanın zorlukları neler sizce?

Çok zor. Çevreye baktığımda kadınlar çok büyük baskı altında. Dul kaldığın zaman da zor. Bir yere giriyorsun çalışmaya işte “dul” diyorlar. Sizi tanıdıktan sonra fikirleri değişiyor ama sonuçta sizi zorlayan bir şey bu. Denetimli yaşıyorsunuz hep, kimseye gülmüyor, ciddi duruyorsunuz. Bence kadınlar her şeye rağmen çalışmalılar. Ama çalışırken haklarını yedirmesinler, bizim çalıştığımız biçimde çalışmasınlar. Ben pek çok erkekten önce üye oldum sendikaya, kadınlar erkek egemenliği altına da girmesinler bence. Biz daha güçlüyüz.

Bundan sonra ne olur sizce?

Sendikaya ve arkadaşlarımıza güveniyoruz, içerideki arkadaşlarımız da yavaş yavaş bilinçlenmeye başladı. Ben iyi şeyler olacağına, bir sonuç alacağımıza inanıyorum. Sendikalı olarak işyerine geri dönmek istiyorum.

Dudu Çelik

İki çocuğum var, kızım 11 oğlum, yedi yaşında. Çalışırken kayıinvalidem bakıyordu çocuklara. 20 aydır çalışıyordum Coko-Werk'te. Dört ay sonra 2 yıl olacaktı.

Herkes yeni galiba fabrikada?

Evet öyle, en uzun çalışan beş yıllık işçi burada.

Daha önce çalışıyor muydunuz?

Evet, iki işyerinde çalıştım daha

önce. Pas ve Teleset'te. Pas'ta da plastik enjeksiyon vardı, asgari ücretle çalışıyordum. Çalıştığım her yerde asgari ücretle çalıştım. Hiçbir yerde sendika yoktu. Biz de zaten daha iyi şartlarda çalışalım, asgari ücretle çalışmayalım diye sendikalaşmak istedik.

Neden sendikaya üye olayım dediniz?

Sendikanın ne olduğunu, sendikalı yerlerde işçiye nasıl davranıldığını biliyorum, eşim de sendikalı çünkü. İzin alabiliyor, her pazar mesaiye gitmiyor. Mazereti olduğunda izin alabiliyor. Ücret filan her şey ona göre. Arkadaşlarım söyleyince "sendikalı olalım" diye o yüzden itiraz etmedim. Seve seve, dedim. Daha iyi şartlarda çalışmak istedim çünkü.

Sonra ne oldu...

Arkadaşlarla konuşup, yavaş yavaş örgütlenmeye başladık. Usta yardımcısının dikkatini çektim herhalde, yerimi sürekli olarak değiştirmeye başladı. Makinem belli değildi, herkesin çalıştığı bir yer vardı. Ama ben hemen hemen her makineyi tanıyordum, nereyi gösterseler orada çalıştım.

Hangi gerekçe ile çıkardılar sizi peki?

Performans düşüklüğü. Çok komik her makinede çalıştırabildiğin elemanın performansı düşük, diyor-sun. Bahane tabii. Sendikalaşma

bizim en doğal hakkımız, yasalar da var. Beni oradan oraya sürmelerinin, iş vermemelerinin mobbing olduğunu da biliyordum. Üretim müdürü ile görüştüm bana “Dudu senin bir sendika olayın varmış” dedi. “Benim adım her yerde geçer fabrikada öne çıkan birisiyim” dedim. Gerçekten de öyleydim.

Başka türden baskı oldu mu?

Evet oldu, müdür bana, "kadınlı erkekli çalışıyorsunuz, öyle herkesin yanına gitme, sonra dedikodu olur" dedi. “Onlar benim dünya ahret kardeşim” dedim. “Tamam ama evlisiniz” filan dedi bana. Beni farklı açıdan sıkıştırmaya çalıştı yani. “İki çocuğum ve mutlu bir evliliğim var, ne yaptığımı biliyorum” dedim. Bu konuşmadan iki gün sonra işten çıkarıldım.

Bekliyor muydunuz peki işten çıkarılmayı?

Bekliyordum. İlk çıkarılanlardan biri olurum diyordum. Hakkımı aramak için üye oldum ben.

Keşke üye olmasaydım, diyor musunuz peki?

Hayır, demiyorum, hiç pişman olmadım “mücadeleye devam” dedim. Burası organize sanayi bölgesi, her yerde asgari ücretle iş var. Ben sendikalı olarak dönmek istiyorum ve bundan sonra da sendikalı olmadan çalışmak istemiyorum. Sendikayı getirene kadar çalışacağım yani. Zaten çalışıyorum,

Dudu Çelik

emek veriyorum, bayramda, pazar günleri çalışıyordum. Makinelerin temizliğini bile son güne kadar yaptım.

Hiç iş kazası geçirdiniz mi?

Tabii, ben makinelerin temizliğine çok meraklıyım, geçen yıl makinelere birini temizlerken sıkıştırdım neredeyse. Ustaya söyledim. Makinenin kapısı birden kapandı, ben silerken ayağımı alacaktı resmen, bağıriyorum, sesimi de duyaramıyorum, zar zor indim başım dönüyordu fırıl fırıl. Söyledim adamlara bana gülüyorlar, "niye oraya girdin" diye. "Eee makineyi temizle" diyorsun, başka türlü nasıl temizleyeceğim. Sonra makinenin havasını çıkarıyor, "baştan yapsana sen şunu" benim hayatım o kadar mı ucuz? Hiç dikkat edilmiyor.

İşçi sağlığı güvenliği açısından da tehlikeli demek işyeri?

Güya iş sağlığı ve güvenliği uzmanı vardı. Geliyor soruyor, bakıyor, gidiyordu. Kalıbın arasında yolluk diye bir yer var, biz kadınız diye

oraya giriyorduk, yüksek bir yer, iş güvenliği uzmanına da söyledim, "Bu kalıbın arasına girmekten korkuyorum, indikten sonra bacaklarım titriyor, yapmak istemiyorum, önlem alın" dedim, hiç bir şey yapmadılar.

Yaptığınız işi biraz tarif eder misiniz?

Plastik basılıyordu, çamaşır makinesinin plastik çemberi, bulaşık makinesinin çerçevesi ilk makineyi açtığınızda bir plastik görünüyor ya, oraları işte. Ama görmediğimiz plastik parçalar var, onları da yapıyorduk. Elimize bıçak da veriliyordu. Çapaklarını alıyor, kontrollerini yapıyorduk.

Sizce kadınları niye böyle bir işte çalıştırıyorlar?

Çünkü kadınlar daha becerikli. Erkekler de çalışıyor ama kadınlar daha iyiler. Bir de borç var tabii. Çalıştığım yerde kadınların çoğu 35 yaş üstü, yeni alınanlardan 40 yaş üstü olanlar da varmış. Çünkü borcu var, girmiş. "Bu yaştan sonra başka yer beni almaz" diyor,

sesini çıkarmadan çalışıyor. Sendikayı söylediğimizde de bunların çoğu "benim emekliliğime az kaldı" filan dediler bize.

Aileniz nasıl karşıladı, sendikalaşma mücadelesini?

Eşim destekçimdi. Çocuklar işten çıkarıldığımı çok sevindiler. Beni daha fazla görüyorlar artık.

Toplam kaç yıllık işçisiniz?

Doğumlar nedeniyle ara verdiğim de oldu, toplam sekiz yıllık işçiyim. Bekârken de mağazada çalışmışım, emekliliği düşünüyorum. Ama daha iyi şartlarda çalışacağım bir yerde emekliliği düşünüyorum.

Kadın olarak ne tür zorluklarla karşılaştınız çalışma hayatında?

Çocuklarla yeteri kadar ilgilenemiyorsunuz, bu yıl çok zorlandım. Çocuğum birinci sınıfa gidiyor, sürekli onu çalıştırmam lâzım, okuldan baskı oluyor, ilgilenin, diye, her pazar fazla mesai var, toplantılara gidemiyorum, evde diğer işler var, zor. Bir de ben ağır makinelerde çalışıyordum ve işime çok sadıktım, kendimi çok hırpalıyordum. Hep "kadın olmak ne kadar zor" derim, emeğinin karşılığını almamak da çok zor.

Bundan sonra ne olur sizce?

Coko'ya sendikayı sokacağız, başka yolu yok. Ben geri dönemesem de orada çalışan arkadaşlar bundan sonra sendikalı bir işyerinde çalışacaklar.

İlknur Özgün

24 yaşındayım evliyim, Bartın doğumluyum. 26 aydır yani iki buçuk yıldır burada çalışıyorum, eskilerden sayılırım. Biz kadınlar zaten yeniyiz, eskiden burada erkekler çalışmış. Onlar düzensiz çalışınca, artık kadın alacağız, demişler. Biz Coko'da çalışan ilk kadınlarız.

Niye kadınları tercih etmişler, iyi mi çalışıyorlar, ücret mi düşük?

Evet, kadınlar iyi çalışıyorlar. Savruk değiliz, daha düzenli, daha tertipli çalışıyoruz. Kadınların çoğu eşlerine destek amaçlı çalışıyor, az da olsa ücretler, çok da olsa onlar için çok farketmiyor. Ama erkekler ev geçindiriyor, diye düşünülüyor. Esasında öyle olmasa da kadın da ev bakıyor olsa bile genel düşünce bu.

Düşük ücret önemli yani?

Evet asgari ücret, ben bu firmada üç seneye yakın bir zamandır çalışıyorum, bugün yeni giren benimle aynı ücreti alıyor mesela. Bu insanın çok zoruna gidiyor. Tüm makinelerde çalışıyorsun, verilen her işi yapıyorsun, tatil bile yapmıyorsun, ama insan yerine koymuyorlar sizi. Durum böyle olunca, biz de sendikaya üye olmaya karar verdik...

Daha önce çalışma hayatınız var mıydı?

Evet, evet daha önce de çalıştım, küçük yaştan itibaren, yani 15-16 yaşından beri çalışıyorum ben. Bugün okul tatil oluyordu, yarın işe başlıyorduk. Fasonlarda falan

çok çalışmışlığım var benim. Çocuk işçilik de yaptım yani...

İhtiyaçtan mı çalıştınız?

Evet evet, ihtiyaçtan çalışıyordum anne-babada biraz sorunlar vardı. Benim yaştlarım eğlenip tatile giderdi, ben işe girerdim. Ailede de parmakla gösterilirdim.

Sendika hakkında bilginiz var mıydı, daha önce sendikalı bir işyerinde çalıştınız mı?

Evet, sendikanın ne olduğu hakkında bilgim vardı. Ama daha önce sendikalı bir işyerinde çalışmadım.

Çalışma hayatında kadın olduğunuz için zorlandığınız oldu mu?

Olmaz mı, oldu tabii. Kadınlar hep farklı yerde tutulur işyerlerinde. Mesela biz Coko'ya ilk girdiğimizde erkekler bizi istemediler. Tepki verdiler, yadırgadılar. İstenmedik, bazen koli kaldıracagız mesela, erkek arkadaşı çağırıyoruz, gelmiyorlardı. "Kaldıramıyorsanız kolileri o zaman burada çalışmayacaksınız" derlerdi bize. Bu zorumuza gidiyordu. Sonra sonra, alıştılar. Sonuçta biz de ekmeğimizin peşindeyiz.

Sendikalaşmaya nasıl karar verdiniz?

Hep aklımda vardı, ama tereddütlerim de vardı tabii; ev aldık borç ödüyoruz. Eşimden habersiz üye oldum hatta, arkadaşlarıma destek olsun, diye düşündüm. Sonra atılınca haberi oldu. Fazla bir şey demedi. Esasında burada asgari ücretten her yerde iş bulabilirsiniz ama Coko'da iki buçuk senelik elemandım... Bazen "Allah çocuk versin de çekeyim gideyim" dediğim de oluyordu, bıktırıyorlardı insanı çünkü. Çok fazla çalışıyorduk. 16'larımız vardı. Bazen sabah saat 08.00'da gelir 24.00'da çıkarıldık. Gündüz dörtte girip, ertesi gün sabah sekizde çıkardık...

Biz bazen iki üç makineye birden bakıyorduk, yeni giren elemanla aramdaki fark 5 liraydı.

Siz tam olarak ne iş yapıyordunuz?

Enjeksiyon operatörüydim. Yan sanayiye bulaşık makinesi aksamaları çalışıyorduk. Robot sistemi vardı, robot soğuk parçayı alıp banda bırakıyordu, biz de banda bırakılan parçanın kontrolünü yapıyorduk, çapağını temizliyorduk. Makine makine fark ediyordu. Bu hassas işi erkeklerle verdiklerinde çapağı daha derin aldıkları olurdu, parça bozuluyordu, kadınlar daha hassas ve narin çalıştıklarından biz daha az bozardık. İşimiz basitti ama hakkımız verilmiyordu. Bayram seyran demedik, çalıştık. Hep ayın elemanı oluyordum, ama beni performanstan çıkardılar.

Bundan sonra ne olur sizce?

Bilmiyorum. Örgütlenme konusunda arkadaşlarımız üzerinde ciddi baskılar varmış içeride. Biz emeğimizin karşılığını istiyoruz. Biz, bize 2 bin lira versinler demiyoruz. Ücretin biraz daha yükselmesini istiyoruz. İçeride tazminatın var, bırakıp gidemiyorsun. İnsanın gururu inciniyor. ■

IndustriALL kadınların temsiline öncülük etmeli

İndustriALL Kadın Komitesi toplantısı 23 Haziran 2014 Salı Günü Cenevre'de yapıldı. Kadın Komitesi toplantısında, üye örgütler, IndustriALL Küresel Sendika'nın kadınların temsiline öncülük etmesi çağrısında bulundu.

Brezilya'daki CNTM sendikasıdan **Monica Veloso**, IndustriALL'un öncü bir vizyon sunma fırsatına sahip olduğunu vurgulayarak, “Eşitliğe dayalı yeni bir örgüt kuruyoruz” dedi.

IndustriALL Genel Sekreteri **Jyrki Raina** yaptığı konuşmada: “IndustriALL daha iki yıl önce kuruldu. Değişimin ulusal düzeyden başlaması gerekiyor, ama küresel düzey etkin bir itilim sağlayabilir” dedi.

IndustriALL Genel Sekreter Yardımcısı **Monika Kemperle** ise şöyle dedi: “Örnek olmalı ve kadınların IndustriALL Küresel Sendika'nın her kademesinde yeterince temsil edilmesini sağlamalıyız. Üyemiz olan birçok örgütün kanıtladığı üzere, kadınların karar organlarına yüzde 40 oranında katılımının mümkün olduğu konusunda üyelerimize esin kaynağı olmalıyız.”

Kota konusundaki yaygın tartışma son iki bölge konferansından (Latin Amerika ve Karayipler ile Asya-Pasifik) kaynaklanıyor. Bu bölge toplantılarında katılımcılar, IndustriALL'un tüm kademelerinde yüzde 40 kadın kotası kararı aldılar. Bu kararın muhatabı Kongre, Yönetim Kurulu, Başkan ve Başkan Yardımcıları, Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcılarıdır.

Yüzde 40 kota

Bazı üye sendikaların yüzde 40 temsili gerçekleştirilmesi konusundaki çekincelerine rağmen, bazı olumlu deneyimler var. Sözgelimi Brezilya'dan CNQ-CUT'un 400 temsilcinin katıldığı son kadın konferansı, işverenlerden yeni işe alınanların yüzde 30'unun kadın olması yönünde talepte bulunma kararı aldı.

Dünya Kadın Konferansı'nın 14-16 Eylül 2015 günlerinde Viyana'da yapılması teyit edildi. Dünya Kadın Konferansı'nın ana teması “Kadınların önderliğinde yapıların dönüştürülmesi” olacak. Bunun dışında kadın temsiliinin önündeki, cinsiyetçilik dahil tüm engeller ve kadınların yöneticiliği konuları da gündemde yer alacak.

Kadın Komitesi, üye sendikalardan veri toplamaya devam etme ve gönderilen soru formlarının dönmesini sağlamak kararı aldı.

Kadınların katılımıyla ilgili çalışma grubu ise çalışmaları için gerekli şu bilgileri istedi:

- IndustriALL sektörlerinde kadınların varlığıyla ilgili istatistikler
- IndustriALL sekreteriyasında kadınların varlığıyla ilgili rakamlar
- Her sektörde başkanlıkların ve eş başkanlıkların dökümü

- Öbür küresel federasyonlarda ve ITUC'da kadınların katılımıyla ilgili düzenlemeler.

Çalışma grubu şu konuların tartışılması çağrısı yaptı:

- IndustriALL'un anatüzüğü
- Kadınların katılımını artırmaya yönelik politika değişiklikleri
- Kadınların kapasitesini artırma ve bunun finansmanı yöntemleri
- Yönetim Kurulu'nun alması gereken idari kararlar.
- Eşbaşkanlık görevleri konusunda ve bunun yanı sıra sektör toplantılarının yapması gerekenler
- Kadın komitesinin üye sendikalara danışarak atacağı adımlar.

Komite Başkanı, Güney Afrika metal işçilerinin sendikası NUMSA'dan Christina Olivier, 25-26 Haziran'da Cenevre'de yapılacak Yönetim Kurulu'na rapor verecek. ■

Necla Akgökçe

Kadın parlamenterler... Nasıl seçilir, mecliste ne yapar, neden fazla konuşamazlar?

Erkekler Kulübü'nde siyaset yapmak

Prof Dr. Serpil Çakır, ilk çıktığı günden beri dergimizin yazarları arasında yer alıyor. Hocamızın “Erkekler Kulübünde Siyaset” isimli çalışması, geçtiğimiz günlerde kitap halinde yayımlandı. 75 kadın milletvekili ve siyasetçi ile 15 yıl boyunca sözlü tarih yöntemiyle yapılan görüşmelerden hareketle oluşturulan kitap, parlamentodaki kadınların sorunlarını, siyaset yapma biçimlerini, birbirleriyle ve kadın hareketi ile ilişkilerini anlatıyor... Serpil Hocamızla, kitabını konuştuk...

Toplumsal sözleşme ne demektir, kadınların buna eleştirileri neler, kadınlar bu sözleşmenin neresinde bulunuyorlar?

20. yüzyılda ulus devletlerin inşa sürecinde ortaya çıkmış, o toplum tasarımı içinde bireyle devlet arasındaki ilişkinin nasıl olabileceğine dair yapılan zımnî bir anlaşma.

Bu yapılanmada kadınlara özel alan uygun görülürken erkeklere de kamusal alan verilmiş. Erkekler kamusal alanda görevlendirilip, iktidarın nimetleriyle donatılmış, piyasa koşullarını da onlar düzenledikleri için emeği değerli kılınan hep erkekler olmuş.

Toplumsal sözleşme kamusal alana dair diyebilir miyiz?

Evet, kamusal alana dair bir sözleşme. Özel alanı kadınlara devredip, sanki burası yokmuş ya da burada bulunan tüm sorunlar çözülmüş gibi davranılıyor. Kamusal alana çıkmış her bireyin bir ailesi olsa da sözleşme orayla ilgilenmiyor.

Günlük hayatımızda bunu nasıl anlıyoruz?

Medeni kanun, sosyal haklar tartışmalarından anlıyoruz. Özel alanda pek çok iş ve sorun vardır, bunların çözümünü kadınlara havale edilirken, burayı düzenleyen medeni yasaya baktığınızda, evin reisi erkektir kadın da onun yardımcısıdır, deniyordu, mesela. Sadece Türkiye’de değil her yerde böyleydi. Sonra değişti. Ama temelde kadınlar ulus devlete asker ve işçi doğuracaklar, aynı zamanda ulusun ahlakî değerlerini koruyacak

ve çocuklara ileteceklerdi. Bu anlamda muhafazakâr olmalıydılar. Onların kamusal hayata çıkıp modernleşmesi pek uygun değildi. Değişen hayatı, modernizmi erkekler temsil edeceklerdi.

Kadınların eğitimi ve meslek edinmesi pek gerekmiyor burada değil mi?

Yok, kadınların çok fazla eğitim almasına gerek yoktu. Jean Jacques Rousseau da çocuk eğitimi anlattığı *Emile*’de kız çocuklarının eğitimi ne hiç önem vermez. Kız çocukları, ileride yetiştirecekleri çocuklar için biraz eğitim alsalar yeterlidir. Çünkü onlar ulusun ihtiyacına göre çocuk doğurup, yetiştirmekle yükümlüdürler, özel alanın sınırları içindedirler ve denetlenmesi gereken varlıklardır.

Kadın yurttaşlığı nedir, kadınların eksik yurttaş olarak görülmesi ne tür sonuçlar doğurdu?

Uzun süre oy kullanamadılar mesela. Kadınlar 20. yüzyılın başına kadar oy kullanma hakkını alamadılar. Cinsiyetlerinden dolayı oy hakkı alamadıklarını kavradıkları zaman oy hakkı mücalesini gündemine alan bir kadın hareketi başladı.

Yurttaş olmak istediler kadınlar öncelikle yani?

Tabii tabii, oy hakkı bunun ilk adımı. Simgesel bir öneme de sahip. Kitapta onun için Rusya’dan Amerika’ya, İngiltere’den Çine, Meksika’ya her yerdeki kadınların oy hakkı mücalesini anlattım. Deneyimler hemen aynı, kadınlar hep engellen-

mişler. Genel olarak kadınların ulusun inşa sürecine katılmaları hep engellenmiş. Kadınlar kurtuluş mücadelelerinde yer aldılar ve ulus inşa edilirken, siz gidin, göreviniz çocuk doğurmak, denildi onlara. Yurttaş olmak için oy kullanmak çok önemlidir. Siyasi partilere üye olmak, parlamentoda yer almak, yerel siyasette yer almak, bunların hepsi aşama aşama oldu, kadınlar hep mücadele ettiler.

Siyasi partilerde siyaset yapmaya başladıklarında ciddi eşitsiz bir yerden eklemlediler sürece yani?

Kadınların siyaset içinde yer almaları çok yeni esasında. 1945 Fransa'da, 1934'de Türkiye'de parlamentoya giriyor kadınlar. Türkiye'ye baktığımızda parlamentoda uzun yıllar ancak dört kadın vardı. 1950'li yıllarda bu sayı da düştü. Siyasi partilerde yapılan siyaset biçimi de -eskiden içki masalarında ya da akşam saatlerinde yapıldı siyasi pazarlıklar- kadınların sürece girememesini etkilemiştir.

Çalışma saatleri, evde yapılan işler, bunlar da etkiliyor değil mi?

Siyasetin saatleri erkeklerle göre ayarlanmış. Kadınlar akşam eve gittiklerinde, çocuklarla, evle ilgilenmeleri gerekiyor. Milletvekili oldukları için bu yükten muaf değiller. Parlamentoda bir görüşme olduğu için evini arayan kadın milletvekiline kızı, "Anne baktım senin bu siyaset işlerinden" demiş mesela, sözlü tarih yaparken anlatmıştı. Bir babaya böyle şeyi söyleyebilir mi çocuk? Sanmıyorum. Çünkü kadının mesleği olarak görülüyor bu iş. Daha doğrusu kadınların meslekleri gerçek işleri gibi görülüyor, onlar hâlâ anne ve eş olarak görülüyor.

Siz siyaset yapan kadınlarla uzun yıllar sözlü tarih yaptınız, tüm partili kadınlarla konuştunuz mu?

Evet, çalışmaya 1999'da başladım. Daha sonra 2002'de ve 2007'de yani üç dönem parlamentoda bulunan kadınlarla görüştim. Toplam 75 kadınla sözlü tarih yaptım. Fakat hepsi kadın parlamenterler değildi. Konuştuklarımız arasında kadın hareketinden kadınlar da vardı.

Parlamentodaki kadınlar siyasete nasıl giriyorlar?

Ya siyasi parti liderlerinin daveti ile

çağrılıyorlar, ya da tabandan geliyorlar. Doğru Yol, CHP, DSP, ANAP, Ak-parti, MHP gibi partilerden eskiden ya da yeni dönem seçilmiş kadınların çoğu davet üzerine gelmişler esasında. Bir tek BDP'deki durum farklı. BDP'de de eski politik hareket içindeki erkeklerin eşleri de olabiliyor, zaman zaman. Ama orada kadın ve Kürt hareketinden gelen çok kadın var. Bu anlamda diğer partilerle aralarında bir fark bulunuyor.

Kimi davet ediyorlar?

O siyasi partiye emek vermiş abilerin kızları, uzak yakın akrabaları, gelinleri oluyor genellikle. Bu abiler bir zamanlar kendilerinin çalıştıkları siyasi partilere artık kızlarını, gelinlerini getiriyorlar. Ama davet üzerine gelseler de çok donanımlılar, böyle olmaları bekleniyor; üniversite bitirmiş olacaklar, dil bilecekler, profesör, ya da vali olacaklar. Hem tabandan gelip, hem de bu tür özelliklere sahip kadınlar da var. Oya Araslı mesela. CHP'ye gençlik hareketinden gelmiş, örgüt içinde çalışmış, Anayasa profesörü bir kadın. Ama o bile hâlâ iki dönem milletvekilliği yapmış kocası ile anılıyor.

Niçin böyle oluyor?

Kadınlar siyasetin asli unsurları, öznesi olarak görülüyor. Siyasi partilerin içinde çalışmış, emek vermiş kadınlar yok mu; var. Kadınları araçsallaştırarak seçiyorlar. Yetenekli, dil bilen, profesör, alanında ünlü kadınlar bir dönem bizimle birlikte olsun, diye ba-

kıyorlar. Ama her durumda kadınlar için istenen kriterler erkekler için istenen kriterlerden çok daha ağır.

Kadınların hareketlerine de çok bakıyorlar, çok denetleniyor kadınlar. AK Partili bir kadın "Bana gündem dışı konuş, diyorlar; ben niye gündem dışı konuşayım ki?" demişti mesela. Parlamentoda kadınlar konuşmak istiyorlar ama genellikle gündem dışı konuşuluyor kadınlar.

Evet toplumda da, kadınlar parlamentoya giriyorlar ama hiç konuşmuyorlar, düşüncesi hakim?

Konuşmuyorlar değil, konuşturulmuyorlar. O gün tartışılan gündeme ilişkin konuları siyasi partilerin kendileri belirlediği için kadınları seçmiyorlar. Diyelim ki istihdam yasaları tartışılıyor, kadın ben konuşayım, diyor. Parti başkan vekili sapıyor konuşacakları ve ne kadar süre konuşulacağını, kadına diyor ki olmaz, sen gündem dışı konuş. Kadınlar ciddi komisyonlarda da yer almıyorlar.

Kadın meselelerinde de pek konuşmuyorlar?

Evet, kadın konularına da onlar karar veriyorlar. Siyaset, kaynakların ne kadar, kime dağıtılacağını belirliyor, kadınların geleceği de burada belirleniyor. Siyaset çıkarların çatıştığı bir alan aynı zamanda, sınıf çıkarları çatıştığı gibi cinsiyete özgü çıkarlar da çatışıyor. Ama ne yazık ki parlamentoda kadınların sayısı çok düşük. Kadın sayısı az olduğu için kürtajın yasaklanmasından kadın istihdam paketine kadar her şeye erkekler karar veriyor. Devlet, tüp bebek tedavisini üç kereye çıkarabiliyor ama bir rahim ağzı kanseri aşısı yok, bunu ödemiştir devlet. Bu, kadınlar çocuk doğursunlar ama kanserden ölebilirler, anlamına geliyor.

Parlamentoya kadın politikası bilen kadınları pek almıyorlar galiba?

Evet öyle. Partiler genel politikaları üzerinden ve belli niteliklere sahip kadınları seçiyorlar. Kadın politikasını bilmek, onlar açısından önemli değil, hatta kadın hareketinden gelen birini de tercih etmiyorlar çoklukla, kazara girenler oluyor.

Fazla da kalamıyorlar zaten, çünkü parlamento içinde kadın politikası yapmasını istemiyorlar, kadınların.

İstisnalar var mı?

Evet, BDP. Bu partinin temel politikaları arasında yer alıyor kadın politikası. Bir de kadınlar diyor orada, çünkü kadın hareketinden gelenler var. Kadın kolları anlayışını da değiştirmiş kadınlar. Diğer siyasi partilerde kadın kolları varken, BDP kadın meclisleri koyuyor bunun yerine. Kadın meclislerinde kadın adayları kendileri belirliyor, yasalar koyuyorlar, kota konuluyor, yasak koyuyorlar kadın döven erkeği partiden atıyorlar, eş başkanlık sistemi de getirdiler, biliyorsunuz. Orada ciddi bir mücadele var. Diğer siyasi partiler almıyor bu tür kadınları, çünkü alırlarsa o kadınlara hesap vermek zorunda kalacaklar. CHP de almıyor. Olan kadınlar da susturuluyor.

Kota kadınların siyasete girmesinde ne kadar önemli?

Kota kadınların siyasete girmesinde önemli bir araç. Ama kota koyduğunda da kotayı işletmen gerekiyor. BDP işletiyor mesela, CHP'de gördüğüm kadarıyla kotayı işletmek biraz zor. Akparti'de kota yok zaten; şifahi kota var, lider diyor ki yüzde 20 olsun öyle oluyor, kota liderin iki dudağı arasında kalıyor. Lider izin vermezse olmayacak. MHP'de hiç yok zaten. Son dönemlerde biraz dikkat etmeye başladılar.

Daha önce durum nasıl?

Atatürk döneminde de şifahi bir kota vardı. İffet Halim Oğuz anılarında:

“Biz, bize verilen sözlere inandık, kadın hareketini bağımsız kılmadık, ama sonra kadın hareketinin bağımsız kılınması gerektiğini anladık” diyor. 50'lerle 60'larda kadın oranı düştükçe düşüyor parlamentolarda. Güçlü liderlerin olduğu dönemlerde *“Bak biz ne kadar demokrasiye inanıyoruz”*u göstermek için biraz da kadınları çağırıyor. Kadınların durumu hep simgesel. Mesela 80 darbesi sırasında da bu oldu. Darbenin ne kadar demokratik olduğunu göstermek için, bir kadın ilk defa bakan seçildi mesela. Simgesel özelliğe sahip kadınlar; bir anlamda vitrin.

İncelediğiniz dönemde kadın politikası yapılmış mı hiç?

Kadın parlamenterlerin bazıları çabalıyor, didiniyor. Ama kadın politikası yapmaları biraz zor. Medeni Kanun ve Türk Ceza Kanunu'nun değiştirilmesi ve yeni kanunların çıkarılması esnasında kadınların biraz birleşebildiklerini görüyoruz. DSP'li Yücel Erdener, Medeni Kanun'un çıkarılması sırasında çok uğraştı. Mal ortaklığı rejiminin kabul ettirilmesi esnasında DSP'li erkek milletvekilleri de kanun geçmesini diye çok uğraştılar. Toplantı yapacaktı, yaptırmadılar. Mal ortaklığı rejimi kabul edilmeyince, kendi partisinden bir erkek milletvekili Yücel Erdener'e karşı zafer işareti yapmıştı. Ama kadınlar o sırada başarılı oldu. O dönem kadın hareketi ile milletvekili kadınlar arasındaki ilişkilerin en iyi olduğu dönemdi. İkisnin ortaklaşması başarı getirdi.

Parlamentoda siyaset yapan kadınların ortak sorunları neler?

Eviçi sorumlulukları. Kadın eğer gençse çocuğun bakımı ve idaresi ağırlık kazanıyor. Siyasi partili erkekler kadınları tam milletvekili olarak görmüyorlar. *“Ben konuşurken konuşmaya başlıyor, beni dinlemiyor, küçümsüyor, onlar hep deneyimli hep daha iyi bilenler”* demişti bir kadın parlamenter. Bence kadınlara yönelik ciddi bir mobbing var. Bir erkek milletvekili ile kadın milletvekilinin hayatları gerçekten de birbirinden çok farklı. Erkekler kadınların giysisine, saç modeline bile karışabiliyorlar. Ayrıca parlamento kadınların konuşabildiği bir yer değil. Bunu Hasene Ilgaz 1945'lerde söylemişti, ka-

dınlar mecliste konuşmaz diye. 2004 yılında Akpartili bir kadın da söyleyebiliyordu. Kadınları susturuyorlar. Buradasın daha ne istiyorsun, deniyor. BDPLi kadınlar için meclisteki erkekler BDP'li erkek vekillere *“Sizin kadınlar çok cabbar, allah size sabır versin”* diyorlarmış mesela.

Kadınlar hakkında söylenti de çıkarılabiliyor. Bir kadın vekil *“Ben hep sizli bizli konuşurum, hiçkimseye özel hayatımı anlatmam”* demişti. Böyle olunca dostluk veya insan ilişkisi geliştiremiyorsun. Çok kısıtlanmış bir hayat. Ama erkekler için böyle değil.

Kadınlar kendi aralarında bir dostluk geliştirebilmişler mi?

Yok onu yapamıyor kadınlar. Siyasal partiler bunu istemiyorlar. Siyasal partiler, hiyerarşik, bürokratik, anti-demokratik bir yapıya sahip oldukları için, onları cidden sorgulayacak, feminizm gibi bir ideolojinin gelişmesine de fırsat vermiyorlar.

Mekân olarak meclis de kadınlara uygun olarak dizayn edilmiyor demişsiniz kitapta, şu anda ne durumda?

Meclisin içinde 1992'de ilk kadın kuaförü açıldı, o zaman kıyamet kopmuştu. Ama erkeklerin iki berberi vardı. Kadınlar istediğinde bu süs oluyor. Kuaföre gitmeyen bir kadın olduğunda da eleştiriliyorsun, çünkü kadının mecliste bakımlı olmasını istiyorlar. Şimdi bir de çocuk emzirme odası açılmış, eskiden kadınların çoğunun çocuğu yoktu, yaşları oldukça yüksekti. Artık genç kadınlar da var parlamentoda.

Bu bileşimle kadınların lehine bir şeyler olabilir mi?

Umutlu olmak istiyorum, aksi takdirde kadın olarak ayakta kalamam. Ama parlamento giren kadınların oranının bir erkek kulübü olduğunu bilmesi lazım. Bu farkındalıkla diğer kadınlarla birlikte hareket etmesi lazım. Partileri aşmak çok zor biliyorum, ama kadınlar bunu yaparlarsa çok ciddi bir adım atmış olacaklar. Çünkü partileri onları nasılsa bir kez daha seçmeyecek. Bir de kadın dostu erkeklerin de sayısının artması ve kadın vekillerin bunları kendi yanlarına çekmesi lâzım. ■

İmece Ev İşçileri Sendikası 1. Olağan Kongresi yapıldı:

‘İşi yokuşa sürme, ev işçileri kolay sigorta istiyor’

İmece Ev İşçileri Sendikası, 16 Haziran Dünya Ev İşçileri Günü'nde 1. Genel Kurulu'nu yaparak yeni yönetimini seçti. Ayten Kargın sendika başkanı seçilirken, sonuç bildirgesinde ev işçilerinin İş Kanunu kapsamına alınması için mücadeleye devam edeceği belirtildi.

19 Aralık 2013 tarihinde kuruluşu- nu ilan eden İmece Ev İşçileri Sendikası, yeni yönetimi belirlemek amacıyla 1. Genel Kurul Olağan Kongresi'ni Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi toplantı salonunda yaptı. Kongreye, sendikanın il temsilcilerinin yanı sıra ev işçisi kadınlar ve aileleri de katıldı. Kongre öncesi, yönetmenliğini Emel Çelebi'nin yaptığı sendikanın kuruluş sürecini anlatan “Kül-kedisi Değiliz” adlı belgesel film gösterildi.

Belgesel gösteriminin ardından ev işçisi kadınlar, Soma'da madende yaşanan iş cinayeti sonucunda yaşamını yitiren işçiler anısına baret takarak, saygı duruşunda bulundu. Ardından İmece Ev İşçisi Sendikası Antalya Temsilcisi Minire İnal'nın yaptığı açılış konuşması ile kongre başladı. İnal, 2009 yılında ev işi yaptığı sırada camdan düştüğünü ve ardından yaşadığı mücadele sürecini anlattı. Kazadan sonra sendikayla tanıştığını belirten İnal, herkesi sendikali olmaya çağırdı. Divan üyelerinin seçiminden sonra tüzük değişikliğine ilişkin öneriler sunuldu ve faaliyet raporları okundu. Daha sonra seçimlerde ev işçisi Ayten Kargın, genel başkan seçilirken, genel sekreter olarak ise ev işçisi Gül Korkutan belirlendi. Genel kurul kararıyla DİSK'e üyelik başvurusu yapma kararı alındı.

İmece Ev İşçileri Sendikası üyeleri, kongrenin ardından 16 Haziran Dünya Ev İşçileri Günü için Galatasaray Lisesi önünde bir basın açıklaması yaptı. Ev işçilerinin sigortalanmasını çok karmaşık bir hale getirip, özel istihdam bürolarının yolunu açan yeni düzenlemeyi

kinayan “İşi yokuşa sürme, ev işçileri kolay sigorta istiyor” pankartının açıldığı açıklamada, “Sosyal haklarımızı istiyoruz”, “Kıralık işçi bürosu köle ticaretidir” yazılı dövizler taşınarak sık sık “Yaşasın ev işçilerinin örgütlü mücadelesi” sloganı atıldı.

Ev işçileri iş yasasına alınsın

Açıklamayı yapan sendika başkanı **Ayten Kargın**, ev işçilerinin işçi olmaktan kaynaklı bütün haklarını istediklerini vurguladıktan sonra, hizmet çeki ya da kupon sistemi gibi kolay sigorta çözümünü talep ettiklerini söyledi. Sendika olarak ev işçilerinin özel istihdam büroları adı altında taşeron sistemine peşkeş çekilmesine karşı olduklarına dikkat çeken Kargın, sözlerine şöyle devam etti: “Ev işçileri olarak çok ağır sömürü koşulları ile karşı karşıyayız. İşçi olduğumuz halde İş Yasası kapsamında değiliz. Bu ayrımcılık biz ev işçilerinin emeğinin yok sayılması demektir.

Bize deniyor ki bir gün bile çalışsanız işvereniniz sigorta yapmak zorunda. Oysa bu sadece kağıt üstünde doğrudur. Gerçekte ise ev işçisine sigorta yapmak deveye hendek atlatmaktan daha zordur. Basında haberler çıkıyor. Villalara gidip astronomik cezalar kesildiği söyleniyor. Biz ceza istemiyoruz. Devletin önce kolay sigorta yapılması için çözüm getirmesini istiyoruz. Hiçbir ev işvereni mevcut yasayı ve mevzuatı uygulayacak uzmanlığa ve donanımına sahip değildir.” Kargın daha sonra sendika olarak taleplerini: “Kıralık işçi bürosu ve özel istihdam büroları kapatılsın. Göçmen ev işçilerinin

çalışma izni ve çalışma koşulları iyileştirilsin. Ev İşçilerine İnsana Yakışır İş sözleşmesi **ILO 189** imzalandı. Ev işçileri İş Yasası kapsamına alınsın. Ev işçisine sigorta yapmak kolaylaştırılsın” diye sıraladı. Açıklama sloganlarla son buldu.

Şu anda Ev işçileri nasıl sigortalanır?

KEİG Haziran Bülteni'nde ev işçilerinin sigortalanması ile ilgili şu ayrıntılar yer alıyor:

- 1- İşveren, ev işçisi çalıştıracağı evin bulunduğu ilçedeki Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) başvurup “işyeri sicil numarası” alır.
- 2- Ev işçisinin işe girişini ve aylık primlerini SGK'ya elektronik ortamda bildirebilmek için SGK'dan “bildirge şifresi” alınır.
- 3- İşveren, her ayın 23'üne kadar internet üzerinden ev işçisinin ay içindeki faaliyet günü, ödemesi yapılan ücret ve hesaplanan primleri gösteren “aylık prim ve hizmet bildirgesini” verir. Ev işçisi aylık 30 gün çalışıyorsa bildirge 30 gün üzerinden verilir.

Ev işçisi 30 günden az çalışıyorsa, “kısmi süreli iş sözleşmesi” (part-time faaliyet mukavelesi) tertip edilmesi ve bu mukavelelerin her ay çalışan ve işveren tarafından imzalanıp SGK'ya elden ya da PTT yoluyla taahhütlü ya da iadeli taahhütlü olarak gönderilmesi gerekir.

- 4- Bu aşamadan sonra sistemde tahakkuk fişi oluşur. Tahakkuk fişi, yapılması gereken ödemenin göstergesidir. Çıktısı alınır ve ödemesi gereken tutar fiş ile birlikte

her ayın 30'una kadar bankalara yatırılır. Ödemeler SGK'ya yapılmaz.

5- Evinde göçmen ev işçisi çalıştıran işverenlerin öncelikle işyeri çalışma izni alması gerekir. Çalışacak olan işçinin de çalışma izni olması gerekir. Bu iznin işveren tarafından alınması gerekmektedir ve göçmen ev işçileri de diğer ev işçileri gibi sigortalanmalıdır.

İsteğe bağlı sigortalılık

İsteğe bağlı sigortalılık alternatif olarak sunuluyor. Ancak, isteğe bağlı sigortalı, SSK'lı bir işçinin kullanabildiği birçok hakkı kullanamaz. Bu sigorta iş kazaları ve meslek hastalıklarını kapsamaz. Ayrıca, SSK'lı işçiden daha geç emekli olunması ve daha düşük ücret anlamına gelir. Yanı sıra, bireyin ekonomik zorluk sebebiyle ödemeleri aksatması halinde de kesintiye uğrayacağı ve çoğu zaman sigortalıya emeklilik şansı tanımadığı için çözüm değildir.

Sigortasız çalıştırma cezaya tabi

Haftada 1 gün temizlik elemanı çalıştırana 5 senelik toplam 100 bin TL, her gün çalıştırana ise 150 bin TL'yi bulabilen müeyyide ve prim ödemesi söz konusudur.

Bireysel işveren, ticari kazanç elde eden normal bir işveren gibi değerlendirilerek, aynı yükümlülükler (bildirim yükümlülükleri, her ay aylık prim ve hizmet belgesi verilmesi, işyeri kayıtlarının tutulması, primlerin ödenmesi gibi) tabi tutuluyor. ■

Medeni kanun ve kadın

1990'lı yılların sonu ve 2000'li yılların başı itibariyle Türkiye'de kadın hareketinin yürüttüğü büyük kampanyalardan biri de medeni kanun kampanyasıydı. Kadın hareketinin mücadelesi sonuç verdi; yapılan değişikliklerle medeni kanun bazı cinsiyetçi maddelerden arındırıldı. Avukatımız Serpil Aksakal yürürlükteki medeni kanunda kadınlara ilişkin düzenlemeleri bir dizi yazı olarak ele alıyor.

Bu sayıda Medeni Kanun'un kadınlara ilişkin düzenlemelerinin bir kısmına yer vermenin yararlı olacağı düşünülmüştür.

Medeni Yasa'da aile reisliği kaldırılmış ve eşlerin evlilik birliğini beraberce yönetecekleri düzenlenmiştir. (Evlilik İçinde Kadın-Erkek Eşitliği)

Eski kanunda evlilik birliğini temsil yetkisi (bazı hususlarda karının da temsil yetkisi vardır) kocaya aittir. Yeni yasada temsil yetkisi eşlerin her ikisine birlikte verilmiştir.

Eski Medeni Kanun'a göre evin ve çocukların geçimi kocaya ait iken Yeni Medeni Yasa'da, 'eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar' şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Yine kanunla, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her birinin diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi yapabileceği kabul edilmiştir.

Önceki soyadını kullanmak

Evin seçimini kocanın yapacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin otu-

racakları evi birlikte seçecekleri hükmü getirilmiştir. (Yaşayacağınız evi birlikte seçebilirsiniz)

Kadına, "önceki" soyadını kocasının soyadından önce gelmek üzere kullanabilme hakkı veren ve daha önceden yapılmış olan (1997 yılında) değişiklik yeni yasada aynen benimsenmiştir. (Evlilikten sonra da önceki soyadınızı kullanabilirsiniz)

Yeni Yasa ile evlenme yaşı kadın ve erkek için eşitlenerek 17 yaşa yükseltilmiştir. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş

olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir. (Kadın-erkek 17 yaşını doldurmadan evlenemez)

Daha önce evlenmek için müracaat yeri, erkeğin oturduğu yer evlendirme memurluğu iken Yeni Yasada kadın veya erkeğin oturduğu yer evlendirme memurluğu olarak düzenlenmiştir.

Eski Medeni Kanun'a göre eşlerin velayeti birlikte kullanacağı, anlaşmazlık halinde ise babanın reyunin üstün olacağı hükmü değiştirilerek eşlerin velayeti birlikte kullanacakları düzenlenmiştir. Anlaşmazlık halinde ise hakim karar verecektir. (Çocukların velayetini kullanırken ortak ve eşit haklara sahipsiniz)

Yeni Medeni Yasada eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemeyle eşler mesleklerini diğer eşten izin almadan sürdürebilecektir. (Meslek ve iş seçiminde kocanızın iznini almak zorunda değilsiniz)

Yeni kanunla eşler arasındaki cebri icra yasağı kaldırılmış olup, Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez.

Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi halinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hakim mütahalesini isteyebilirler. Hakim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır. (Kocanızın malları üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılması hakimden isteyebilirsiniz).

Tedbir nafakası

Birliğin korunması için; Eşler birlikte yaşarken; Eşlerden birinin is-

temi üzerine hakim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Birlikte yaşama-ya ara verilmesi halinde; Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hakim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır. (Eşler birlikte yaşarken veya haklı sebeple ayrı yaşarken durum gerektirdiğinde tedbir nafakası bağlanmasını, konut ve ev eşyasından yararlanma konusunda karar verilmesini talep edilebilirler).

Yeni Medeni yasa ile Aile Konutu kavramı gelmiş ve Eşlerden birinin, diğer eşin açık rızası bulun-

madıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemeyeceği, aile konutunu devredemeyeceği veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlamayacağı kabul edilmiştir. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hakim mütahalesini isteyebilecektir. (Aile konutu olarak özgülünen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin (aile konutu şerhi) verilmesini isteyebilir. (İkametgâh belgesi ve nüfus kimlik belgesi ile tapu kütüğüne koyduracağınız aile konutu şerhi ile, yaşadığınız konutu eşinizin sizin rızanız olmadan satmasına veya ev sahibine bildirimde bulunarak kira sözleşmesini sona erdirmesini engelleyebilirsiniz).

Medeni Kanun'daki kadınlarla ilgili önemli düzenlemelere gelecek sayılarda devam edilecektir. ■

Necle Akgökçe

Polimer Kauçuk'tan kadın üyelerimizle görüştük:

'Bir kadının temsilci olarak seçilmesini isterdik'

**Polimer Kauçuk erkek
ağırlıklı bir işyeri, ama artık
kadınların bulunmadığı
işyeri yok gibi. Üretimden
büro işlerine, çay ocağından
yemekhaneye Polimer'de
de kadın arkadaşlarımız
çalışıyorlar. Petrol-İş'in
kadın üyeleri olarak sitemleri
ve kadın servisinden,
sendikadan bazı istekleri var.
Bizden yansıtması...**

Funda Balıkcı: Bir yıldır Poli-
mer Kauçuk'ta çalışıyorum. İnk-
jet operatörüyüm.

**İnkjet operatörü ne iş yapar
anlatabilir misiniz?**

Hortumların üzerinde bulunan
markaları yazdırıyorum. İlk baş-
ta daha sıkıcıydı işim, şimdi per-
formansımın dolayısıyla herhalde,
inkjet operatörü oldum, biraz
koşturmaca olsa da zevkli bir iş.
Seviyorum işimi...

Çalışmayı seviyor musunuz?

Hayır sevmiyorum. Bence hiçbir
kadın sevmez çalışmayı, ben bi-
raz mecburiyetten çalışıyorum.
Benim annem de öyle mesela, o
da çalışan bir kadın, iki yıl kaldı
emekliliğine, emekli olmak için
çalışıyor. Kadınların çalışması
iyi bir şey olabilir, ama ülkedeki
şartlardan dolayı yüzde 80'i ben-
ce çalışmayı istemez.

Bana kalırsa biraz daha lüks bir
hayat elde etmek için çalışıyoruz
galiba. İyi yaşamak istiyoruz.

**Bu da haklı bir neden ama,
mesleğini yapmak, belki biraz
daha iyi geçinmek ya da kendi
giysilerinizi almak için bile ça-
lışabilirsiniz?**

Ben meslek lisesinde makine-
bakım okudum ve 17 yaşından
beri çalışıyorum. Önce staj yap-
tım, sonra çalışmaya başladım.
Okuduğum alanda çalışmasam da
yine eğitimimle ilgili yaptığım iş.

Evlisiniz galiba?

Evet iki yıldır evliyim.

**Eşinizin maddi durumu iyi ol-
saydı, evde oturup çocuğuma
bakayım der miydiniz?**

Onu da yapamazdım herhalde,
rahat duramazdım. Alıştığım için
evde duramazdım. Mesela işten
çıktım ben, üç ay evde oturdum,
ama bir süre sonra sıkıldım, yine
işe girdim. Çalışan insan için zor
tabii evde oturmak. İki yıllık evli-
yim, daha çocuk düşünmüyorum,
çocuk olursa, ne olur şimdiden
bilmiyorum elbette. Ama işyerin-
den memnunuz ben, memnunuz
yani.

**Sendikal çalışmalara katılmak,
sendika temsilcisi veya yöneti-
cisi olmak ister miydiniz?**

Burada kadınlar biraz hor görü-
lüyor. Kadın yapamaz, deniliyor.
Kadınların sayısı 30'u geçiyor sa-
nırım, bizim bölümde 20-25 ka-
dın var ama genelde siz yapamaz
edemezsiniz gibi bir anlayış var.
Yoksa arkadaşımız temsilci ol-

Funda Balıkcı

mak istedi mesela. Bence kadınların, sorunları da düşünceleri de farklı, ben bir kadın temsilcinin bizler için daha iyi olacağını düşünüyorum. Esasında benim başka bir sıkıntım daha var onu da paylaşmak isterim. Sigara içenlerle aynı ortamda bulunmak istemiyorum, onun için ayrı bir oda yapılmasını istiyorum, insanları, arkadaşlarımı seviyorum ama pasif içi de olmak istemiyorum. Bir sigara odası olsun; böyle bir öneri getirmiş olayım.

Soma'da yaşanan iş cinayeti nedeniyle alınan bir günlük iş bırakma kararını nasıl buluyorsunuz?

Bence çok yerinde bir karardı. Çünkü iş kazaları hepimizin başına gelebilir. Bizim başımıza gelseydi, onlar da yaparlardı herhalde. Şöyle bir şey olabilir, çalışan tüm işçiler bir günlük ücretlerini oradaki ailelelere gönderebilirler.

Türkiye'de kadın olarak yaşamaktan memnun musunuz?

Değiliz, hiçbir kadının memnun olduğunu da sanmıyorum. Çünkü burada kadın erkek ayrımı var. İlla da erkek bir kademe üstün görülüyor. Neden, hepimiz çalışıyoruz? Eşim de çalışıyor ben de çalışıyorum niye o benden üstün olsun mesela...

Evdeki işleri kim yapıyor?

Bak... hah bu, işte bu. İkimiz de çalışıyoruz, ben mesela niye onun çorbasını yapıyorum. Her gün üç ayrı yemek yapıyorum. Bir de çocuğum olsa bilmiyorum ne olacak, böyle kadınların durumu...

Nihal Çiçek

Siz de mi aynı işi yapıyorsunuz arkadaşlarınızla?

Nihal Çiçek: Yok, üretimdeyim ben, makine operatörüyüm.

Centilmen arkadaşımızdan kadınlara çay servisi

Sizin medeni durumunuz, çocuk?

Boşandım, çocuk var evet, 12 yaşında bir oğlum var. Ben bakıyorum. Aralıklarla eski eşim de yardım ediyor.

Burada çalışmaktan hoşnut musunuz?

Ben çalışmayı seviyorum. Sağlığım yerinde, kimsenin eline bakmadan kendim çalışıp, kendim harcıyorum. Bu bana güven veriyor. Bu, benim için çok önemli...

Türkiye'deki kadınların durumu ve kadın erkek eşitliği hakkında siz ne düşünüyorsunuz?

Eşitlik var diyorlar ama eşit filan değiliz. Bakın hem işte çalışıyorsunuz, hem de evde çalışıyorsunuz, çocuğunuzun sorumluluğu sizde, her şeyi kadınlar yapıyor. Erkekler sorumluluk almak istemiyorlar.

Çevre baskısı var mı?

Evet, oluyor. Bir de tabii boşanmış olduğumdan dolayı biraz daha baskı var. Hep dikkatli olmak zorunda hissediyorsunuz kendinizi.

Sizin sendika ile aranız nasıl?

Pek bilgim yok esasında, o nedenle de birdenbire böyle işlere girmek istemem.

Soma eylemi hakkında sizin söyleyecekleriniz var mı?

Sendikanın ve fabrikanın bu konuda duyarlı olması iyi bir şey bence.

Hatice Süngü: Termo plastik ofiste çalışıyorum, ofis elemanıyım. Bugünkü eylem güzel ve anlamlı geçti duyarsız kalmadık, o nedenle çok iyi. Bence bir günlük ücretimizi Somali madenci eşleri ve çocukları ile paylaşmak da anlamlı olabilir.

Sizin sendikayla aranız nasıl, aktif görev almak ister misiniz?

Evet, aktif görev almak isterim, ama bunun için bir eğitim almamız gerekir. Hiç eğitime gitmedim ben. Bence kadınlara bir eğitim verilmeli sendika ile ilgili, biz haklarımızı ve sendikanın bize vereceklerini bilmiyoruz. Bununla ilgili yardım alınabilir bence sendikadan.

Gözde Özel Topçuoğlu: Ben termo plastik bölümündeydim makinedeydim, şu anda hamilelikten dolayı planlamada eğitim alıyorum...

Hatice Süngü

Hamile olduğunuz için daha kolay bir işe mi verdiler sizi?

Evet, sendika konusunda ben de bir şeyler demek istiyorum. Kadınların da çalıştığı bir fabrikadayız, ben kadın temsilcinin olmasının çok iyi olacağını düşünüyorum. Temsilcilik konusunda da bir eğitim verilmeli bence. Bugünkü eylem bana kalırsa yerinde bir eylemdi.

Serap Kardeş: PVC bölümünde makine operatörü olarak çalışıyorum. Bir yıldır buradayım. Bu sendika seçimlerinde temsilcilik için adaylığımı koydum, aynı bölümden üç kadın arkadaşım daha adaylığını koydu. Bölümde

Gözde Özel Topçuoğlu

bu pek iyi karşılanmadı. “Üç kadın olmaz tek bir kadın çıkarın, garanti olsun” dediler. Ben karşı çıktım “Siz kendi aranızda anlaşın ve tek erkek adaylığınızı koyun” dedim. “Aaa öyle olmaz” dediler. Ben de “niye, bize gelince oluyor da size gelince niye olmuyor” dedim. Pes etmedik üçümüz de adaylığımızı koyduk ve üçümüz de seçilemedik. Yanımızda durmadılar. Bölümde bana “Başka işiniz yok mu elinizin hamuru ile bu işe niye karışıyorsunuz, gidin evinizde çocuğunuza bakın, yemek pişirin” dediler. Ben aktif olmayı, çalışmayı seviyorum.

Evli misiniz, çocuğunuz var mı?

Evliyim, bir çocuğum var, eşim de burada çalışıyor. Memnunum, sendika temsilcisi olarak bir kadının seçilmesini isterdim. Ama ben belli tutumlar nedeniyle arkadaşlarımla irtibata geçemedim, kart bastıramadım, kendimi anlatamadım.

Herkese soruyorum buradaki bir kadın temsilci olmasını siz de istiyor musunuz?

Hepsi birden: Elbette, hepimiz istiyoruz. Kim olursa olsun, o, şu, bu... Bir kadın olsun da kim olursa olsun.

Serap: Erkek arkadaşlar önümüze çok geçtiler. Biz esasında buna 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde karar vermiştik. Bizim için özel bir günde sendikaya gittik, ismimizi yazdırdık. Ama taş koydular diyebiliriz.

Eylem hakkında siz neler söylemek isterdiniz?

Öncelikle, hepimizin başı sağolsun, tüm işçilerin başı sağolsun. Arkadaşlarıma katılıyorum, yardım da edebiliriz esasında. Eylemi olumlu buldum. Ama bence yürüyüş de yapılabilirdi, o daha görünür olurdu.

İpek Çekici: Ben de üretimde çalışıyorum. Eşimden ayrıldım, bir çocuğum var ve ona ben bakıyorum. Babalar fazla sorumluluk almak istemiyorlar. Kızım, benim yanımda kalıyor. Büyüdü çok şükür, 21 yaşında.

Soma eylemi hakkında siz ne düşünüyorsunuz?

Ben Soma için çok üzüldüm, bizim de başımıza gelebilirdi. Hepimizin başı sağolsun. Bence de fabrikada yapılınca görülüyor, dışarıda yürüyüş yapılabilirdi.

Serap: Ben bir şey daha söylemek istiyorum. Belki de sayımız az olduğu için burası kadınlara göre değil biçiminde bazı yargılar var erkek arkadaşlarımızın bazılarında. Tabii bu bizim moralimizi bozuyor. Biz fabrikaya başladığımızda İstanbul'da başladık ve altı ay oraya gittik, geldik. Hiçbir şey olmadı. “Burası kadınlara göre değil, kadınların daha çok olduğu başka bir yerde çalışsanız ya.” Veya “niye çalışıyorsunuz, eşin çalışıyorsa

Serap Kardeş

o sana baksın” türünden pek çok tepki ile karşılaşıyoruz. Bunun kararını ben ve eşim veririm, arkadaşların bu konudaki baskıcı tutumlarından vazgeçmeleri gerekiyor. Esasında bu tutum bazıları tarafından hâlâ sürdürülüyor.

Hatice Süngü: Mesela bazıları da bize “Çok harcıyorsunuz, az kıyafet alırsanız, geçinirsiniz. Çok gülüyorsunuz, fazla süsleniyorsunuz, evde kocanız size ne veriyorsa onunla yetinin” filan diyorlar. Oysa iki kişinin çalışması daha farklı, sadece eşin çalıştığında, zar zor geçiniyorsunuz, durduğu yerde sayıklıyoruz. Benim bir kızım var, ikinci de geliyor. Nasıl bakacağız çocuklara? Bir de şöyle bir şey daha var, “madem kadın ve erkek eşit, o halde

ağır yükü de kaldırabilirsiniz” diyorlar bize. Kendi bacası, kardeşi olarak gören, diğerlerini uyaran arkadaşlarımız da var.

Funda: Bilmiyorum, biz fazla bir şey istemiyoruz ki, aynı onlar gibi çalışmak istiyoruz. Yani hoş bir şey değil. Biz de burada ekmek parası peşindeyiz sonuç olarak.

İpek: 12 yıldır çalışıyordum. Avcılar'da çalışırken ben çaycıydım. Bana iyi davranıyorlar esasında. Şu anda üretimde çalışıyorum. Zorluklar çok, idare ediyoruz.

Hatice: Tabii çaycılığı bir kadın yapabilir, o kadından beklenen bir şey... Ama üretimde olmaz, diyorlar. Size alışmışlardır. Bir de kadın işi yapıyorsunuz ya, yemekhanede de kadının çalışmasına bir şey demezler örneğin.

Sizler kaç yıllıksınız?

(Birkaç kişi birden): Bir yıl, altı ay, bize de alışacaklar başka yolu yok.

Kadınlar için eğitim istiyor musunuz, ne tür bir eğitim olsun bu, ne anlatalım?

Hatice: Bence karma bir eğitim olur. Sendika üyesi kadınların hakları, hamile kadınların hakları, kadın psikolojisi, kadınların toplumda ne tür hakları var. Bunların hepsini konuşabiliriz.

Funda: Birlikte bir şeyler yapalım. Biz, bizi anlasınlar istiyoruz. Buraya kötü bir niyetle gelmiyoruz. Erkekler birlikte hareket ediyorlar, kadınlar da birlik olsun istiyoruz.

Hatice: Biz okuduk, istediğimiz meslekte çalışmak istiyoruz. Bizim de kendimizi gösterebileceğimiz alanlar var... ■

İpek Çekici

Kongo'da kadınları örgütleyen bir kadın:

Josée Shimbi

Josée Shimbi Umba Kongo Demokratik Cumhuriyeti (KDC) Metal Sendikaları Konseyi'nde kadın sorunlarından sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı. Sendikanın faaliyet gösterdiği bütün sektörlerde kadınları örgütliyor.

Hemşirelik yapan Josée 1994'te, zor bir hamilelik geçirdiği sırada, doğum izninin uzatılmasını isteyince işten atıldı.

Dört yılını evde geçirdikten sonra, haksız işten atılmasına karşı sendikal mücadele verdi ve işine iade edildi. "Sendika olmayınca sizin için mücadele verecek hiç kimse olmadığını fark ettim" diyor Josée.

1999'da sendika temsilcisi seçildikten sonra bu basit mesajı yaymaya devam etti.

2003'te Metal Sendikası Konseyi'nde kadın sorunlarından sorumlu olarak tamgün çalışmaya başladı. "Sendikanın faaliyet gösterdiği bütün sektörlerde o şirket senin, bu şirket benim dolaşıyorum. Kadınlara kendi öykümü anlatıyor ve sendikaya katılmaları için çalışıyorum."

Sendika, üyesi olan her şirkette, bir kadın komitesi kurmak üzere seçim düzenliyor. Kadın komitesinin ana amacı, işyerinde kadınların karşı karşıya bulunduğu sorunları öne çıkarmak ve bu konuda mücadele vermektir.

Kongo DC'de kadınların sayıca erkeklerden fazla olduğu birkaç sektör bulunuyor. Bu sektörlerdeki işlerde çalışabilmenin ise bir bedeli var. Erkek patronlar kadınlara seks karşılığı iş veriyorlar. Bu yerleşik bir uygulamadır. İşe

girince ise aynı şey bu sefer iş güvenliği ve terfide kullanılıyor. İşyerlerinde cinsel taciz çok yaygın.

Josée kayıtdışı sektörde kadınların durumunun daha da kötü olduğunu belirtiyor:

"Kayıtdışı sektörde sağlık sigortasından, emeklilik olanaklarından ve sosyal yardımlardan yoksun olan kadınlar bir sürü zorlukla karşı karşıya."

Haklarını öğreniyorlar

Yolsuzluğa bulaşmış devlet memurları kadınlardan sık sık "vergi" adı altında rüşvet alıyor ya da eşyalarına el koyuyorlar.

Özellikle çatışma bölgelerinde kadınlara yönelik şiddet ve tecavüz günlük olaylar haline gelmiş. Josée kadınların

cinsel ilişkiyle bulaşan hastalık tehdidi altında olduklarını vurguluyor.

Çatışma bölgeleri, insanların iş olanağı aradığı küçük ölçekli madencilik yapılan ocakların çevresinde bulunuyor. "Kadınlar bu bölgelerde fuhuşa sürükleniyorlar" diyor Josée.

Josée, sendikanın iki yıldır üzerinde çalıştığı, çatışma bölgelerindeki kadınlara yönelik bir projesinden söz ediyor. Fakat hükümetin temeldeki sorunları ele alma yönünde politik iradesi olmadan, bu konuda pek bir şey yapılamayacağını da kabul ediyor.

"Yaptığım iş zor, gerginlik ve hayal kırıklığı yaratan bir iş olsa da, başka kadınlara yardımcı olmak, bende bir tutku haline geldi" diyor Josée. "Yavaş yavaş bir yerlere varıyoruz, kadınlar haklarını öğreniyor, sendikaya daha fazla katılıyorlar ve ben bu olumlu değişimin bir parçası olmaktan onur duyuyorum."

Fakat çatışmanın yarattığı durumun vahameti, anlamlı bir ilerleme kaydetmenin önünde muazzam bir engel.

Josée son olarak şöyle diyor: "Bu madenler bir yere gitmiyor. Çokuluslu şirketler doğru dürüst yatırım yapabilir, istihdam ve istikrar yaratabilirdi. Bize gereken barış, barış yoksa hiçbir şey olmaz. Kongo Demokratik Cumhuriyeti'yle ilgili hayalim bu." ■

Metal Sendikaları Konseyi

Kongo Demokratik Cumhuriyeti (KDC), çokuluslu şirketlerin başını çektiği yabancı çıkar çevrelerinin ülkenin zengin maden kaynaklarını kontrol edebilmek için tetiklediği çatışma sonucunda yıkıma sürüklendi. Metal Sendikaları Konseyi 400.000 üyeye sahip ve sürekli büyüyen bir sendikal örgüt. Taşımacılık, maden, tekstil, eğitim ve inşaat gibi çeşitli sektörlerdeki işçileri örgütüyor.

IndustriALL'dan Tunus ve Fas'ta kadın eğitimleri

Ortadoğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinde son yıllardaki ayaklanmalarda kadınlar aktif ve önemli bir rol oynadılar. Bu süreci kolaylaştırmak için, IndustriALL Küresel Sendika bölgede üye sendikalarındaki kadınların kapasitesini artırmaya yönelik etkinlikler düzenliyor.

Protesto hareketine katılmak, MENA bölgesinde kadınları mücadelenin ön saflarına çıkardı. Ne var ki kadınların kurumsal düzeyde ve temsil düzeyinde katılımı hâlâ düşük. Küresel karar alma sürecine kadınların katılımını artırma politikası uyarınca, IndustriALL son dönemde Tunus ve Fas'ta kapasite artırmaya yönelik iki seminer düzenledi.

6 Haziran'da, kadınların sendikalara katılımı konusunda Kazablanka'da düzenlenen ulusal seminere Fas sendikalarından 18 kadın katıldı. Katılımcılar kadınlara yönelik şiddet ve İş Yasası'nın kadınlarla ilgili maddesinin uygulanmaması gibi konuları görüştüler.

İki ulusal sendikal merkeze bağlı altı sendikadan kadın yöneticiler *Fas Kadın Ağı*'nı kurdular. Ağ, kadınların ulusal işbirliğini geliştirmeye, sorunları ele almaya ve çalışmalarını planlamaya yönelik bir platform işlevi görecek.

Sendikal çalışmadaki engeller

9 Haziran'da ise, Tunus Genel Emek Konfederasyonu'ndan (UGTT) In-

dustriALL üyesi sendikaları temsil eden 22 kadın, kadınların sendikal çalışmaya katılımı konulu ulusal seminere katıldı. Katılımcılar sendikal çalışmaya ve karar sürecine kurumsal düzeyde daha fazla katılım gerektiğini vurguladılar. Tartışmalarda çalışan kadınların korunmasının yetersiz kalması ve taşeron işçiler ile güvencesiz işçilerin çalışma koşullarının kötüleşmesi konuları ağırlık taşıyordu.

Kurulan *Tunus Kadın Ağı*, kadınların sendikal çalışmada karşı karşıya

olduğu engeller üzerine ulusal bir konferans düzenlenmesi ve kadınların 50 yaşında isteğe bağlı emeklilik koşullarının tartışılması çağrısında bulundu.

IndustriALL genel sekreter yardımcısı Monika Kemperle seminerler konusunda şöyle dedi:

"Tunus ve Fas'taki kardeşlerimizin kararlılığı, IndustriALL'un MENA bölgesinde çalışan kadınlara verdiği desteği artırmasını kolaylaştırıyor." ■

İsveç sendikaları kotayı yüzde 50'ye çıkardı

EŞİT HAK EŞİT TEMSİL

Türkiye'de iki büyük işçi konfederasyonumuzda hâlâ tüzükle tanımlı kadın yapıları yokken, İsveç'in en büyük işçi konfederasyonunda kadın kotası yüzde 50'ye çıkarıldı. İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu (LO) Yönetim Kurulu, konfederasyon, bağlı federasyonlar ve sendikaların yönetiminde 2016 yılına kadar kadın ve erkeklerin eşit bir şekilde temsil edilmelerini kararlaştırdı.

LO Başkanı Karl-Petter Thorwaldsson, alınan kararın cinsler arası eşitliğin sağlanması açısından 1960'lı yıllarda kadınlara farklı ücret uygulamasının kaldırılması kararından sonra yapılan en büyük değişiklik olduğunu söyledi.

Şu anda LO ve LO'ya bağlı sendika yönetimlerindeki 391 sandalyeden 133'ünde kadınlar, 258'inde erkekler yer alıyor. 3 sandalye de boş bulunuyor. Bu LO ve bağlı sendikalarda erkeklerin yüzde 66, kadınların yüzde 34 oranında temsil edilmesi anlamına geliyor. LO'nun uygulayacağı strateji sayesinde aradaki fark 2016 yılına kadar sıfırlanacak, kadın ve erkekler konfederasyon, federasyon ve sendikaların yönetimlerinde eşit şekilde temsil edilecekler.

LO, iş yaşamı ve ücretlerde cinsler arasındaki eşitsizliği gidermek ve sendikalarda eşit temsili sağlanması için alınması gereken önlemleri belirlemek amacıyla bir komite oluşturmuştu. Komite eşitliğin sağlanması için yumuşak önlemler ve kotanın karışımı yöntemlerinin uygulanmasını önermişti.

En zayıf noktamız

"En zayıf noktamız bu. LO hâlâ büyük ölçüde erkeklerin hakimiyetinde. Toplumsal cinsiyet açısından eşitsiz dağılımın LO ve bağlı federasyonlara damgasını vurmasını, tartışmaya eleştiriye açıyoruz" diyen Thorwaldsson, kararlaştırdıkları yeni politikanın LO

ve bağlı kuruluşlarda istisnaya yer bırakmayacağını, ortaya eşitsizliğin çıkması durumunda ağırlıkta bulunan cinsel grubun en fazla bir kişi fazla temsil edilebileceğini söylüyor.

Eşit temsil edilme LO'nun sahibi olduğu ya da ortak durumunda bulunduğu vakıf ve fonlarda da uygulanacak. Bu kuruluşların yönetimlerine eşit sayıda kadın ve erkek aday önerilecek. Thorwaldsson, şimdiden uygulamanın başladığını 'Uluslararası Olof Palme Merkezi' yönetimindeki erkek ve kadınların sayılarını eşitlediklerini söylüyor.

LO, kadınların eşit temsil edilmelerinin önemli olduğunu vurgulamakla birlikte çalışma yaşamında gerçek eşitliğin sağlanmasının önünde pek çok engel olduğunu belirtiyor. 2004 ile 2013 yılları arasında imzalanan tüm toplu sözleşmelerin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi ve hangi sonuçlara yol açtığının belirlenmesi de kararlaştırıldı.

Ücret sisteminin toplu sözleşmeler imzalanırken erkeklerin yoğun çalıştıkları sanayi sektörüne bağlı olarak ele alınmasının çalışma yaşamında cinsler arasındaki ücret eşitliğini olumsuz etkilediğine de dikkat çekiliyor.

Eşitlik için eğitim

LO konfederasyon bünyesinde cinsler arası eşitliğin sağlanabilmesi için bir çalışma başlatılmasını da kararlaştırdı. LO ve bağlı

federasyon ve sendikalar temel sendika eğitiminden itibaren toplumsal cinsiyeti merkeze alan bir eğitim sistemi oluşturacak.

Ücret eşitsizliğinin nedenleri

LO'nun geçtiğimiz günlerde yayımladığı 'Eşitlik Barometresi' raporunda da erkek-kadın memur ve işçiler arasındaki ücret eşitsizliğinin belirgin olduğu görüldü. Memur statüsünde çalışan erkeklerin aylık gelirleri ortalama 36.666 Kron'ken kadın memurların gelirleri 27.391 Kron'du. Kadın işçilerin ortalama aylık gelirleri 16.926 Kron iken erkeklerinki 23.064 Kron olarak belirlendi. Bu belirlemelere göre erkek memurlar ile kadın işçiler arasındaki ücret eşitsizliği ayda 20 bin kron civarında. Kadınların tam gün olarak çalıştıkları farz edildiğinde ise erkek ve kadınlar arasındaki ücret farklılığı yüzde 16'ya geniliyor.

Raporda işçi kadınların yüzde 50'si, memur kadınların yüzde 31'inin part-time, buna karşılık erkeklerde part-time çalışanlarının

oranlarının yüzde 15 ile yüzde 9 oranında olduğu belirtiliyor. Memur kadınların yüzde 35'inin ev işlerine yetiştirmek için part-time çalıştıklarını söylerlerken, işçi kadınların çoğunluğu sadece part-time iş bulabildiklerini söylüyor.

Raporda ücret eşitsizliğinin birinci nedeninin erkeklerin çoğunun tam gün, kadınların büyük bir bölümünün ise part-time olarak çalışmaları, ikinci nedeni olarak da kadınların çalıştıkları sektörlerin erkeklerin çalıştıkları sektörlerle kıyasla daha düşük olarak görülmesi gösteriliyor.

LO, part-time uygulamasının kadınların yoğun olarak çalıştıkları sektörlerde bir norm olmaktan çıkarılmasını, tam gün çalışma hakkının yasa ve toplu sözleşmelerde güvence altına alınmasını istiyor. Anne ve babalık izinlerinin eşit bir biçimde bölüştürülmesi, akşam ve geceleri hizmet verecek çocuk yuvalarının açılması, yaşlılık bakımı başta olmak üzere sosyal devletin temel hizmetlerinin güçlendirilmesi de LO'nun önerileri arasında yer alıyor. ■

Kadınlar Dünyası'nda Eğitim:

Cehalet esareti doğurur

Eğitim hakkı kız çocukları ve kadınlar açısından tarih boyu ciddi sorun olmuştur. Devletler tarih boyunca kadınları evişleri ve çocuk bakımı ile tanımlayıp sınırladıkları için kamusal bir hak olan kadınların eğitilmesi konusuna pek eğilmemişler. Bu konuda *Kadınlar Dünyası* dergisindeki tartışmalar önemlidir.

Osmanlı Kadın Hareketi, kitabında incelediğim *Kadınlar Dünyası* dergisinde kadınlar 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında kadın eğitimi meselesini uzun uzun tartışmışlardır.

Tartışmalarda pek çok kadının bir meslek sahibi olmak için eğitim istediklerine şahit oluyoruz. Kadınlar eğitimi ayrıca erkeklere karşı bağımlılıklarını azalttığı için de istiyorlardı. *Kadınlar Dünyası Dergisi*'nin 1329 tarihli 28. sayısına Göztepe'den yazan Seniha Fuad Hanım yaşadığı dönemde kadınların eğitim sorununa nasıl yaklaşıldığını anlatıyor : “Bizde tahsil-i nisvana o kadar önem verilmez. Biraz okudu yazdı mı artık bir kadın için bu kadarı kafi ad olunur. Bir kadın geçinmek için daima, erkeğin eline bakar, teşvik-i mesai edemez”

Seniha Fuad Hanım'ın yaklaşımına göre kadınlar eğitim almadıklarında aile içinde ve toplumda yeteri kadar seslerini çıkaramazlar, kadının eğitimsizliği de toplum içindeki kadın erkek eşitsizliğine yol açardı.

Millet için kadın eğitimi

Dergiye yazan pek çok kadın, kadınların kendi değerlerinin ve gücünün farkına varmaları için eğitimin çok

önemli olduğunu vurgularken, bazıları da toplumun gelişimi ve ilerlemesi açısından kadın eğitiminin şart olduğu görüşündeydiler. Bu inanç, insan haklarından, bireysellikten çok, insanların topluma karşı görevlerine önem veren 19. yüzyıl pozitivizmi ile de uygunluk teşkil ediyordu. Kadınların nesil yetiştirme görevi bu anlamda öne çıkıyordu. Derginin 113. sayısında **Nazife İclal Hanım** yazmış olduğu “*Medeniyet-i Hakikiye Nereden Doğar?*” isimli makalesinde bu görüşleri vurgular “Bir millet kadınların malumat-ı ilmiye ve ictimaiyeleri ne kadar yüksek, ne derece vasi olursa, o millet o nisbette terakki ve teali eder.”

Birey toplumsallaşmasında kadınlara bir misyon yüklenmişti; nesil yetiştiriciliği. Bu görevi aracılığıyla toplumsal yapıda amaçlanan değişimi, en kestirme yoldan gerçekleştirebilecekti. **Feride Mağnun Hanım** derginin 1918 yılında çıkan 175. sayısında kadınlara şöyle sesleniyordu: “*Hemşirelerim! Yetiştirecek millet elimizdedir. Çocukları istediğimiz suretle yoğurarak istediğimiz milleti izhar edebiliriz. Elverir ki emel edinelim. Çocuklarımızı buna alıştıralım. Her şey validenin elindedir. Valide çocuğun fitratını değiştirebilir*”

Ama aynı dergide çocuk yetiştirmede kadınların göre-

vi vurgulanırken, erkeklerin de bu konuda tarafsız kalmamaları belirtiliyordu. Mesela çocuk eğitimi konusunda bir doktorun hem annelere hem de babalara eğitim vermeleri gerektiğinin altı çizilerek “Çocuk yetiştirme san’atı, kadınlar kadar erkekleri de alakadar eder” deniyor, değişimin aileden başlaması meselesinin altı çizilerek: “Hayat-ı cemiyette istihsalı hukuk davasında bulunan bizlerin evvela işe aileden başlamak mecburiyetinde olduğumuzu kabul zarureti”den bahsediliyordu..

Kız çocukları da eğitilirken içinde yaşadığı topluma karşı sorumlulukları, vatan sevgisi aşılanıyordu. Vatan, millet, Osmanlılık kavramları, bir annenin kızına verdiği öğütlerle örneklenmişti: “Bak kızım insanın doğduğu ve büyüdüğü yere vatan derler. Her insan vatanını sever. Sen evinden bir yere ayrıldığın vakit rahat edemiyorsun, herkes böyledir. (...) Kızım; İtalyan, Bulgar diye bir takım milletler var biliyorsun. Bizde de Osmanlıların bulundukları yerlerin hepsi bizim vatanımızdır. Sen yalnız bizim evimizi yerimizi değil, o yerlerin hepsini sev. Hem hiçbirisini ayırmadan sev”

Özgürleşmek için ilim

Ama kadınların kendilerini bulmaları toplum içinde konumlandırımları açısından da eğitimin önemini vurgulayan sayısız yazı ve eleştiri de yer almaktaydı. Bu yazılarda cehalet ve taassub sorgulanıyordu. **Perihan Arif Sarıgül** derginin 34. sayısında yer alan “Azim ve Sebat” isimli makalesinde: “Bugünkü felaketlerimizin esbabı, bizde ilim ve terbiyenin noksanıdır. Bugün kadın yalnız erkeklerin huzurat-ı nefsanîyelerini (nefse hoş gelen şeyler) için halk olunmuş (yaratılmış) bir meyvadandır veya bütün kuvvet ve kudretini zevci-ne sarfetmeye mecbur bir cariye başka bir şey hükmünde değil. Bu esaretin üstüne bir de cehalet inzimam etti(katılmak)” diyordu.

Kadınlar Dünyası Yazı Heyeti

Perihan Hanım, yazısında bu durumun kadınların kendilerine güvenmemelerinden kaynaklandığına “Çünkü kadının bir şey yapmaya muktedir değilim. Saçım uzun aklım kısa” şeklindeki özdeyişlere kadınların da inandığına ve bunun çok yanlış bir bakış açısı olduğuna da dikkat çekiyordu

Dergide eğitim açısından kadınların geri kalma nedenleri arasında babaların taassubun da etkili olduğunu anlatan makaleler de yer alıyordu, Paşabahçe’den yazan **F. Şerafeddin** 62. sayıda “Kadınlarda Maarif” isimli makalesinde bu konuya değiniyordu “Bizim erkeklerimiz daima biz kadınları kabahatli bulurlar. Her ne olursa efendim kadınlar cahil, sözünü ileri sürerler. Kadınlarımız cahil evet, bu inkar olunmaz. Fakat onları cahil bırakan kim? Kız çocuklarının 12 yaşından sonra okumasına itiraz eden en ziyade pederler değil mi? Valideler cahil diyelim. Acaba erkeklerimiz bizim hakkımızda ne kadar hayır- hah davranıyorlar. Bize karşı ne fedakarlık ettiler; ne gibi gayret gösterdiler? Hiç değil mi? Sonra bizden ne beklerler? Ne beklemeye hakları olur?”

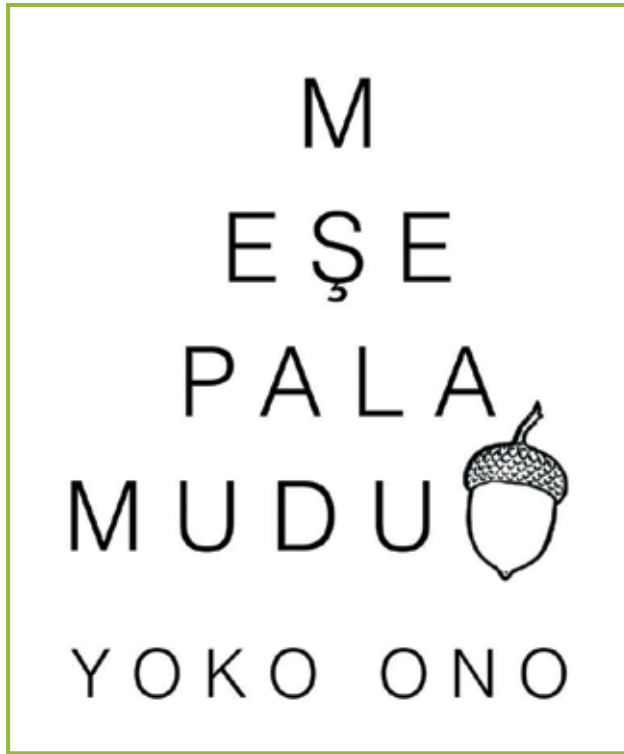
Dergi sayfalarında 19. yüzyılda kadının öğrenim görmesini “ahlaklı bozulacak” diye engellemeye çalışanların olduğu bu görüşün ne kadar yanlış olduğu belirtildikten sonra “Asıl kadının ahlaklı olması isteniyorsa, kadının eğitim görmesi şarttır” deniyor şöyle devam ediliyordu: “Cehalet, taassub ve esaret... İşte üç cehennemî hüküm, bütün ruhumuzu ezmekte ve öldürmektedir. Bugün kızlarımızın nisfından ziyadesi (yarısından fazlası) feyz-i tahsilden mahrumdurlar. Ve bu tahsile saik ebeveynlerdir. Her zaman kemal-i hayret ve hicran ile işitmekteyiz ki ‘kızları okutmak ne olacak, yazı öğretilirse sevda mektupları yazar; velhasıl ahlaksız olur’. Kulaklarımızı tırmalayan bu haşin sözleri işitmek, gerçekten hakikatten pek acıdır. Şunun iyice anlaşılmasını şiddetle arzu ederiz ki, ahlaksızlık uçurumlarına yuvarlananların hepsi nur-u maariften nasiplerini alamayanlardır.”

Kadınlar meslek sahibi olmak bir yana ilk temel eğitimi almak için bile uzun yıllar mücadele vermişlerdir. Kadınların kendilerine insanca bir yaşam kurmaları için, eğitim, meslek sahibi olmaları önemli bir adımdır. ■

Kadınların İstanbul'da artık bir yayınevleri var

Güldünya yayınevi kuruldu

1990'lı yılların sonunda ve 2000'li yılların başında Pazartesi Dergisi'ni çıkartan Kadın Kültür ve İletişim Vakfı bünyesinde yeni bir yayınevi kuruldu; Güldünya Yayınları.

Adını, 2004 yılında, iki ağabeyi tarafından sokak ortasında vurulduktan sonra kaldırıldığı hastanede yine ağabeyleri tarafından öldürülen **Güldünya Tören**'den alan yayınevi, kısa bir süre içerisinde kitap yayınlamaya başlıyor.

Güldünya Yayınları, feminist teori ve politika kitaplarının yanı sıra dünyanın dört bir yanından kadın hareketi ve farklı feminist örgütlenme deneyimleri, kadın biyografileri ve tanıklık derlemeleri, kadın edebiyatçıların eserlerini ve

kadın sanatçıları tarafından ya da onlar üzerine hazırlanmış kitapları yayınlıyor.

Güldünya Yayınları'nın ilk kitabı Yokko Ono'nun sekseninci yaş günü şerefine yayınladığı çizim ve yazılarından oluşan, dünyada da büyük ilgi gören *Meşe Palamutu* (Acorn).

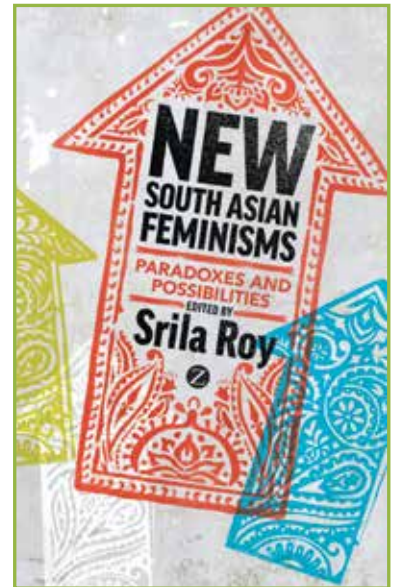
Pussy Riot! Özgürlük İçin Bir Punk Duası Derleme

Bir kilisedeki performanslarıyla Rusya'yı ayağa kaldırıp tutuklanan ve Putin'e meydan okuyan *Pussy Riot*, kadınlardan oluşan bir punk grubu. Kitap tutuklanan kadınların hapisaneden yazdığı mektupları, şiir ve şarkı sözlerini, mahkemede yaptıkları konuşmaları, ünlülerin onlar için yazdıkları yazıları içeriyor.

Yeni Güney Asya Feminizmleri

Derleyen Srila Roy

Türkiye'de çok bilinmese de Hindistan, Bangladeş gibi Güney Asya ülkelerinde uzun yıllardır güçlü bir feminist hareket var. Srila Roy, burada feminist hareketin son yıllardaki durumunu ele alan makaleleri bir araya getirmiş.

Agata Ölürken

Dora Pavel

Romanya'nın son yıllarda en ilgi gören yazarlarından Dora Pavel'in bu romanı, bir kadının psikiyatryla olan ilişkisini anlatıyor.

Patti Smith ile Yolda: İki Kere Giriş

Mike Stipe

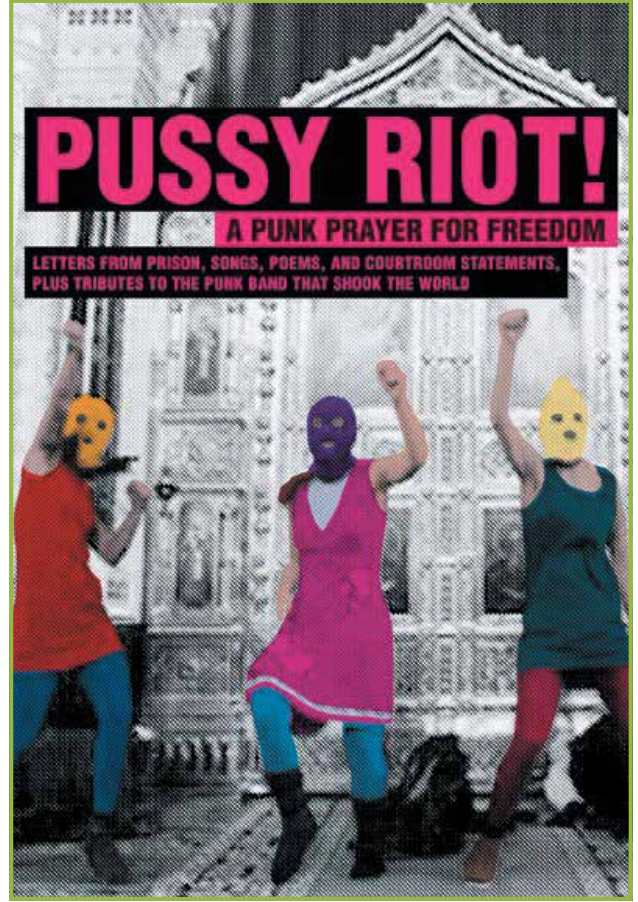
REM'in solisti Mike Stipe, Patti Smith'in bir turnesine fotoğrafçı olarak katıldı ve fotoğraflar çekti. Bu fotoğraflardan oluşan kitapta resimlerini William Burroughs, Jutta Koether, Jem Cohen, Lenny Kaye gibi isimler yazdı.

Yapım Aşamasındaki Erkek Maxim Februari

Yazar ve felsefeci Marjolijn Februari, 2012 yılında 49 yaşındayken hayatının kalanını kadın değil erkek olarak geçirmeye karar verdi. Bu kitap Februari'nin bu süreçte yaşadıklarını anlatırken cinsiyet geçişiyle ilgili akıllara takılan pek çok sorunun cevabını da veriyor.

Efendi Jolien Jansing

Ünlü romancı kardeşler Emily ve Charlotte Bronte'nin Brüksel'de kaldıkları sürede Charlotte Bronte, evli ve kendinden büyük bir erkekle büyük bir aşk yaşar. Jolien Jansing'in romanı bu gerçek aşkı anlatıyor. ■

Yayınevi editörü: Ayşe Düzkan

Kadın emeği bizim için önemli bir konu

Yayınevinizin ismini niçin Güldünya koydunuz?

Güldünya Tören bilindiği gibi ağabeylerinin ilk saldırısından sağ olarak kurtulmuştu ama güvenlik görevlilerinin aynı ağabeyleri hastane odasına alması sonucu öldürüldü. Güldünya'nın katledilişi farklı birçok şeyi gün yüzüne çıkarttı, ailenin kadınlar için tehlike olduğu, devletin kadınları aileye karşı hiçbir biçimde korumadığı açıkça görüldü. Güldünya'nın simge olmasında en önemli etken budur. Biz de yayınevimize onun dünyalar güzeli adını vererek hatırasını yaşatmak istedik.

Kadın emeği konusunda kitaplarınız olacak mı?

Kadın emeği Güldünya Yayınları için çok önemli bir konu. İşçi sınıfı, özellikle de vasıfsız işlerde çalışan kesimi gitgide kadınlaşırken bunun gündemimizde olmaması düşünülemez. Kadınların sendikal mücadeledeki yerini, yaşadıkları sorunları, bu konudaki deneyimlerini ele alan çalışmalar yapmak da gündemimizde yer alıyor.

Başta Petrol-İş olmak üzere kadın konusunda çalışmaları bulunan tüm sendikalarla ortak yayınlar yapma gibi bir düşüncemiz de var. ■

Kültür sanat yazarımızın 3. kişisel sergisi

Cemile Siyah-Beyaz Kozmos'dan sesleniyor

*Uzun süredir, dergimize kadın ressamlar ve onların sanatını anlatan yazılar yazan, yazarımız ressam Cemile Bulut, **Siyah-Beyaz Kozmos** isimli 3. Kişisel Sergisini 28 Nisan - 8 Mayıs arası Kadıköy Start Sanat Akademisi'nde açtı. Sanatçı bu sergisinde siyah-beyazın olanaklarını sonuna kadar kullanırken, bazı kompozisyonlarına renkleri de katmış.*

Serginin Açılış Kokteyli 28 Nisan Pazartesi günü saat 19.00'da Kadıköy Start Sanat Akademisi Galerisi'nde yapıldı.

Kadıköy'ü bilenler bilir, Boğa'dan sahile doğru inerken Osmanağa Camii'ine gelmeden önce Altınoğlu Pastanesi vardır, solda onun yanında bir ara sokak vardır. Serginin yeri o ara sokaktaydı.

Osmanağa Camii'nin önünde Nuran'la buluşup gidecektik Cemile'nin sergisine. Örgütlenme Servisi'mizin çiçeği burnunda uzmanı Nuran, hiperaktif bir arkadaşımızdır, şöyle bir bakmış, göremeyince beni camii önünde, o belki de gitmiştir sergiye demiş, velhasıl buluşamadık... Beş dakika gecikmeyi 15 dakika bekleyerek suçluluk duygularımı giderirken, aklıma

birden cep telefonum geldi... Konuştuk... Yarım saat gecikmeyle vardım sergiye, aceleciler sergiyi çoktan gezmiş, kapı önünde ilk sigaralarını yakmış, keyif yapıyorlardı.

Salonun sol köşesinden gezmeye başladık sergiyi... Cemile üçüncü kişisel sergisinde de daha önce olduğu gibi görsel dil olarak siyah-beyazı benimsemiş. Fakat daha önceki sergilerden farklı olarak, bu kez kompozisyonlarına leke halinde bazı renkleri de katmış.

Kurduğu ikonografik dille, insanlığını yitirmiş toplumsal değerlere ve normlara vurgu yaparak onları sorgulayan Cemile Bulut'un sergisine geçtiğimiz yıl Türkiye'de toplumsal alt üste neden olan gezi direnişi ve direnişte yaşamını yiti-

ren Berkin çocuğumuz da girmiş. Sanatçının resimlerindeki anlatım gücü onun siyah-beyazı kullanışından kaynaklanıyor. Bu sergide Cemile kalemi çok daha rahat kullanmış, en ince detaylarda bile bu rahatlığı görmek mümkün, sanatçı ustalığa hızla yol alıyor. Cemile'nin resimlerinde belli sınırlar içine hapsedilmiş ama bu sınırları zorlayan, dışına taşmak isteyen kadın figürlerine bu çalışmalarında da rastlıyoruz. Bu sanatçının bir kadın olarak bu toplumda yaşadığı kısıtlara resim yoluyla verdiği bir itiraz esasında.

Fantastik boyut

Kompozisyonlar, dış dünyadan çekilip çıkarılmış, birbiriyle ilgisiz görünen objeleri ve figürleri bir araya getiriyor. Bu sayede objelerin doğasında değişim yaratıyor. Bir başkalaşım gerçekleşiyor. Bütün bunlar sanatçının işlerine fantastik/gerçeküstü bir tad katıyor.

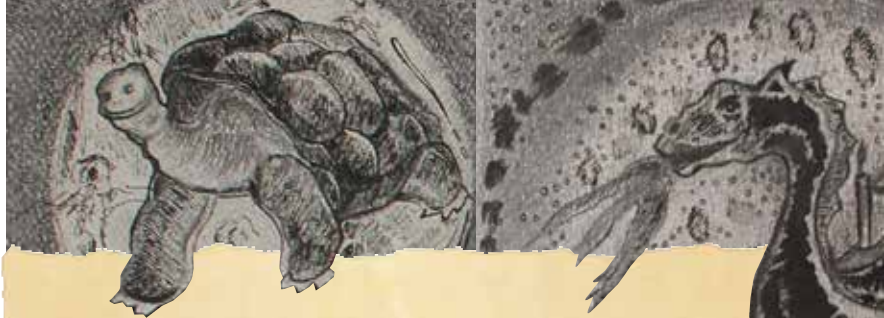
Cemile Bulut daha önceki sergisini Petrol-İş Galerisinde sergilemişti. Sanatçı eski sergilerinden farklı olarak bu sergisinde siyah-beyaz kalemini daha büyük boy işlere de taşımış. Keyifli bir sergi olmuş yine.

Bir saatlik sergi geziminin ardından gecenin noktalanmasına yakın bir zamanda salonu terk ettik, dışarıda bizi az ışıklı bir Kadıköy gecesi bekliyordu. ■

Kimdir?

Cemile Bulut 1980 İstanbul doğumlu. Akademi İstanbul Grafik Bölümü mezunu. Resme 1992 yılında başladı. Desenini geliştirmek için değişik atölyelere devam etti. İlk yetişme dönemindeki işlerini 1994 yılında İstanbul'da *Pentimento Art Shop*'ta sergiledi. 2004 yılında *Akatlar Kültür Merkezi*'nde düzenlenen bir karma sergiye katıldı. 2007 yılında İstanbul'da Petrol-İş Sendikası'nın galerisinde ilk bağımsız sergisini açtı. İkinci bağımsız sergisini 2013'te yine Petrol-İş galerisinde açtı. Ekim 2013'te İstanbul'da, Nisan 2014'te Dünya Sanat Günü kapsamında Sinop'ta düzenlenen karma sergilere katıldı. ■

Cemile Bulut kaleminden: SİYAH-BEYAZDAN RENKLİYE

İzleyeceğiniz sergide ilginç bir öyküye tanıklık edeceksiniz. Öykümüz siyah-beyazla başlayıp zaman zaman içine farklı tatlar, dokular, çizgiler, renkler, titreşimler ve lekeler eklenerek zenginleşip şimdiki halini almıştır. Tıpkı kültürlerin birleşerek oluşturduğu zenginlik gibi...

Bu öykü hepimizin öyküsüdür! Birey olmaya, biz olmaya, tüm ötekileştirmelerin karşısında durmaya ve yaşamaya dair her şey öykümüzün birer parçasıdır.

Kendinizi kimi zaman *Harikalar Diyarı*'nda, kimi zaman bir hamamböceğinin yaşadığı çaresizlikte, kimi zamansa Lorca'nın "*Dilsiz Çocuk*" şiirinde bulabileceğiniz bir yolculuk bu.

"Çocuk sesini arıyor. (Çekirgeler kralı almış onu.)

Çocuk sesini arıyordu bir su damlasında.

Konuşmak için istemiyorum, bir yüzük yapacağım sesimden

taksın diye sessizliğim serçe parmağına.

Çocuk sesini arıyordu bir su damlasında.

(Bir çekirgenin elbisesini giyiyordu, tutsak ses, uzaklarda.)"

Dokulu veya dokusuz kâğıtlar üzerinde kalemler, fırçalar, mürekkep, füzen (kömür) ve toz pastelle anlatılan gravür (baskı) tadında bir karşı duruş ya da isyan... Öykümüzdeki yolculuğunuz her zaman dümdüz yollardan oluşmuyor. Tıpkı hayat gibi bazen aşılabilir gibi görünen tepeler ve sarsıcı patikalar da size eşlik edecek. Emniyetsiz girip sarsılmaya ve bazen de hayal gücünüzü zorlamaya hazır olun...

Kilo verememenizin sebebi hastalık olabilir

Yeme içmenize dikkat etmenize rağmen hâlâ şişmanlıyorsanız, uzmanlar bu durumun hipotiroidi, diyabet, böbrek üstü bezlerinin çok çalışması gibi bazı hastalıklardan kaynaklanabileceğini söylüyor.

Şişmanlığınız için mutlaka doktora gidin ve bir kan sayımı yaptırın!” uyarısında bulunan uzmanlar, şişmanlığa sebebiyet veren hastalıkları ise şöyle sıralıyorlar:

İnsülin direnci ve diyabet: Karın ve bel çevresinde yağlanmanız fazla ise diyabet riskiniz artmıştır. Tip 2 diyabet ile obezite arasında çok yakın bir ilişki var ve diyabetlilerin yüzde 80’i şişman. Şişmanlık insülin direncine, insülin direnci de diyabete sebep oluyor. Eğer şişmansanız, kan şekerini kontrol altına almanız gitgide zorlaşacağı için diyabet te-

davisi görmeden kendi kendinize kilo vermeniz neredeyse imkânsız olacaktır. Diyabet sinsi ve tehlikeli bir hastalıktır. Kontrol altında tutulmayan diyabet, böbreklere, kalbe, damarlara, sinir sistemine ve ayaklara çok büyük zararlar verir. Ağzınız kuruyor, çok sık susuyorsanız, çok acıkıyorsanız, sık sık tuvalete gitme ihtiyacı duyuyorsanız, ayaklarınızda yanma, uyuşma ve karıncalanma varsa diyabet olabilirsiniz. Tip 2 diyabetten kaçınmanın en iyi ve en kolay yolu kiloyu kontrol altında tutmaktır. Diyabete anne ve baba üze-

rinden yatkınlığınız olabilir yine de, normal kiloda kalmayı başarırsanız diyabete yakalanma riski azalır.

Polikistik over: Yumurtalık kistleri de kilo sorunlarına yol açabiliyor. Elma tipi yağlanmaya sebep olan yumurtalık kistleri özellikle bel ve karın bölgelerinde yağların toplanmasına yol açıyor. İşte bu yüzden polikistik overli kadınlar kilo vermekte zorlanıyorlar. Kist sorunu yaşayan kadınların özellikle karbonhidrattan fakir beslenmeleri gerekir. Vücutta şekere dönüşen karbonhidratları azaltıp protein miktarını artırarak, düzenli egzersiz yapıldığında sonuç alınabilir.

Hipotiroidi: Tiroit bezinin az çalışarak yetersiz hormon üretmesi demek olan hipotiroidi de şişmanlığın en önemli sebeplerinden biridir. Sıcağa dayanamıyorsanız, ellerinizde titreme varsa, duygularda ciddi değişiklikler fark ediyor, kendinizi huzursuz hissediyorsanız, hiçbir şeye konsantre olamıyorsanız, saçlarınız dökülüyorsa, kabızlık sorunu yaşıyor ve kilo alıyorsanız, tiroit beziniz yavaşlamış olabilir.

Eğer aldığınız kilolarınızın sebebi tiroit yetmezliği ise kilo vermek çok zor demektir. Bu tür şikayetleriniz varsa mutlaka tiroit hormonlarınıza baktırmalısınız.

D vitamini eksikliği: D vitamininden mahrum kalındığında sadece kemiklerimizde zayıflama ve ağrı

hissetmiyor, aynı zamanda aldığımız kiloları da veremiyoruz. D vitamini azlığı, hormon düzeylerini değiştirerek insülin direncini artırıyor ve diyabet riskini yükseltiyor. D vitamini güneş ışınlarıyla sentezlenir ve yağda erir. Bu yüzden yaz kış her gün kolları dirseklere kadar sıvayıp iç taraflarını ve yüzünüzü güneşlendirmeniz gerek. Güneşle doğrudan temas önemlidir.

Böbrek üstü bezlerinin çok çalışması: Sık sık enseden başlayan baş ağrılarınız oluyorsa, boyun bölgesinde kalınlaşma ve yağ birikmesi

oluyorsa, yüzünüz yusuvarlak ve sivilceli bir hale geldi ise, özellikle bel çevresinde yağlanma ve menekşe renkli çizgiler ve çatlaklar oluşuyorsa işte artık böbrek üstü bezlerinizi kontrol altına almanın vakti gelmiş demektir. Böbrek üstü bezlerinden stres hormonunun yüksekliği ile karakterize bir hastalık. Çok sık görülmesi de kilonun önemli nedenlerinden biri. Eğer yukarıdaki şikayetler varsa bir an önce doktora başvurmakta fayda var.

Uyku apnesi: Aileniz size her gece horladığınızı, hatta uyurken nefes-

sinizin durduğunu söylüyorsa, sabahları yorgun kalkıyorsanız, boyun, ense ve göğüsten terliyorsanız, gündüzleri uyukluyor, sabahları baş ağrısı hissediyorsanız uyku apnesi hastası olabilirsiniz. Hemen bir hekime görün. Uyku apneniz fazla kilolarınızın sebebi olabilir. Yüksek tansiyon ve kalp hastalıklarına yakınlığınız vardır. Dinlenemediğiniz için sinirli ve gergin olursunuz. Uykunuzda yeterli düzeyde nefes alamazsanız hücrelerinize yeterince oksijen gitmez. Bu da şişmanlamanıza ve kilo verememenize sebep olur. ■

Buluş... Buluş... Buluş...

Bebeklere diyaliz makinesi

İtalyan doktorlar, bebekler için minyatür diyaliz makinesi geliştirdi. Makinenin, Avrupa'da 10 bebekte kullanıldığı ve başarılı sonuç alındığı belirtildi.

İtalya'nın Vicenza kentindeki San Bortolo Hastanesi'nde görevli doktor Claudio Ronco ve meslektaşları tarafından 10 kilogramdan hafif bebekler için tasarlanan minyatür diyaliz makinesinin, ilk kez geçen yıl yeni doğan bir kız çocuğunun hayatını kurtarmak için kullanıldığı bildirildi.

Avrupalı yetkililerin geçen yaz lisans verdiği makinenin birkaç hafta sonra ilk

hastası, çoklu organ yetmezliği çeken 3 kilogram ağırlığında 3 günlük bir kız bebek oldu.

Claudio Ronco, bebeğin tedavisinin yaklaşık bir ay sürdüğünü, şu anda hafif böbrek sorunları ve D vitamini ihtiyacı dışında, büyümesinin normal olduğunu söyledi. Makinenin, şimdiye kadar Avrupa çapında 10 bebek üzerinde daha kullanıldığı belirtildi.

Makine ve ilk hastasıyla ilgili *Lancet* dergisinde yayımlanan makalede, araştırmanın, İtalyan bir böbrek vakfı tarafından finanse edildiği kaydedildi.

Doktorlar, genellikle bebeklerde standart diyaliz makineleri kullanıldığını, ancak bu aletler her zaman doğru biçimde ayarlanmadığından riskli olduğunu belirtiyor.

Çocuklar bol bol süt tüketsin

Ülkemizde kişi başına yıllık süt tüketimi ABD ve AB ortalamalarının çok altında. Uzmanlar süt ürünlerinin yeterli miktarlarda tüketiminin özellikle büyüme ve gelişmenin hızlı olduğu okul çağı çocuklarında çok önemli olduğunu söylüyor.

Süt protein, karbonhidrat, yağ gibi makro öğeleri ile mikro besin öğeleri olan mineraller ve vitaminleri içeren çok zengin bir besin ögesidir. Sağlık açısından her birey günde ortalama iki su bardağı süt içmeli ya da süt ürünleri tüketmelidir.

İki bardak süt günlük B12 vitamini gereksiniminin yüzde 98'ini, B2 vitamini gereksiniminin yüzde 88'ini, B6 vitamini gereksiniminin yüzde 26'sını, kalsiyum ve fosfor gereksiniminin yüzde 36'sını karşılar.

Kadınlarda balık depresyona

Avustralya'daki *Tazmanya Menzies Araştırma Enstitüsü*'nden bilim insanlarının araştırması, haftada en az iki kez balık yemenin kadınları depresyondan koruyabileceğini gösterdi. Balığın, kadınlarda depresyon riskini yüzde 25 azaltabileceği belirlendi.

26-36 yaşındaki 1400'den fazla kadın ve erkeğin katıldığı, beş yıl süren araştırma, omega-3 yağ asitleri bakımından zengin balığın kadınlık hormonları östrojen ve progesteron hormonlarıyla birleşerek beynin düzgün faaliyet göstermesini sağlayabildiğini ortaya koydu. Balığın bu olumlu etkisine erkeklerde rastlanmadı.

Cemile Teyze

Her şey naylondandı o kadar

Gelen yazla birlikte ben de balkonumdaki tahtıma kuruldum. Sardunyalarım, yase-minim ve karanfillerimle birlikte geçtiğimiz kış aylarında, tam bizim apartmanın önüne yapılan parkta oynayan çocukları seyrediyorum. Çocuklar hep kadınların elinde geliyor parka, bazı anneler yemek de yediriyorlar miniklere, iştahları kapalı olmalı. Ama her şeye rağmen eskiye göre daha fazla genç erkek görüyorum, parklarda. Bu hiç de fena bir tabiat değil. Benim gençliğimde çocuklar küçükken bulunduğumuz mahallede park yoktu. Kadıköy’de bir çocuk parkı vardı, sahil kesiminde çocukları mahalledeki kadınlarla birlikte zaman zaman oraya götürürdüm. Orada tek tük erkeğe (babalara) rastladığımı hatırlıyorum

O zamanlar parklarda bulunan kaydırak, salıncak, tahtıravalli gibi oyuncaklar demirdendi, tabanda da genellikle kum olurdu. Karşımdaki parkta her şey plastikten yapılmış, boyutları daha küçük, tabanda da yine yumuşak, sentetik bir materyal var. Parka baktığım zaman hep aklıma Turgut Uyar’ın *Geyikli*

Gece şiirinin başlangıç mısraları geliyor.

“Halbuki korkulacak bir şey yoktu ortalıkta

Her şey naylondandı o kadar.

Ve ölünce beş on bin birden ölü-yorduk güneşe karşı”

Evet, hâlâ pek çok insan, çocuklar, kadınlar, işçiler ölüyor bu ülkede, yalnızca doğanın naylonlaştırılmasından değil, insanların da gerçek insanlar olmaktan çıkıp naylonlaşmasından.

Kendinden bir memnun bir memnun ki herkes, eline iktidarın i’si geçsin mazlum diye arka çıktıklarınız, “heeee şimdi kanırtma sırası bende” diye çekiyor bayrağı. Her türlü onursuzluğa, baskıya ses çıkarmayan, iktidar önünde boyun eğmiş bu insan tipi, kendi gibi olanlarla çatışıyor.

Görev şinaslar memleketi

Ve ülkede herkes, her durumda “görevini” yapıyor. Bir eleştiri yöneltiyorsunuz, ‘ama benden böyle istiyorlar, ben emir kuluyum, yapmasam çıkarılıyım işten’ diyorlar. Başbakan danışmanı Somali madenci ailelerini tekmelerken görevini yapıyor, madenleri taşeron devreden hükümet görevini yapıyor, maden işçilerini hiçbir güvenlik önlemi almadan yer altına gönderen taşeron firma işini yapıyor, işverenlerle her durumda “sosyal diyalog” çerçevesinde ilişki yürütmeden yana olan sendika, görevini yapıyor, bakanlık denetçileri, madene inmeden denetim yaparken

görevlerini yapıyor. Herkesin “görevini” yaptığı bir madende 301 işçi yaşamını yitiriyor.

Bütün bu görev aşıkları daha sonra “Ölenlere rahmet kederli aileye başsağlığı” diliyorlar. Oysa bundan önce yapılması gereken onlarca iş ve gerçek görev vardı. Ve siz bunları yapmadığınız için o insanlar öldü. Saydığım tüm kurum ve kuruluş ve kişiler, bu dünyada varlıklarını sürdürmeye devam edecekler. Ve onların üzerine düşenleri yapmaları, gerekenleri yapmamaları sonucunda bu dünyadan göçüp gidenlere, rahmet diliyorlar. Bu ne kadar samimi bir dilektir ve bu dilekle “ben babamı istiyorum” diyen küçük bir çocuğu nasıl ikna edebilirsiniz.

Adaletsizlikler, haksızlıklar karşısında zamanında ses çıkarmayanların iyi dileklerine, gözyaşlarına inanmayalım. Her şeyin daha da naylonlaşması karşısında mini mini kişisel çıkarlarımıza sarılmak yerine ses çıkaralım, aksi durumda, sıra bize geldiğinde ülkede ses çıkaran hiç kimse kalmayacak.■

EVET, MUTFAKTA
BİRİLERİ VAR...

Hazırlayan: Selgin Zırrhı Kaplan

DÜNYA LEZZETLERİNE DEVAM

Bu sayımızı, farklı ve sıradışı tarifler denemeyi sevenler için dünya mutfağından lezzetlere ayırdık. Beğendiğimiz tarifleri denedikten sonra, ölçüleri bizim mutfağımıza uyarlayıp gerekirse damak zevkimize uygun ufak değişiklikler yaptıktan sonra sizlerle paylaşıyoruz... Şimdiden afiyet olsun...

İsviçre'den ktır
bir patates tarifi

Rösti

Malzemeler: Yarım kg patates, 1 tatlı kaşığı tuz, 1 çay kaşığı karabiber, 3 yemek kaşığı zeytinyağı

Yapılışı: Patatesleri yıkayıp soyduktan sonra geniş bir kabın içerisinde rendeleyin. Tuz ve karabiber döküp iyice karıştırın, bütün suyunu çıkarması için beş dakika bekletin. Daha sonra süzgeç yardımıyla veya avuçlarınızın içinde iyice sıkarak suyunu süzün. Başka bir kaba aktarın. Orta büyüklükte yanmaz tavaya zeytinyağını dökün, yağ kızdırdığında patateslerin tümünü bir anda dökmeyin, aksi takdirde sulanacaktır. Teker teker avucunuzla son kez suyunu sıkarak patatesin tümünü yavaşça ve fazla basturmadan tavanın zemini ne yerleştirin. Çatalla tavanın her yerine eşit şekilde dağılmasını sağlayın. Sulanmasına izin vermeden ama yanmasına da yol açmayacak şekilde orta ateşte kızartın. Alt taraf kızarıncaya (yaklaşık 15 dakika) tabak yardımıyla ters çevirin. Üst taraf da iyice kızarıncaya (yaklaşık 10 dakika) ızgara telde soğuttuktan sonra kesme tahtasında dilimleyebilirsiniz. Afiyet olsun.

İtalya'dan bir
atıştırmalık tarifi

Bruşetta

Malzemeler: 2 orta boy domates, yarım çay bardağı zeytinyağı, 8 dilim ekmek (normal ekmek veya baget olabilir), 3 diş sarımsak, bir avuç taze fesleğen, karabiber, tuz

Yapılışı: Domatesleri yıkayıp kabuklarını soyduktan sonra orta kısmını çıkartın, sadece kabuklarını kabuklarını soyun, küp şeklinde doğrayın. Üzerine tuz, ince kıyılmış fesleğen, 3 yemek kaşığı zeytinyağı, karabiber ve 1 diş ezilmiş sarımsak koyarak karıştırın.

Ekmeklerinizi önceden 180 derecede ısıtılmış fırında altı üstü kızartın (yaklaşık 5 dakika) kalan sarımsakları ekmeklere sertçe sürerek ekmekleri sarımsaklayın. Sonra kalan zeytinyağını ekmeklerin üzerine fırça ile sürün. Domatesli karışımı ekmeklere yerleştirip servis yapın. Afiyet olsun.

Çay

Saat

Limon şuruplu kek (Fransız tarifi)

Malzemeler: Keki için: 1/2 su bardağı beyaz toz şeker + 1/2 su bardağı esmer toz şeker, 1 su bardağı un, 3 yumurta, 150 gram tereyağı (eritilmiş ve ılıtılmış), 1 adet limonun suyu ve kabuğunun rendesi, 1 tatlı kaşığı kabartma tozu

Şurubu için: 1 adet limonun suyu, yarım su bardağı beyaz toz şeker

Yapılışı: Esmer ve beyaz toz şekerle yumurtaları köpürünceye kadar iyice çırpın. Daha sonra içerisine eritip ılıtılmış tereyağını yedirerek çırpıma devam edin. Sonra bir limonun suyunu ve kabuğunun rendesini ekleyin. Bir yandan çırpıma devam ederken, unu ve kabartma tozunu ilave edin. Karışımı iyice çırpıttıktan sonra dikdörtgen şekilli bir kek kalıbını yapışmaması için yağlayıp unlayın. Fazla ununu boşalttıktan sonra kek karışımını kalıba boşaltın. 180 derecede önceden ısıtılmış fırında 45 dakika pişirin. Kek fırında pişerken yarım su bardağı toz şekeri bir limonun suyu ile iyice, şekerler eriyinceye kadar karıştırın. Kekiniz piştikten sonra fırından çıkar çıkmaz sıcakken şurubu dökün. Kekin üzerinde belli aralıklarla kürdan veya çöpşişle delikler açarsanız şurup daha iyi işleyecektir... Şurup iyice emildiğinde ve kek ılındığında kalıptan çıkartıp düz bir tabağa yerleştirin, bir süre de (yaklaşık bir saat) buzdolabında beklettikten sonra servis edebilirsiniz... ■

Soma'yı unutma, unutturma!

13 Mayıs 2014 tarihinde, Soma madenlerinde **301** madenci yaşamını yitirdi, geride kalan ailelerinin, sevenlerinin hayatı karardı. Kaza denildi, bu işin fitratında var denildi, ama işin aslının öyle olmadığı yayınlanan son raporlarla ortaya çıktı. İşin içinde çok büyük ihmaller var, madenci aileleri rahat uyuyamazken, yalan yanlış raporlar hazırlayarak, madencilerin hayatlarını tehlikeye atarak rahat uyuyanlar var.

Aşağıdaki resim, babası Zonguldak'ta maden işçisi olan 16 yaşında liseli bir genç kıza ait: Nihal Acar. O da geceleri rahat uyuyamayanlardan... Babasını düşünerek yaptığı bu resim, Soma cinayetinden sonra uzun süre akıllardan silinmedi. Soma'nın akıllardan silinmemesi, bir gün adaletin yerini bulması ümidiyle biz de paylaşalım dedik...

